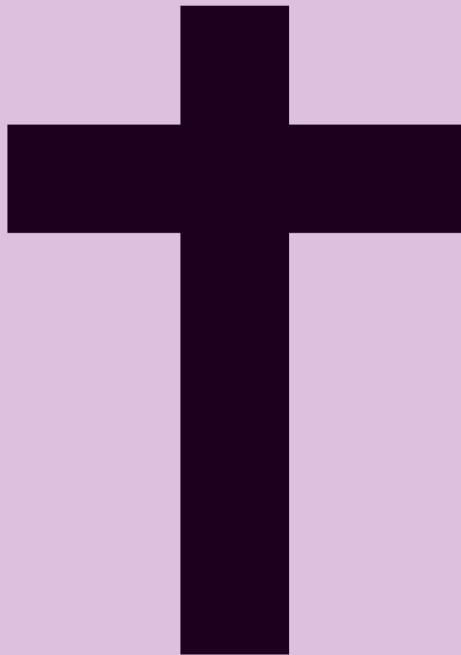

Lačho lafi taro Luka

The Gospel According to Luke in the Gurbet dialect of Vlax
Romani

Lačo lafi taro Luka
The Gospel According to Luke in the Gurbet dialect of Vlax Romani

copyright © 2018 Pioneers

Language: Gurbet (Romani, Vlax)

Dialect: Gurbet

Translation by: Pioneers

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-08-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 31 Aug 2023 from source files dated 31 Aug 2023

9c40ddbfb9d4-5e38-a96e-a0843fd7db6d

Contents

Luka	1
----------------	---

Lačo lafi taro Luka

Kava si Lačo lafi savo pisisada manuš palo alav Luka, savo sasa doktori, misionari savo phirda e apostolesa e Pavlesa thaj ni sasa Jevrejo. Kava lil sikavol e Isuseso bijandipe, leso džuvdipe, sikajipe, čudesura thaj meripe ko krsto, uštipe tare mule thaj leso vazdipe ko nebo. Jekh tare glavno tema kale Lače lafesi si kaj o Isus pherol e obećanjura save o Dol dija e Izraelese ano Purano Savez kaj o Radosno haberi naj samo e Jevrejende nego i paše manuša save naj Jevreja. Ane kava lil taro Lačo lafi sikada tare but teme, gothe uključil pe i molitva, o Sveto Duxo, radujipe, zahvalnost thaj e pare. Kava lil gija sikavol sar o Isus sastarda thaj oprostisada bute manušende, gothe si kola so sesa but nasvale il opsednutime bendencar, čore, bezehale, čudime manuša thaj but džuvlja. O Luka kava pisisada, khatende paše o 65 berš palo Hrist.

O Luka bičhalol lil e Teofilese tare Isuseso džuvdipe

¹ Mangleja Teofile, sar so džane, but džene lije te pisin tar okova so sasa, so o Dol obećisada prekale prorokura, a ćerdilo maškar amende. ² Pisisade amende kola save korkore dikhlje vadži tare anglune đivesa thaj ćerdile sluge e Devlese Lafese, ³ gija i me, mangleja Teofile, tuće pisiv sa redasa, golese so sa taro anglunipe ispitujišadem. ⁴ Gija ka ave uverimo kaj okova so sikade tut tare Hristeso džuvdipe si čačipe.

O meleko vaćarol taro bijandipe e Jovaneso e Krstiteljeso

⁵ Ano vreme e Irodeso o caro e Judejako sasa nesavo svešteniko tare Avijinaso redo,* akhardola Zaharija thaj lesi romni sasa taro pleme e Aaroneso, savi akhardola Jelisaveta. ⁶ Solduj džene sesa čačutne anglo Dol thaj živisade palo vaćaripe thaj palo zakono e Gospodeso bizo nisavo bilačipe. ⁷ Len naj sasa čhave, golese kaj i Jelisaveta naštime te ačhol khamni, a solduj džene sesa već purane.

⁸ Jekh đive, o Zaharija kandija e Devle ano Hram golese kaj palo dužnost sasa leso redo, ⁹ kaj palo adeti e sveštenikurengo birisade le barbutosa te džal e Devlese te kadil ano Svetište e Gospodeso.† ¹⁰ Thaj kana o Zaharija dija te kadil ano Hram, but manuša sesa avral thaj molisajle e Devlese.

¹¹ Tegani e Zaharijase sikadilo o meleko e Gospodeso savo ačhilo ki desno rig taro oltari e kadimaso. ¹² Kana o Zaharija dikhlja le, but darajlo.

¹³ Al o meleko vaćarda lese: "Ma dara, Zaharije! Golese kaj ći molitva sasa šundi. Ći romni i Jelisaveta ka bijanol murše thaj tu ka de le alav Jovan. ¹⁴ Tu ka ave radosno thaj baxtalo thaj but džene ka aven blagoslovime lese bijandimasa. ¹⁵ Golese kaj ka avol baro anglo Gospod thaj ni ka pijol mol thaj zuralo pijipe thaj ka pherdol e Svetone Duxosa dok si ano vodi pe dako. ¹⁶ O Jovane bute čhaven e Izraelese ka iril anglo Gospod, lengo Dol. ¹⁷ Vov ka džal anglo Gospod sar manuš savo anol o haberi ano Duxo thaj ano zuralipe sar o Ilija o proroko. Ka miril e ile e dadende premale e čhave thaj okola so ni šunen e Devle te aven godaver sar e manuša save ćeren kova so o Dol phenol kaj si šukar. Sa kava ka ćerol te pripremil e manušen te šaj aven spremna e Gospodese avimase."

¹⁸ O Zaharija vaćarda e melekose: "Pale soste me gova ka džanav? Golese kaj sem purano thaj mi romni si bute beršendi."

* **1,5** O Avija sasa šorutno tar kaja grupa sveštenikura thaj sa von sesa kuštika (čhave) e Aaronese, savo sasa angluno izraelsko svešteniko (dikh 2. Dnev 24). † **1,9** E sveštenikura trubeje te phabaren mirišljavo tamjano sar anipe (prinos) e Devlese svako sabalje thaj rat ko oltari savo si posebno andre ano Hram.

¹⁹ O meleko phenda lese: "Me sem o Gavriilo savo ačhav anglo Dol.‡ Bičhaldo sem te vačarav tuće kava lačo lafi. ²⁰ Ak, ka ave laloro thaj ni ka vačare dži gova đive dži kaj sa gova ni ćerdol, golese so ni pačajan an me lafura save ka pherdon ano pravo vreme."

²¹ Thaj avral e manuša ađučarde e Zaharija thaj čudisajle sose gaći majisajlo ano sveto than e Hrameso. ²² A kana iklilo o Zaharija naštine te vačarol. Vov dija len znakura golese kaj sasa laloro thaj e manuša haljarde kaj dikhlja dičhipe dži kaj sasa ano sveto than e Hrameso.

²³ Kana nakhle e đivesa tar leso kandipe ano Hram, o Zaharija đelo čhere. ²⁴ Pale kala đivesa ačhili khamni i Jelisaveta lesi romni thaj ni iklili avral pandž čhonŠ thaj vačarda: ²⁵ "Gija ćerda mande o Gospod ane kala đivesa kaj pelo lese žal mande! Uljarda mandar kaja ladž maškare manuša kaj ni sasa ma čhave."

O meleko vačarol taro bijandipe e Isuseso

²⁶ Kana i Jelisaveta sasa šovto čhon khamni, o Dol bičhalda e meleko e Gavriilo ano cikno foro Nazaret ani Galileja ²⁷ ki jekh čhej Marija savi sasa mangli romese e Josifese savo sasa tari kuštik e carosi e Davidesi. ²⁸ Kana o meleko o Gavriilo avilo late, phenda: "Av radosno, tu so arakhljan milost. O Gospod si tusa. [Blagoslovimi san maškare džuvlja!]"

²⁹ A voj kaj dikhlja e meleko darajli tare lafura lese thaj dija gođi savo sasa kava pozdrav. ³⁰ Thaj phenda laće o meleko: "Ma dara, Marija! Golese kaj arakhljan milost anglo Dol.* ³¹ Ak, ka ače khamni, ka bijane čhave thaj ka de le alav Isus.† ³² Vov ka avol baro thaj ka akhardol Čhavo Embareso. O Gospod o Dol, ka dol le autoritet te vladil sar caro, sar o David, leso paradad. ³³ Vov ka caruil ane kuštika e Jakovese sa e đivesa thaj lese carstvose ni ka avol krajo."

³⁴ Tegani i Marija pučlja e meleko: "Sar ka avol gova kana sem me vadži čhej?"

³⁵ O meleko o Gavriilo vačarda laće: "O Sveto Duxo ka avol pe tute thaj o zuralipe e Embareso ka učarol tut. Golese kaj gova so ka bijandol ka avol sveto thaj ka akhardol Čhavo e Devleso. ³⁶ Ak, či bibi i Jelisaveta ačhili khamni ane purane berša i ka bijanol murše. E manuša vačarde kaj voj naštine te ačhol khamni, al akana si šov čhon khamni. ³⁷ Golese kaj o Dol šaj sa so phenol!"

³⁸ I Marija phenda: "Ake i me sem sluškinja e Gospodaresi. Nek avol palo ćiro lafi!" Thaj o meleko đelo latar.

I Marija džal te dičhol e Jelisaveta

³⁹ A i Marija pale gola đivesa spremisajli thaj siđarda ani bregali phuv ano foro e Judejako. ⁴⁰ Kana resli odori, đeli ano čher e Zaharijaso thaj pozdravisajli e Jelisavetasa. ⁴¹ Thaj kana i Jelisaveta šunda o pozdrav e Marijako, čhelda o čhavo ane lako vođi thaj i Jelisaveta pherdili Svetone Duxosa. ⁴² Ane sa o glaso vačarda e Marijaće: "Emblagoslovimi san maškare sa e džuvlja thaj blagoslovimo o čhavo ane ćiro vođi. ⁴³ Kotar mande kava čast kaj tu i dej me Gospodaresi aviljan ke mande? ⁴⁴ Golese dikh, kana šundem ćiro pozdrav ane mingre kana, čhelda o čhavoro ane mingro vođi. ⁴⁵ Blago tuće so pačajan kaj ka ćerdol kova so vačarda tuće o Gospod!"

I Marija slavil e Devle

⁴⁶ Tegani i Marija vačarda:

‡ **1,19** savo ačhav anglo Dol Ano original ačhol: "save ačhen anglo Dol". Kava si phendo sar ukor e Zaharijase. Prisutnost e Gavriloso, savo avol taro Dol, bi trubula te avol dovoljno dokaz e Zaharijase. § **1,24** Pale pandž čhon ka pindžarol kaj si khamni. * **1,30** arakhljan milost anglo Dol Idiom "naći milost" značil te ave pozitivno prihvatio nekastar: "O Dol odlučišada te dol tut po milost" li "O Dol sikavol po ljubaznost." † **1,31** Alav "Isus" značil: o Gospod spasil.

“Slavil mi duša e Gospode!

⁴⁷ Mo duxo veselil pe ano Dol, ane mingro Spasitelji,

⁴⁸ so sasa milostivno e poniznone sluškinjaće.

Golese dikh, od akana ka akharen man blagoslovimi sa e manuša.

⁴⁹ Golese so érda mande but šukaripe o Zuralo Dol,
sveto si leso alav!

⁵⁰ Vov si milostivno sa e manušenđe tare sa e kuštika,
kolende save daran lestar.

⁵¹ Sikada po zuralipe pe vastesa,
čhudija e barikanen ane lenđe ponosna mislura.

⁵² Čhudija e vladaren taro lengo tron,
thaj vazdija e teljarden.

⁵³ E bokhalen čaljarda šukarimasa,
thaj e barvalen mukhlja čuče vastencar.

⁵⁴ Pomožisada e Izraele, ćire sluga,
te dol pe gođi taro milost,†

⁵⁵ sar so obećisada amare kuštikende,
e Avraamese thaj lese semese dži ko poslednjo ðive.”

⁵⁶ I Marija bešli e Jelisavetasa paše trin čhon thaj pale gova irisajli čhere.

Bijandilo o Jovane o Krstitelj

⁵⁷ A i Jelisavetaće avilo o sato te bijanol thaj bijanda čhave. ⁵⁸ Kana šunde laće pašutne thaj lači familija kaj o Gospod sikada laće baro milost, radujisajle lasa.

⁵⁹ Thaj kana o čhavoro sasa ohtoto ðive, avile te ćeren le suneti thaj manglje te den le alav Zaharija. ⁶⁰ Al i Jelisaveta vaćarda: “Na, leso alav ka avol Jovan!”

⁶¹ Von phende lače: “Naj tut khoni ani ćiri familija gole alavesa!” ⁶² Tegani pučlje e dade e Zaharija vastencar sar bi vov mandola te avol leso alav. ⁶³ Thaj o Zaharija manglja khanči pe soste šajine te pisil thaj pisisada: “Jovan ka avol leso alav.” Thaj savore čudisajle. ⁶⁴ Tare jekh drom o Zaharija lija te vaćarol thaj lija te slavil e Devle.

⁶⁵ I dar e Devlesi avili ane sa e pašutne lenđe thaj ki sa i bregali Judeja šundilo kava so sasa. ⁶⁶ Savore dije gođi tar gova:Š “So ka avol tar kava čhavo? Golese so o va e Gospodeso sasa pe leste.”*

O Zaharija prorokujil taro po čhavo o Jovane thaj taro Mesija

⁶⁷ O Zaharija, o dad e Jovaneso, pherdilo e Svetone Duxosa thaj prorokuisada:

⁶⁸ “Blagoslovimo o Gospod o Dol e Izraelešo
so avilo thaj ikalda pe† manušen!

⁶⁹ Vazdija amende e zurale Spasitelje,‡
tari kuštik e DavidesiŠ pire slugasi,

⁷⁰ sar so vaćarda ano purano vreme
andare muja tare sveta prorokura pire,

⁷¹ kaj ka ikalol amen tare amare dušmanura

‡ **1,54** O Dol našti bistro. Kana o Dol “dol pe gođi”, gova si idiom savo značil kaj o Dol delujil ko temelji ke okova so obećisada. Kava vaćarol tare Devleso obećanje e Avraamese (“golese so obećisada amare kuštikende kaj ka avol milosrdno”). Š **1,66** Ano original ačhol: čhute ano ilo * **1,66** o va e Gospodeso sasa pe leste Izraz “va e Gospodeso” odnosil pe pe Gospodeso zuralipe. “E Gospodeso zuralipe sasa lesa” il “O Gospod ćerda ane leste zurale”. † **1,68** ikalda pe “poćinda, otkupisada” ‡ **1,69** e zurale Spasitelje Ano original ačhol: “šing spasenja amende”. I šing e životinjendi sasa simboli taro blagoslovimo zuralipe te branin pe. O Mesija vaćarol vov si sar i šing savi isi la zuralipe te spasil o Izrael sar “savo šaj te spasil amen”. Š **1,69** Ano original ačhol: “ano čher lese slugasi e Davidese”. E Davideso “čher” kate sikavol lese familija, tačno, lese kuštika: “ani familija lese slugasi e Davidesi” li “savo si tari kuštik tar leso kandino o David”.

- thaj tare vasta* savorende save mrzin amen.
- ⁷² Sasa milosno amare kuštikende,
thaj ispunisada po sveto savez†,
- ⁷³ savez savo dija e Avraamese amare paradadese,
- ⁷⁴ te ikala amen tare vasta amare dušmajende,
thaj te kanda e Devle bizi dar,
- ⁷⁵ ano svetost thaj ano pravednost angle leste sa dok sam džuvde.
- ⁷⁶ A tu, Jovane mo čhavo, ka akhardo proroko Embareso
golese kaj ka dža anglo Gospod te čere leso drom.
- ⁷⁷ Ka sikave lese manušen sar te pindžaren o spasenje
prekalo oproštenje tare lende grehura.
- ⁷⁸ Golese so si e Devleso ilo šukar,
ka avol o svetlost‡ pe amende sar nevi sabalin,
- ⁷⁹ te svetlil kolende so si ano kalipeš thaj ani sena e merimasi,
a amare pingre ka phiren ko drom taro mir.”*
- ⁸⁰ A o čhavoro o Jovane barilo thaj zurajlo duxosa. Kana barilo, đelo ani pustinja
sa dži kaj ni ikילו angle Izraelcura te vačarol o Lafi e Devleso.

2

E Isuseso bijandipe

(Mt 1,18–25)

¹ Ane gola đivesa kana bijandilo o Jovane o Krstitelj, ikילו o vačaripe e caroso e Avgustineso te popisin pe sa e manuša ano Rimsko carstvo. ² Kava sasa angluno popis kana o Kvirinije vladisada e Sirijasa. ³ Thaj savore pojdisade te pisin pe alava ko spisko, ko foro kaj bešle lende kuštika.

⁴ Gija o Josif tari familija tari kuštik e Davidesi, pojdisada taro Nazaret, so si ani Galileja, ane Davideso foro savo akhardol Vitlejem savo si ani Judeja,* ⁵ te pisil po alav ko spisko e Marijasa, savi sasa mangli lese. Voj sasa khamni ⁶ thaj kana sesa ano Vitlejem, avilo o vreme i Marija te bijanol. ⁷ Thaj bijanda pe anglune čhave, pačarda le thaj čhuta le ani jaslica,† golese kaj naj sasa than ani gostionica.‡

E čobanura thaj e melekura

⁸ Ane goja phuv pašo Vitlejem sesa nesave čobanura, save arakhlje ke poljura račasa pe bakren. ⁹ Thaj tari jekh drom o meleko e Gospodeso ačhilo maškare lende thaj e Gospodaresi slava svetlisada len thaj von but darajle. ¹⁰ Al o meleko vačarda lende: “Ma daran! Dikh, anav tumende lačho lafi e radujimaso so ka avol sa e manušende! ¹¹ Golese kaj ađive bijandilo o Spasitelj, savo si o Hrist o Gospod, ano foro kaj sasa bijando o caro o David. ¹² Kava ka avol tumende znako pale savo ka pindžaren le: ka aračhen čhavore savo si pačardo thaj pašljol ani jaslica.”

* **1,71** vasta predstavil zuralipe save bilače manuša koristin protiv e Devleso narodo. † **1,72** Ano original ačhol: “Savez” dikh: Ps 106,45–46 ‡ **1,78** svetlost Svetlo si često metafora pašo čačipe. Kate vačarol pe taro duxovno čačipe savo o Spasitelj ka dol sar iklipe e khameso savo sikadol ki phuv. DikhMal 4,2. § **1,79** kalipe Kate si i tama metafora pašo odsutnost taro duxovno čačipe. Kate e manušende savende nedostajil duxovno čačipe vačarol sar te phene bešen ano kalipe: “manuša save ni džanen o čačipe”. * **1,79** drom taro mirsi metafora pašo džuvdi pe savo anol dži gova sar manuš te avol le mir e Devlesa: “te avol mirno an po džuvdipe” il “te phire ko drom savo inđarol ko mir”. * **2,4** VitlejemIako o Vitlejem sasa cikno foro, gothe o caro o David sasa bijando i sasa proroštvo kaj o Mesija ka bijandol gothe (Mih 5,2). † **2,7** Than ano savo čhuvola pe phus e stokaće ‡ **2,7** “naj sasa than lende dujende te ačhen ani soba e gosturendi.” Golese so verovatno avile but manuša ano Vitlejem te pisin pe ko spisko.

¹³ Tari jekh drom pašo meleko sikadili bari vojska e melekurendiŠ, save hvalina e Devle vačarindoj:

¹⁴ “Slava e Devlese ko učipe,
thaj ki phuv mir maškare manuša
save si pale Devleso manglipe.”

¹⁵ Kana e melekura ċele lendar ano nebo, e čobanura phende jekh averese: “Ka dža dži o Vitlejem, te dikha gova so odori sasa sar so vačarda amende o Gospod.”

¹⁶ E čobanura ċele sigate thaj arakhlje e Marija, e Josife thaj e čhave sar pašljol ani jaslica. ¹⁷ Kana dikhlje le, savorende vačarde so o meleko lende vačarda taro čavoro. ¹⁸ Savore save šunde e čobanuren divisajle. ¹⁹ Al i Marija dija gođi tar kala lafura thaj čhuta len ane po ilo.* ²⁰ E čobanura irisajle, slavisade thaj hvalisade e Devle za sa so šunde thaj dikhlje, golese so pherdile sa e lafura sar so sasa lende phendo.

²¹ Ohtoto ċive palo bijandipe e čhaveso avilo o vreme te čeren le suneti†. Dije le alav Isus, sar so vačarda o meleko, angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija thaj o Isus ko Hram palo Zakono

²² Kana avilo o vreme, o Josif thaj i Marija te džan palo adeti e thodimaso sar so si pale Mojsijaso zakono, von ande e čhavore ano Jerusalm ano Hram te preden le e Gospodese ²³ (sar so si pisimo ane Gospodeso zakon kaj “svako čhavo murš čhavo savo putrol e dejako por te posvetil pe e Gospodese”) ²⁴ thaj te anen kurbanu (sar e Gospodeso zakono phenol: “Duj grlice il duj terne golubura”).

O Simeon pindžarda e Mesija

²⁵ Tegani sasa ano Jerusalm manuš kaso alav sasa Simeon. Gova manuš sasa pravedno thaj devlikano. Ađučarda o Mesija te ikalol o Izrael‡ taro ropstvo thaj o Sveto Duxo sasa pe leste. ²⁶ O Sveto Duxo sikada lese but angleder kaj ni ka merol sa dži kaj ni dičhol e Hriste e Gospodese. ²⁷ O Duxo vačarda lese te džal ano Hram.Š Tegani o Josif thaj i Marija ande e čhave e Isuse ano Hram te čeren okova so si palo adeti ane Mojsijaso zakono. ²⁸ Kana o Simeon dikhlja e Isuse, lija le ke pire vasta, hvalisada e Devle thaj phenda:

²⁹ “Gospode, akana muk ano mir te merol čo sluga,
palo okova sar so phendan.

³⁰ Golese so me jakha dikhlje ċiro spasipe*,

³¹ savo pripremisan angle sa e manuša.

³² Vov si svetlo† savo ka avol pe abandžije,
thaj vov ka avol ki slava pire manušenje e Izraelese.”

³³ E Isusesi dej thaj leso dad sesa čudime so vačarda o Simeon taro Isus. ³⁴ Tegani blagoslovisada len o Simeon thaj vačarda e Marijaće, lese daće: “Dikh, o Dol odredisada kale čhavore te peravol buten Izraelcuren thaj te vazdol buten.‡ Vov

Š **2,13** Ano orginal ačhol: Vojska e nebosi. * **2,19** I Marija smatrisada gova so sasa phendo tar lako čhavo sasa dragoceno: “radosno, brižljivo dola pe gođi pe gola lafura”. † **2,21** suneti E zakonura save o Dol dija e Jevrejende te čeren suneti murše čhave thaj gova određeno kurbanu savo o dad em i dej trubul te anen (3. Mojs 12,3). ‡ **2,25** Ano original ačhol: “Ađučarda uteha e Izraelese.” Š **2,27** ano Hram “ani hramsko avlin.” Samo e sveštenikura šajine te den ano Hram. * **2,30** ċiro spasipe “Spasenje” vačarol taro manuš savo ka anol spasenje (čhavore e Isuse) save o Simeon ičarol: “Spasitelji savo si bičhaldo” il “kova kas tu bičhaldan te spasil amen”. † **2,32** svetlo Kaja metafora značil kaj o čavoro ka pomožil e manušenje te dičhen thaj te razumin ko isto sar o svetlo pomožil e manušenje šukar te dičhen. ‡ **2,34** te peravol ... te vazdol Te peravol značil te avol po paše e Devlese, te avol blagoslovimo il spasimo.

si odredimo te avol e Devleso znako, al but džene ka odbacin le. ³⁵ Gija ka sikadol so garandoj den an pe gođa. A tut i bari čhurikŠ ka pusavol ani duša.”

I Ana zahvalil e Devlese pašo Mesija

³⁶ Thaj sasa i Ana, e Devlesi proročica, e Fanuilosi čhej, tari kuštik e Asiresi.* Voj sasa but purani. Efta berš živisada pe romesa thaj lako rom mulo, ³⁷ thaj pale gova sasa udovica ohtovardeš thaj štar berš†. Ni džala taro Hram, al kandija e Devlese i rat thaj o đive, thaj postisada thaj molisada. ³⁸ Voj avili gothe ane gova sato, hvalisada e Devle thaj vačarda taro čavoro savorende save ađučarde o Dol te ikalol o Jerusalem.

³⁹ Kana o Josif thaj i Marija ćerde sa pale Gospodeso zakono, irisajle ani Galileja, ane po foro ano Nazaret. ⁴⁰ A o čhavo barilo thaj zurajlo. Pherdilo mudrost thaj o milost e Devleso sasa ane leste.

O Isus sar čhavoro ano Hram

⁴¹ E Isuseso dad thaj lesi dej đele svako berš ano Jerusalem ko baro đive ki Pasha. ⁴² Kana sasa e Isuse dešuduj berš, i vov đelo palo adeti te svetkujil lencar o baro đive i Pasha ano Jerusalem. ⁴³ Kana nakhle gola đivesa, von pojdisade čhere. Al o čhavoro o Isus ačhilo ano Jerusalem, a lesi dej thaj leso dad gova ni džangljje. ⁴⁴ Dije gođi kaj si i vov lencar maškare avera manuša save putujisade lencar. Đele jekh đive phirindoj thaj lije te roden le ki familija thaj ke pire pindžarutne manuša. ⁴⁵ Kana ni arakhlje le, irisajle ano Jerusalem te roden le. ⁴⁶ O trito đive arakhlje le ano Hram sar bešol maškare učitelja, sar šunol len thaj pučol len. ⁴⁷ Savore save šunena e Isuse divisajle lese džanglimasa thaj lese irimasa o pučipe.

⁴⁸ Kana dikhlje le, čudisajle thaj lesi dej vačarda lese: “Čhaveja! So ćere amencar kava? Ak, me thaj čo dad daraljam thaj rodijam tut!”

⁴⁹ O Isus vačarda lenđe: “Sose rodijen man? Ni li džanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso?”‡ ⁵⁰ Al von ni haljarde so vov manglja te phenol lenđe.

⁵¹ Tegani avilo lencar ano Nazaret thaj ane sa šunola len. Lesi dej sa kala lafura garada ane piro ilo.Š ⁵² O Isus barola ano mudrost, ano baripe* thaj ano milost ko Dol i ke manuša.

3

O Jovane o Krstitelj ćerol o drom (Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

¹ Kana o cezar o Tiberija vladisada po rimsko carstvo dešupandžto berš,* o Pontije o Pilat o upravniko vladisada ani Judeja, o Irod vladisada ani Galileja, o Filip leso phral vladisada ani Itureja thaj ani Trahonitada thaj o Lisanije vladisada ani Avilina,†

§ **2,35** Kaja metafora sikavol bari žal savi i Marija ka osetil: “Ći žal ka avol gaći dukhadi sar i bari šhurik (mač) savi pusavol čo ilo.” * **2,36** O Asir sasa jekh tare dešuduj čhave e Jakovese. † **2,37** Kava šaj te značil (1) voj sasa udovica 84 berš il (2) voj si udovica sava isi akana 84 berš. ‡ **2,49** Ni li džanen kaj trubul te avav ano čher me Dadeso? Leso dad thaj lesi dej trubuje te džanen i svrha za ki savi bičhalda le leso Dad taro nebo. Ane 12 berš o Isus o Čhavo e Devleso haljarda (razumisada) kaj o Dol leso pravo Dad (na o Josif, e Marijako rom). § **2,51** sa kala lafura garada ane piro iloTare sa i Marija so šunda, vačarol pe kaj si sar barvalipe savo voj arakhlja thaj vrednujisada: “Ano šukaripe dija gođi tar sa kala buća”. * **2,52** barola ano mudrost, ano baripe “Avola sa po džanglo i po zuralo.” Kava vačarola pe tar leso mentalno thaj fizičko baripe (rast). * **3,1** Pale amaro kalendaro ano 27 il 28 berš. † **3,1** O Irod, o Filip thaj o Lizanije sesa “tetratura”. Lafi “tetrarh” odnosil pe po manuš tari vlada savo vladila pe nesavo kotor taro Rimsko carstvo. Dži jekh tetrarh sasa taro autoritet e rimskone caroso. O carstvo e Irodeso o “Baro”, savo sasa caro ko vreme e Isuseso bijandipe, sasa ulado ke štar kotora pale leso meripe, a gole kotorencar vladisade lese čhave sar “tetratura” il “vladarura taro štarto kotor”. Sa jekh kotor sasa le jekh il po but cikne kotora save akhardona provincije, sar so sesa i Galileja thaj i Samarija.

² a kana o Ana thaj o Kajafa sesa šorutne sveštenikura,[‡] o Dol bičhalda po lafi e Jovanese, e Zaharijase čhave, ani pustinja. ³ O Jovane đelo taro than dži ko than tare solduj riga tari len e Jordanesi, vačarindoj kaj e manuša trubul te irin pe tar pe grehura thaj te aven ko Dol te oprostil lenđe thaj te krstin pe. ⁴ Sar so pisisada o proroko o Isaija, o Jovane sasa

“o glaso so dol vika ani pustinja:

‘Pripremin o drom e Gospodese!

Ravnin lese o drom!

⁵ Sa e doline te pherdon,

thaj sa e gore thaj e bregura nek ravnin pe,

thaj sa e bande droma te aven prava,

a e bilače droma te aven ravnome.Š

⁶ Thaj sa e manuša ka dičen e Devleso spasenje!’ ”

⁷ O Jovane vačarda e manušenđe save avena te krstil len: “Tumen e sapese čhave! Ko vačarda tumenđe kaj šaj te našen tare Devlesi holi so avol?” ⁸ Sikaven tumare džuvdimasa thaj tumare bućencar kaj irisaljen taro greh thaj aviljen anglo Doll![†] Ma xoxaven tumen golesa so vačaren: ‘Amaro paradađ si o Avraam[‡]!’ Golese vačarav tumenđe kaj o Dol šaj tar kala bara te vazdol čhaven e Avraamese. ⁹ Golese kaj o tover tare Devleso sudo ačhol pašo koreno e kaštesoš thaj dži jekh kaš savo ni bijanol šukar bijandipe ka činol pe thaj ani jag ka čhudol pe.”

¹⁰ E manuša pučlje e Jovane: “So te ćera?”

¹¹ O Jovane vačarda lenđe: “Kas isi duj fistanura, nek dol jekh kolese so naj le nijekh thaj kas isi xamase, nek dol okole kas naj.”

¹² Avile te krstin pe thaj i nesave carincura thaj pučlje le: “Učitelju, so te ćera amen?”

¹³ O Jovane phenda lenđe: “Ma manden po but nego so vačardo si tumenđe taro vlast.”

¹⁴ Thaj nesave vojnika pučlje le: “Amen so te ćera?”

Vov vačarda lenđe: “Khanikastar ma len silasa e pare thaj ma ćeren xoxaibe pe nikaste. Aven bahtale okolesa kobor počinen tumen.”

¹⁵ E manuša ađučarde e Mesija thaj savore pučlje pe ane pe ile naj li o Jovane o Mesija. ¹⁶ Al o Jovane vačarda savorende: “Me krstiv tumen pajesa, al avol khoni savo si po baro mandar, kase naj sem dostojno lese dora tare sandale te putrav.* Vov ka krstil tumen e Svetone Duxosa thaj jagasa.[†] ¹⁷ Le isi vila[‡] ane vasta te čistil o

[‡] **3,2** o Ana thaj o Kajafa sesa šorutne sveštenikura “Kana o Ana thaj o Kajafa kandije solduj sar baresveštenkura.” O Ana sasa barosvešteniko, a e jevreja gija pindžarena sa le čak i kana e Rimljanura čute lese džamutre, e Kajafa, te zamenil le sar barosvešteniko. **§ 3,5** Kana e manuša ćeren o drom e carose savo avol, peraven e uče thana thaj pheren e hva te šaj o drom avol lačno. Kava si kotor tar jekh metafora savi počnisada ko stih angleder kalestar. * **3,7** O Jovane ukoril la sa e narodo, golese so rodije te krstil len sar te ni kaznil len o Dol, al von ni ačhile te ćeren grehura: “Našti gija te našen tare Devleso gnjev” il “Našti našen tare Devleso gnjev gijate samo so ka aven krstime.” [†] **3,8** Ano original ačhol: Bijanen bijandipe savo si dostojno ko obraćenje. Ke akaja metafora o ponašanje e manušeso uporedil pe e bijandimasa. Sar tare luluda so ađučarol pe bijandipe savo si lačno za ki lači vrsta, taro manuš savo vačarol kaj pokajisajlo lestar ađučarol pe te živil sar o Dol so rodol lestar. [‡] **3,8** Mislisade kaj o Dol ni ka kaznil len golese so si o Avraam lendi kuštik. **§ 3,9** O tover kate metafora za ki kazna savi sigate ka avol: “O Dol si sar manuš savo čhuta po tover po koreno e kaštengo.”

* **3,16** Te putren pe e pertle tare sandale sasa bući e robosi. O Jovane vačarda kaj okova savo avol si gaći baro kaj o Jovane naj vredno ni leso robo te avol. [†] **3,16** jagasa “Jag” si metafora il za ko (1) sudo il (2) pročišćenje. [‡] **3,17** Kava si alati savesa čhudola pe o điv ano vazduho te bi odvojila pe i pleva taro điv. E zrnura si po phare pa perena tele, a e pleva em okova so naj điv letil e balvaljasa. Kava alati si slično sar e grabulje.

gumnoš thaj te čidol o điv an po ambari. Thaj i pleva ka phabarol jagasa savi ka phabol thaj ni ka ačhol.”* 18 Gija but aver lafura vačarda o Jovane e narodose sar te teril len te pokajin pe thaj phenda lenđe o Lačo lafi.

19 O Jovane prekorisada e Irode e vladare tari Galileja golese so lija romnjaće pe phralese romnja e Irodijada† thaj zbog but bilačhe buća so čerda. 20 Pale sa gova o Irod čerda i kava: čhuta e Jovane ano phanglipe.

O Jovane krstil e Isuse

(Mt 1,1-17; 3,13-17; Mk 1,9-11; Jn 1,32-34)

21 Kana o Jovane krstisada sa e manušen thaj o Isus krstisajlo. Thaj dok o Isus molisajlo, putajlo o nebo, 22 thaj o Sveto Duxo ulilo pe leste ano oblik sar golubo. Thaj šundilo glaso taro nebo: “Tu san mo čhavo o manglo. Tu san mingro manglipe!”

E kuštika e Isuse Hristese

(Mt 1,1-17)

23 E Isuse sasa le paše tranda berš kana počnisada pi služba. E manuša smatrisade kaj o Isus si čhavo e Josifeso.

O Josif sasa čhavo e Ilijaso.

24 O Ilija sasa čhavo e Matataso,

O Matat sasa čhavo e Levijaso.

O Levi sasa čhavo e Melhijaso.

O Melhi sasa čhavo e Janejaso.

O Janej sasa čhavo e Josifeso.

25 O Josif sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Amoseso.

O Amos sasa čhavo e Naumeso.

O Naum sasa čhavo e Eslijaso.

O Eslija sasa čhavo e Nangejeso.

26 O Nangej sasa čhavo e Maateso.

O Maat sasa čhavo e Matatijaso.

O Matatij sasa čhavo e Semeinaso.

O Semein sasa čhavo e Josiheso.

O Josih sasa čhavo e Jodaso.

27 O Jod sasa čhavo e Joananaso.

O Joanan sasa čhavo e Risaso.

O Risa sasa čhavo e Zorovaveleso.

O Zorovavel sasa čhavo e Salatiilaso.

O Salatiil čhavo e Nirijaso.

28 O Niri sasa čhavo e Melhijaso.

O Melhi sasa čhavo e Adijeso.

O Adija sasa čhavo e Kosamaso.

O Kosam sasa čhavo e Elmadameso.

O Elmadam sasa čhavo e Iroso.

29 O Ir sasa čhavo e Isuseso.

O Isus sasa čhavo e Eliezereso.

§ 3,17 Gumno si than kaj o điv čhuvoľ pe te spremil pe za čistipe. “Čistil pe” gumno značil te završil pe o čistipe e điveso: “te završil piro čistipe taro điv” * 3,17 O Jovane vačarol taro Hrist savo avol te sudil sar te phene kaj si vov zemľjoradniko savo si spremno te delil e zrnura taro điv tari pleva: “a vov ičarol i vila golese so si spremno” il “vov si spremno te sudil sar o zemľjoradniko spremno te vejil o điv”. † 3,19 pe phralese romnja e Irodijada O Irod Antipas mukhlja pe prvone romnja thaj lija pe phralese romnja e Irodijada, savi sasa romni lese phrales i Filipesi I (dikh Mt 14,3; Mk 6,17). Mojsijaso si zakono ano 3. Mojs 18,16; 20,21 zabranisada manušese te lol romnjaće pe phralese romnja dok si o phral vadži džuvdo.

O Eliezer sasa čhavo e Jorimaso.
O Jorim sasa čhavo e Matatoso.
O Matat sasa čhavo e Leviso,
³⁰ O Levi sasa čhavo e Simeoneso,
O Simeon sasa čhavo e Judaso.
O Juda sasa čhavo e Josifeso.
O Josif sasa čhavo e Jonameso.
O Jonam sasa čhavo e Eliakimeso.
³¹ O Eliakim sasa čhavo e Melejeso.
O Meleja sasa čhavo e Menaso.
O Mena sasa čhavo e Matateso.
O Matata sasa čhavo e Nataneso.
O Natan sasa čhavo e Davideso.
³² O David sasa čhavo e Jesejaso.
O Jesej sasa čhavo e Jovideso,
O Jovid sasa čhavo e Voozeso.
O Vooz sasa čhavo e Salmoneso.
O Salmon sasa čhavo e Naasoneso.
³³ O Naason sasa čhavo e Aminadaveso.
O Aminadav sasa čhavo e Admineso.
O Admin sasa čhavo e Arnijeso.
O Arni sasa čhavo e Esromeso.
O Esrom sasa čhavo e Fareseso.
O Fares sasa čhavo e Judaso.
³⁴ O Juda sasa čhavo e Jakoveso.
O Jakov sasa čhavo e Isaakoso.
O Isaak sasa čhavo e Avraameso.
O Avraam sasa čhavo e Tarajeso.
O Tara sasa čhavo e Nahoreso
³⁵ O Nahor sasa čhavo e Seruheso,
O Seruh sasa čhavo e Ragaveso.
O Ragav sasa čhavo e Falekoso.
O Falek sasa čhavo e Evereso.
O Ever sasa čhavo e Salaso.
³⁶ O Sala sasa čhavo e Kainameso.
O Kainam sasa čhavo e Arfaksadeso.
O Arfaksad sasa čhavo e Simeso.
O Sim sasa čhavo e Nojaso.
O Noje sasa čhavo e Lamehoso.
³⁷ O Lameh sasa čhavo e Matusalaso.
O Matusala sasa čhavo e Enoheso.
O Enoh sasa čhavo e Jareteso.
O Jaret sasa čhavo e Malaleileso.
O Malaleil sasa čhavo e Kainameso.
³⁸ O Kainam sasa čhavo e Enoseso.
O Enos sasa čhavo e Siteso.
O Sit sasa čhavo e Adameso.
O Adam sasa čhavo e Devleso.

4

*O beng iskušil e Isuse
(Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)*

¹ O Isus pherdo Sveto Duxo irisajlo tari len i Jordan thaj inđarda le o Duxo ani pustinja, ² kaj o beng iskušisada le saranda đive. Gola đive khanči ni xalja, thaj kana nakhle e saranda đive, bokhajlo.

³ Tegani vačarda lese o beng: "Te san e Devleso Čhavo phen kale barese te avol mangro."

⁴ O Isus phenda lese: "Ano Sveto lil ačhol: 'O manuš ni ka avol džuvdo samo taro mangro.' " *

⁵ Thaj ikalda le o beng ko učo than thaj sikada lese sa e carstvura ki phuv tari jekh drom. ⁶ O beng vačarda lese: "Tuće ka dav sa kava lengo zuralipe thaj i slava, golese kaj mande dija pe thaj me ka dav la kase mangav. ⁷ Tu ako pere angle mingre koča sa čiro ka avol."

⁸ O Isus vačarda lese: "Ano Sveto lil ačhol: 'Per ke koča e Gospodese e Devlese čirese thaj lese jekhesse kande.' " †

⁹ Pale gova o beng inđarda le ano Jerusolim, čhuta le najučeste po Hram thaj vačarda lese: "Te san e Devleso Čhavo, čhude tu katar tele, ¹⁰ golese kaj ano Sveto lil ačhol:

'Vov ka phenol pe melekurende te aračhen tut'

¹¹ thaj: 'ka lol tut ke vasta

te ma čalave tut ko bar će pingresa.' " ‡

¹² O Isus vačarda lese: "Ano Sveto lil ačhol: 'Ma iskuši e Gospode, e Devle čire.' " §

¹³ Kana o beng završisada sa e iskušenjura, đelo lestar dži aver nesavo vreme.

O Isus sikavol ani Galileja

(Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)

¹⁴ O Isus irisajlo ano zuralipe e Duxoso ani Galileja thaj o lafi lestar đelo pe sa e thana. ¹⁵ Sikada ane lenđe sinagoge thaj savore šukar lestar vačarde.

E Isuse traden taro Nazaret

(Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)

¹⁶ Avilo ano foro Nazaret kaj barilo, ko savato palo piro adeti džalasa ani sinagoga thaj uštilo te čitil. ¹⁷ Dije le o Lil e prorokoso e Isaijaso, putarda o Lil thaj arakhlja than kaj sasa pisimo:

¹⁸ "O Duxo e Gospodeso si pe mande,

golese kaj pomazisada man thaj bičhalda man

te anav o Lačo Lafi e čororende [bičhalda man te sastarav len, saven isi dukhade ile],

te vačarav e phanglende kaj ka aven oslobodime,

thaj e korende kaj ka dičhen,

thaj e mučime ka aven mukhle,

¹⁹ te vačarav taro lačo berš taro milost e Gospodeso."

²⁰ Tegani phanglja o Lil, dija le e slugase thaj bešlo. Savore ani sinagoga dikhlje ane leste ²¹ thaj o Isus lija te vačarol lenđe: "Ađive, kava so šunden taro Sveto lil pherdilo."

²² Savorende sasa šukar thaj sesa bahtale kale šukar lafesa so ikילו andaro leso muj thaj pučlje pe: "Naj li kava e Josifeso čhavo?"

²³ O Isus vačarda lenđe: "Čače, tumen mande ka vačaren kaja poslovica: 'Lekarona, sastar korkore tut!' So šundam kaj čerdan ano Kafarnaum čher i kate ane čo than kaj bariljan."

* 4,4 5. Mojs 8:3 † 4,8 Pnz 6:13 ‡ 4,11 Psalam 91,11-12 § 4,12 Pnz 6,16

²⁴ Tegani vačarda: "Čače vačarav tumenđe, nijekh proroko naj manglo ano po than kaj barilo. ²⁵ A čače vačarav tumenđe: But džuvlja kase roma mule sesa ano Izrael ano vreme e Ilijaso kana o bršnd ni pelo* trin berš thaj šov čhon thaj sasa baro bokhalipe pe sa i phuv. ²⁶ A o Ilija ni sasa bičhaldo ni jekhaće lendar, sasa bičhaldo ke abandžijengo foro Sarepta pašo Sidon ki jekh džuvli kaso rom mulo. ²⁷ Thaj but sesa gubava ano Izrael ko vreme e prorokoso e Jelisijeso thaj khoni ni thodilo lendar, nego thodilo o Neman Sirijančo."

²⁸ Savore ani sinagoga pherdile holi kana kava šunde. ²⁹ Thaj uštile thaj tradije le avral taro foro thaj indarde le ko brego najuče kaj sasa čerdo lengo foro te čhuden le odupral natele. ³⁰ Al o Isus nakhlo maškar lende thaj đelo pire dromesa.

O Isus ikalol e demone taro manuš
(Mk 1,21-28)

³¹ Pale gova o Isus ulilo ano Kafarnaum ano Galilejsko foro thaj sikada ko đive e savatoso. ³² E manuša čudisajle lese sikajimasa, golese kaj ane leso vačaripe sasa vlast.

³³ Gothe ani sinagoga sasa manuš ane kaste sasa o bilačo duxo, thaj vov dija vika: ³⁴ "So mande amendar, Isuse taro Nazaret? Aviljan li te mudare amen? Džanav ko san tu: Sveco e Devleso!"

³⁵ O Isus zapretisada le: "Phande čo muj thaj iklji lestar!" Tegani o beng perada e manuše angle sa e manuša, iklilo lestar thaj khanči ni čerda lese bilače.

³⁶ Ane savorende avili i dar thaj čudisajle thaj jekh averese vačarde: "Save si kala lafura! Ano autoritet thaj ano zuralipe vačarol e bilače duxurende te ikljon thaj von ikljen!" ³⁷ Thaj đelo o lafi lestar ane sa e pašutne thana.

O Isus sastarol buten
(Mt 8,14-17; Mk 1,29-34)

³⁸ O Isus uštilo gothar andari sinagoga thaj avilo ano čher e Simonese. E Simonese sasuja sasa la bari jag thaj rodi je lestar te vazdol la. ³⁹ O Isus ačhilo paše late, pretisada e jagaće thaj i jag mukhlja la. Sigate uštili thaj kandija len.

⁴⁰ Kana pelo o kham, savoren save sesa len nasvale tare sa dži jekh nasvalipe ande len angle leste, a vov pe savorende čhuta pe vasta thaj sastarda len. ⁴¹ E benga iklile tare pherdo manuša thaj di je vika thaj vačarena: "Tu san o Čhavo e Devleso!" Al o Isus darada len te ma vačaren khanikase golese kaj džanglje kaj si vov o Hrist.

⁴² Kana iklilo o đive, iklilo thaj đelo ani pustinja. E manuša rodi je le thaj avile leste thaj manglje te ačhaven le te ma džal lendar. ⁴³ Al o Isus vačarda lenđe: "Trubul ane avera forura te vačarav o Lačo lafi taro Carstvo e Devleso, golese sem bičhaldo."

⁴⁴ Thaj ni ačhada te vačarol ane sinagoge ani Judeja.

5

O Isus akharol e anglune sikaden
(Mt 4,18-22; Mk 1,16-20)

¹ Jekh drom kana o Isus ačhilo pašo Galilejsko jezero*, čidije pe paše leste but manuša, te šunen o Lafi e Devleso. ² Tegani dikhlja duj čamcura kaj ačhen ko than. E manuša save dolen mače iklile lendar thaj thode e mreže. ³ O Isus dija ano čamco savo sasa e Simoneso thaj pučlja le te crden le zala ano paj. Thaj bešlo thaj sikada e manušen taro čamco.

⁴ Kana ačhilo te vačarol e manušenđe, vačarda e Simonese: "Dža ko duboko paj thaj čhude e mreže čire thaj dol mačhen." ⁵ O Simon vačarda lese: "Gospode! Celo

* 4,25 o bršnd ni pelo Ano original ačhol: "o nebo phanglilo".

* 5,1 Galilejsko jezero aver alav pašo Genisaretsko jezero

rat dijam zor thaj khanči ni doldam, al tu te phendan, ka čhudav e mreže.” ⁶ Kana ćerde gova, dolde bute mačhen thaj e mreže lije te pharadon. ⁷ Tegani vastesa dije vika pe amalen save sesa ane aver čamco te ikalen e mreže thaj avile te pomožin lende. Von avile thaj pherde solduj čamcura gija so lije te pherdon paj taro pharipe e mačhengo.

⁸ Kana kova dikhlja o Simon Petar, pelo ke koča angle Isusesse pingre thaj vaćarda: “Dža mandar, Gospode! Me sem grešno manuš.” ⁹ Golese kaj dolda le dar thaj savoren save sesa lesa tare but mače so dolde. ¹⁰ Gija dolda i dar e Jakove thaj e Jovane, e čhaven e Zevedejevses, so sesa amala e Simonesa. Tegani o Isus vaćarda e Simonese: “Ma dara, od akana ka dole e manušen.”†

¹¹ Kana ikalde e čamcura ki obala, ačhade sa thaj đe leste.

O Isus sastarda e gubavco
(Mt 8,1–4; Mk 1,40–45)

¹² Kana sasa o Isus ane jekh foro, avilo paše leste jekh manuš so sasa but gubavo. Kana dikhlja e Isuse pelo angle leste mujesa dži ki phuv thaj molisada le vaćarindoj: “Gospode! Ako mande šaj te sastare man!”

¹³ O Isus vazdija po va, dolda le thaj phenda: “Mangav. Av thodo!” Thaj i guba tar lesi koža sigate crdija pe. ¹⁴ O Isus naredisada le: “Ma vaćar kova khanikase. Al dža thaj sikado e sveštenikose thaj inđar kurbanu sar so vaćarda o Mojsije ane po zakono, golese kaj sastiljan te bi avola tu dokaz angle manuša.”

¹⁵ O lafi taro Isus sa pobut šundilo thaj e manuša sa pobut ćidije pe te šunen le thaj te sastarol len tar lengo nasvalipe. ¹⁶ Al vov ěelo ko than kaj naj khoni thaj molisajlo.

O Isus sastarol e manuše savo našti phirol
(Mt 9,1–8; Mk 2,1–12)

¹⁷ Jekh ěive o Isus sikada ano jekh čher thaj gothe beše e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijasako zakono save avile tare sa e gava andari Galileja thaj i Judeja thaj andaro Jerusolim. A i zor e Gospodaresi sasa pe leste te bi vov sastarola. ¹⁸ Thaj dih, e manuša ande ano than e pašljimaso e manuše savo naštine te phirol thaj rodije sar te anen le thaj te mučhen le anglo Isus. ¹⁹ Kana ni arakhlje kotar te anen le tare but manuša, uštiele po čher thaj taro tavano mukhlje le sa e thanesa kaj pašlilo ko maškar anglo Isus.

²⁰ Kana dikhlja lengo paćajipe, vaćarda lese: “Manušeja, oprostini pe će grehura!”

²¹ Thaj e fariseja thaj e učitelja taro Mojsijasako zakono lije ane peste te den gođi: “Savo si kava savo hulil po Dol? Ko šaj oprostil e grehura sem jekh Dol?”

²² Kana o Isus haljarda so von den gođi ane peste, vaćarda lende: “So den gođi ane tumare ile? ²³ So si po lokho te phenol pe: ‘Oprostini pe e grehura ćire’, il te phenol pe e manušese savo našti phirol: ‘Ušti thaj phir?’ ²⁴ Al te džanen kaj isi man, me o Čhavo e manušeso‡, vlast ki phuv te oprostiv e grehura, me ka sikavav tumende mi zor.” Tegani irisajlo premalo manuš savo naštine te phirol thaj phenda: “Tuće phenav! Ušti thaj le ćo than e pašljimaso thaj dža ane ćo čher.”

²⁵ Sigate uštilo angle lende thaj lija po than e pašljimaso thaj ěelo pese čhere hvalindoj e Devle. ²⁶ Savore sesa radosna thaj hvalisade e Devle. Pherdile dar thaj vaćarde: “Ćudo dikhljam aěive!”

O Isus akharol e Levi (Mateje)
(Mt 9,9–13; Mk 2,13–17)

† 5,10 ka dole e manušen simbolično značil: o Petar te inđarol o Lafi e Devleso e manušende. ‡ 5,24 O Isus korkoro pes akharol “o Čhavo e manušeso”.

²⁷ Pale gova iklilo thaj dikhlja e carinco[§] savo akhardola Levi sar bešol ki carina, thaj vačarda lese: “Av pale mande.” ²⁸ Thaj o Levi uštilo, ačhada sa thaj đelo pale leste.

²⁹ E Isuses e cerda o Levi ano po čher baro xape. Sesa gothe but carincura thaj avera manuša beše lesa ko astali. ³⁰ E fariseja thaj lenđe učitelja tare Mojsijaso zakono lije te den vika thaj te vačaren lese sikadenđe: “Sose xan thaj pijen e carincurencar thaj e grešnikurencar?”

³¹ O Isus vačarda lenđe: “Ni trubul e sastenđe doktora, nego e nasvalenđe. ³² Me ni aviljem te akharav e pravednikuren, nego aviljem te akharav e grešnikuren ko pokajipe.”

E Isuse pučen pašo post

(Mt 9,14–17; Mk 2,18–22)

³³ Von vačarde lese: “Sose e Jovanese sikade postin thaj molin pe e Devlese, gija čeren thaj e farisejska sikade, al čire xan thaj pijen?”

³⁴ O Isus vačarda lenđe: “Šaj li čuve e gosturen save avile ko abav te postin dok slavin e mladoženjasa? ³⁵ Ka avol o đive kana ka len lendar e mladoženja, tegani i von ka postin.”

³⁶ Thaj vačarda lenđe i paramič: “Khoni ni čhuvol kotor taro nevo fostano po purano fostano, golese kaj i o nevo ka pharadol thaj o kotor taro nevo fostano ni ačhol šukar ko purano. ³⁷ Thaj khoni ni čhorol nevi mol ane purane morčha, golese kaj i nevi mol ka pharavol e morčha thaj ka čhordol i mol, a e morčha ka pharadon.*

³⁸ Golese i nevi mol čhuvol pe ane neve morčha. ³⁹ Thaj khoni ko pilja i purani mol ni mandol nevi golese kaj phenol: ‘I purani si po šukar.’ ”

6

O Isus po baro taro savato

(Mt 12,1–8; Mk 2,23–28)

¹ Ke jekh savato o Isus nakhlo maškaro điv, lese sikade lije o điv, morde vastencar thaj xalje. ² Nesave fariseja vačarde: “Sose čeren okova so ni trubul ko savato pale Mojsijaso zakono?”*

³ O Isus vačarda lenđe: “Ni li čitisaden ano Sveto lil so cerda o David kana bokhajlo vov thaj i okola so sesa lesa? ⁴ Dija ano čher e Devleso† thaj lija e mangre save sesa čhute sar kurban, save šajine te xan samo e sveštenikura. O David xalja thaj dija i kolende so sesa lesa.” ⁵ Tegani o Isus vačarda lenđe: “Me o Čhavo e manušeso sem pobaro i taro savato.”

O Isus sastarol ko savato

(Mt 12,9–14; Mk 3,1–6)

⁶ Ko aver savato o Isus dija ani sinagoga thaj lija te sikavol. Gothe sasa jekh manuš kaso desno va sasa šuko. ⁷ E učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e fariseja dikhlje palo Isus na li ko savato ka sastarol, te bi čerena le bande. ⁸ Al o Isus džanglja so von den godi thaj vačarda e manušeso kaso va sasa šuko: “Ušti thaj ač akari ko maškar!” O manuš uštilo thaj ačhilo angle savorende.

[§] 5,27 E Jevreja mrzisade e poreznikuren golese so e poreznikura sesa Jevreja save čerdile izdajice gijate so sarađujisade e Rimljanurencar save okupirisade o Izrael. Gothe i e poreznikura sesa nepoštena, čorena tare Izraelcure pare. * 5,37 I nevi mol našti čhuvol pe ani purani morčhi golese kaj i nevi mol šuvljol thaj buljol i tegani bi pharavola i purani morčhi. * 6,2 E fariseja dikhlje čak i o moripe o điv vastencar sar bari bući ko savato savi ni trubuje te čeren pale Mojsijaso zakono. † 6,4 O “Šatori e sastankoso”

⁹ Tegani o Isus vačarda lende: “Te pučav tumen: Ko savato li šaj ćerol pe šukar il bilače? Te aračhol pe o džuvdipe il te mudarol pe?” ¹⁰ Thaj dikhlja savoren so sesa gothe thaj vačarda e manušese: “Sikav čo va.” Vov gija i ćerda, thaj leso va sastilo. ¹¹ E fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono pherdile bari holi thaj vačarde jekh averese so te ćeren e Isusesa.

O Isus akharol e dešudujen apostoluren

(Mt 10,1–4; Mk 3,13–19)

¹² Ane gola đivesa o Isus ikילו ko brego te molil pe e Devlese thaj sasa celo rat ano molipe e Devlesa. ¹³ Kana sasa đive, akharda pe sikaden thaj lendar birisada dešudujen thaj akharda len apostolura:

¹⁴ e Simone kas akharda Petar,
thaj lese phrale e Andrija,
e Jakove

thaj e Jovane,
e Filipe
thaj e Vartolomeje,

¹⁵ e Mateja
thaj e Toma,
e Jakove e Alfejevese čhave
thaj e Simone savo sasa Zilot[‡],

¹⁶ e Juda e Jakoveso
thaj e Juda e Iskariotskone, savo izdajisada le.

O Isus sikavol taro blagoslov thaj taro pharipe

(Mt 4,23–25; 5,1–12)

¹⁷ O Isus ulilo taro brego pe Dešudujencar thaj ačhilo ko ravno than. Sesa odori but lese sikade thaj but manuša andari sa i Judeja, taro Jerusalem, taro foro Tir thaj taro foro Sidon thaj tare pašutne thana save si pašo more. ¹⁸ Von avile te šunen le thaj te sastardon taro piro nasvalipe. Sastardile i kola save sesa mučime tare bilače duxura. ¹⁹ Sa e manuša rodije te dolen pe po Isus, golese kaj lestar ikljola zor thaj sastardona savore.

²⁰ O Isus dikhlja ane pe sikade thaj vačarda:

“Blagoslovime sen tumen save sen čore,
golese kaj tumaro si o Carstvo e Devleso.

²¹ Blagoslovime sen tumen save sen bokhale,
golese kaj ka čaljon.

Blagoslovime sen tumen save roven akana,
golese kaj ka asan.

²² Blagoslovime sen kana e manuša ni manden tumen, čhuden tumen, ladžaren tumen thaj tumaro alav ni manden sar e bilačhengo golese so pačan ane mande ano Čhavo e manušeso. ²³ Radujin tumen ane gova đive thaj čhelen, golese kaj bari si tumari plata ko nebo. Golese kaj gija ćerde e prorokurende lende paradada.

²⁴ Al jao tumende e barvalende,
golese so već lijen tumari uteha.

²⁵ Jao tumende save sen akana čale,
golese so ka bokhapon.

Jao tumende save akana asan,
golese so ka aven bibahtale thaj ka roven.

²⁶ Jao tumende kana sa e manuša vačaren sa šukar tumendar,

[‡] 6,15 Pobunjeniko (“Zilot”) savo uštilo protiv o rimsko vlast.

golese kaj gija lenđe paradada vačarde šukar tare xoxavne prorokura!"

Mandën tumare dušmanuren
(Mt 5,38–48; 7,12)

²⁷ "Al tumenđe save šunen vačarav: Mandën tumare dušmanuren! Šukar čeren kolende save mrzin tumen! ²⁸ Blagoslovin kolen save den tumen armaja! Molin tumen e Devlese kolende save bilačhe čeren tumencar. ²⁹ Kolesse savo čalavol tut pi čham, iri aver thaj kole savo mandol tutar o ogrtači, de čo fostano. ³⁰ De svakone okova so rodol tutar thaj te lija tutar ma rode palal. ³¹ Gova so mandën te čeren e manuša tumenđe, tumen čeren lenđe!

³² Ako mandën samo okolen save tumen mandën, savi si tumari hvala? Golese kaj čak i e grešnikuraš mandën okolen save len mandën. ³³ Thaj ako čeren šukar kolende save tumenđe čeren šukar, savi si tumari hvala? Golese kaj i e grešnikura čeren gija. ³⁴ Thaj ako den zajam okolende savendar ađučaren te irin o zajam, savi si tumari hvala? Golese kaj e grešnikura e grešnikurenđe den zajam te len palem gači.

³⁵ Nego, mandën tumare dušmanuren thaj čeren lenđe šukar! Den zajam te ni mandën khanči golese. Gija ka avol tumen bari plata thaj ka aven čhave* e Najbare Devlese†, golese kaj si vov šukar‡ i e nezahvalnonenđe thaj e bilačhenđe. ³⁶ Golese aven milosrdna sar so si tumaro Dad taro nebo milosrdnoŠ."

O Isus sikavol te ma osudi averen
(Mt 7,1–5)

³⁷ "Ma sudin thaj ni ka aven sudime. Ma osudin thaj ni ka aven osudime. Oprostin thaj ka oprostil pe tumenđe. ³⁸ Den thaj ka dol pe tumenđe. Pobari mera thaj popherdi ka dol pe tumenđe ane tumare vasta. Golese save merasa merin gači ka iril pe tumenđe."*

³⁹ Thaj o Isus vačarda lenđe paramič: "Šaj li o koro e kore te indarol? Na li solduj ka peren ani rupa? ⁴⁰ Nijekh sikado naj pobaro tare po učitelji. Kana ka sikljol sa, ka avol sar po učitelji.†

⁴¹ Sose diče i treska ane čire phrales i jakh, al o kaš ani čiri jakh ni diče? ⁴² Sar šaj vačare čire phrales: 'Phrala, ač te ikalav i treska andari čiri jakh,' al čiro kaš ani čiri jakh ni diče? Dujemujengo! Ikal angleder čiro kaš andari čiri jakh, pa ka diče te ikale čire phrales i treska andari jakh."

Kaš thaj leso bijanipe
(Mt 7,17–20; 12,34–35)

⁴³ "Golese kaj naj šukar kaš savo bijanol bilačo bijanipe, ni bilačo kaš savo bijanol šukar bijanipe. ⁴⁴ Golese sa e kašta pindžardon pale lengo bijanipe. Golese kaj i smokve thaj i drakh ni čiden pe tare kangre. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukar ano ilo, i gija, lestar ikljol šukar, a bilačo manuš andar po ilo ikalol bilačipe, golese kaj andaro muj leso ikljol okova sosa si pherdo leso ilo."

§ 6,32 Ponekad o lafi "grešnikura" koristisade e religiozna manuša sar e farizeja e manušenđe save ni ičarde o zakono gija sar e farizeja so mislisade kaj trubul. Izraz "grešniko" koristisada pe baše manuša save smatrisajle po bare grešnikura tare avera manuša. Na primer, gija dena vika e poreznikuren thaj prostitutken. * 6,35 ka aven čhave e Najbare Devlese so značil te sikava e Devlese osobine thaj e Devleso karakteri. † 6,35 e Najbare Devlese nazivil pe e Devlese. Sikavol pe lesi veličina i autoritet. Kava lafi si slično sar "suvereno" il "vrhovno". Gova značil "Najbaro Dol" il "Najvrhovno đeno" il "Dol savo si embaro savorendar" ‡ 6,35 šukar O Dol dol milost gija so dol šukaripe kolende save ni zaslužin. § 6,36 milosrdno O Dol dol milosrđe gija so ni dol kazna kolende save zaslužin. * 6,38 O Dol si sar šukar trgovco e đivesa savo čhuvol pobut o điv thaj tresil le em čhuvol gači te čhordol tari mera, gači but ka dol tumen. † 6,40 Manuš mora te dičhol šukar ko ka avol leso učitelji, golese so ka avol sar leste. Al te o učitelji ni sikavol šukar (golese kaj si duxovno koro), ka avol xoxado o sikado.

E Isuseso sikajipe si šukar temelji

(Mt 7,24-27)

⁴⁶ "Sose akharen man: 'Gospode! Gospode!', a ni čeren sa so vačarav tumende?
⁴⁷ Ka vačarav tumende savo si kova savo avol ke mande thaj šunol mingre lafura thaj čerol len: ⁴⁸ Vov si sar manuš savo čerol po čher, pa hunol rupa thaj čalavol temelji ko bar thaj kana aven e paja avol i bari len pe gova čher thaj našti peravol le, golese kaj si leso temelji ko bar. ⁴⁹ A kova savo šunda a ni čerda, si sar manuš savo čerol po čher ki phuv bizo temelji, pe savo avol i len, vov sigate perol thaj gova čher rumil pe sa."

7

E kapetaneso zuralo pačajipe

(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)

¹ Kana vačarda o Isus sa kava angle manuša, đelo ano foro o Kafarnaum. ² Jekhe rimskone kapetano* sasa jekh sluga savo sasa nasvalo dži o meripe, save vov but manglja. ³ Thaj kana o kapetano šunda e Isuseso,† bičhalda leste e phurederen e Jevrejende‡ te molin le te avol te sastarol lese sluga. ⁴ Von avile ko Isus thaj but molisade le vačarindoj: "Trubul gova te čere lese, ⁵ golese kaj mandol amare manušen thaj vov pestar čerda amende sinagoga."

⁶ Thaj o Isus đelo lencar. Thaj kana avile pašo čher, bičhalda o kapetano pe amalen te vačaren lese: "Gospode! Ma čhuv tuće gova pharipe golesa so ka de an mo čher, golese so me naj sem dostojno te ave tali mi streja.Š ⁷ Golese ni mangljem te avav angle tute kaj naj sem dostojno. Vačar jekh lafi gothar thaj sigate ka sastol mo manglo sluga. ⁸ Golese kaj sem i me manuš tale nekaso autoritet thaj isi man tale mande vojnatura, pa vačarav jekheso: 'Dža' thaj vov džal. Vačarav dujtone: 'Av' thaj vov avol. Vačarav me mingre slugase: 'Čher', thaj čerol gova."*

⁹ Thaj kana šunda gova o Isus, čudisajlo thaj irisajlo e manušenje save dele pale leste thaj vačarda lenđe: "Vačarav tumende, vadži ni arakhljem Jevreje ano Izrael kas isi gači pačajipe."† ¹⁰ Thaj kana irisajle čhere okola so sesa bičhalde, arakhlje e nasvale sluga saste.

O Isus vazdija tare mule e čhavore

¹¹ Na but pale gova, o Isus đelo ano foro savo akhardola Nain,‡ thaj dele lesa lese sikade thaj pherdo manuša. ¹² Kana avile pašo vudar e foroso thaj dikh, nesave terne čhave ikalde mule, jekhore čhave ani dej, savako rom mulo. Pherdo manuša andaro foro džana lasa te prahon e čhave. ¹³ Kana dikhla la o Gospod, pelo lese žal laće thaj vačarda laće: "Ma rov!" ¹⁴ Avilo paše, dolda pe ko than kaj pašljardo sasa o mulo čhavo thaj e manuša save inđarena le ačhile. Thaj o Isus vačarda: "Čhaveja! Tuće vačarav, 'Ušti!' " ¹⁵ O mulo čhavo džuvdilo em bešlo thaj lija te vačarol thaj o Isus dija le lese daće.

* **7,2** kapetano manuš savo komanduil pe šel vojnatura † **7,3** O kapetano (o šoralo e šelengo) šunda so o Isus sastarda bute manušen, thaj kaj si vov paše, kaj irisajlo ano Kafarnaum. ‡ **7,3** O Isus si Jevrejo a o kapetano naj, pa o kapetano dija pe goči kaj o Isus ka šunol len te molisade le e Jevreja. But droma e rimska vojnatura sesa dušmanura e Jevrejende. Š **7,6** E Jevreja ne bi džana andre ano čher savo naj jevrejsko te ma bi avena duxovno melale. * **7,8** Sar o kapetano so isi le autoritet te phenol e vojnaturende, o Isus isi le autoritet te phenol e nasvalimase te načhol. † **7,9** O Isus očekujisada e Jevreja te avol len gasavo pačajipe, al naj sasa len. Vov ni očekujisada te avol e abandžijen gasavo pačajipe, al palem, kale manuše sasa. ‡ **7,11** Kava si pašo than kaj o proroko o Jelisije vazdija tare mule e jekhore čhave angleder but šel berša (dikh 2. Car 4,8-37).

¹⁶ Savoro darajle thaj hvalisade e Devle. Vačarde: “Baro proroko maškar amende” thaj: “O Dol avilo te pomognil pire manušenđe.”[§] ¹⁷ Kava šundilo taro Isus ani sa i Judeja thaj ane pašutne thana.

O Isus si Mesija a o Jovane čerda lese o drom
(Mt 11,2–11)

¹⁸ Thaj vačarde e Jovanese* lese sikade sa so o Isus čerda. Thaj akharda o Jovane pire dujen sikaden ¹⁹ thaj bičhalda len ko Gospod te pučen le vačarinđoj: “Tu li san gova save obečisada o Dol kaj trubul te avol, il te ađučara avere?”[†]

²⁰ Thaj avile ko Isus gola duj manuša thaj phende lese: “O Jovane o Krstitelj bičhalda amen tute te puča tut: ‘Tu li san gova save obečisada o Dol kaj trubul te avol, il te ađučara avere?’ ”

²¹ A ane gova sato o Isus sastarda buten taro lengo nasvalipe, tar lengo pharipe thaj tare bilačhe duxura thaj bute koren dija dičhipe. ²² Thaj o Isus phenda e Jovanese sikadendē: “Džan thaj vačaren e Jovanese so dikhljen thaj so šunden: e kore dičhen, e bande phiren, e gubava thodon, e kašučē šunen, e mule ušten, thaj okolendē save si ani potreba vačarol pe o Lačho lafi. ‡ ²³ Thaj vačaren lese i kava: ‘O Dol blagoslovil okole savo naj sablaznimo zbog mande!’ ”

²⁴ Thaj kana đele e sikade e Jovanese, o Isus lija te vačarol taro Jovane e manušenđe: “So ikiljen te dičhen ki pustinja? I trska, savi bandol ki balval? Na! ²⁵ Il so ikiljen te dičhen? Manuše ane barvale fistanura urade? Na! Gasave manuša phiraven barvale fistanura thaj ano šukaripe bešen ane carska palate. ²⁶ Il ikiljen te dičhen? Proroko? Va, me phenav tumendē vov si po but taro proroko. ²⁷ Golese so si o Jovane manuš kastar o Dol vačarda ane piro Sveto lil:

‘Ak me bičhalav me glasniko angle tute, savo ka pripremil tuče o drom angle tute.’

²⁸ Vačarav tumendē, tare sa e manuša save sesa bijande ni sasa§ pobaro taro Jovane o Krstitelj thaj po baro si lestar o emcikno ano Carstvo e Devleso.”

O Isus sikavol e manušen kaj trubul te prihvatil le em e Jovane
(Mt 11,12–19)

²⁹ Sa e manuša so šunde e Isuse, pa i nesave carincura, pindžarde kaj si e Devleso sikajipe šukar thaj krstisajle e Jovanese krstimasa. ³⁰ A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono čhudiye o plan e Devleso savo sasa lendē. Thaj von ni manglje o Jovane te krstil len.

³¹ A o Isus vačarda: “Kasa te uporediv kale manušen save si akana džuvde? Thaj so te vačarav lendar? ³² Von si sar manuša* save bešen ko drom thaj akharen jekh avere thaj vačaren:

‘Bašaldam tumendē vesela đilja,[†]
a tumen ni čhelden,
bašaldam tumendē žalosna đilja,
a tumen ni rujen.’

§ 7,16 E manuša verovatno dije gođi kaj o Isus sasa baro proroko sar o Ilija il o Jelisije, golese kaj samo von vazdije ani Purano Savez nekas tare mule (1. Car 17,17–24; 2. Car 4,18–37). * 7,18 O Jovane o Krstitelj sasa ano phanglipe. † 7,19 E Jevreja očekujisade o Mesija te avol thaj te avol caro savo ka spasilen len taro rimsko vlast. Ni ađučarde te avol samo Spasitelj ano duxo. O Jovane pindžarda e proročanstvura taro Mesija sar so si o Is 42,7; 61,1–2 (dikh gija Lk 4,18–19). Gija ađučarda te avol o Isus caro, thaj e Jovane thaj averen pravednonen manušen ikalola taro phanglipe, thaj te sudil te kaznil e manušen save ni manglje e Mesija (dikh e Jovaneso vačaripe ano Lk 3; 9; 16–17), al tare gova vadži khanči ni čerdilo. ‡ 7,22 Kava so čerda o Isus sikadol kaj si vov o Mesija, sar so an po Lil o proroko Isaija pisisada (Is 29,18–19; 35,5–6; 61,1–2). § 7,28 Ano original ačhol: “maškare bijande tare džuvlja” si metafora “tare sa e manuša save sesa džuvde”. * 7,32 manuša Ano original ačhol “čhavore”. † 7,32 Bašaldam ... vesela đilja Ano original “Bašaldam ... flauta”.

³³ Golese, avilo o Jovane o Krstitelj. Savo ni xal ni mangro ni pijol ni mol, a tumen vačaren: 'O beng ane leste!' ³⁴ Aviljem me, o Čhavo e manušeso, savo xav thaj pijav, a tumen vačaren: 'Dikh, manuš halano thaj mato, amal e carinconengo thaj e grešnikurengo!' ³⁵ Al, sa gola so prihvatisade gova sikajipe, phende kaj si e Devleso mudrost čačukano!"†

O Isus šaj te oprostil e grehura

(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 12,1-8)

³⁶ Jekh fariseji kaso alav sasa Simon dija vika e Isuse te xal mangro ke leste thaj vov delo ano čher e farisejeso thaj čhuta pe pašo astali.Š ³⁷ Thaj dikh, sasa i džuvli ando foro savaće džanglja pe kaj si grešnica, šunda kaj si o Isus pašo astali ano čher e farisejeso, i avili andre. Anda* skupo miris ko čaro savo sasa taro mramorno bar. ³⁸ Rojindoj, peli ke pe koča paše lese pingre. Laće asva pele pe lese pingre thaj lija te thovol len pe jasvencar thaj pe balencar koslja len thaj čumidija lese pingre thaj makhlja len e mirisesa.

³⁹ A kana dikhlja o fariseji savo akharda le, vačarda ane peste: "Te avol proroko, bi džanola ko si kaja džuvli savi dolol le† golese kaj si grešnica!"

⁴⁰ A o Isus phenda lese: "Simone! Isi man khanči te vačarav tuće."

A vov vačarda: "Učitelju, vačar."

⁴¹ A o Isus vačarda: "Duj džene sesa dužna jekhe manušese. Jekh sasa dužno panšel srebrenjakura‡ a o dujto pinda. ⁴² Thaj kana len naj sasa te irin, o manuš ni manglja palal o dugo lendar. Vačar tare kala duj savo ka mandol le po but?"

⁴³ A o Simon vačarda lese: "Pa bi phenava kolese kas sasa pobaro dugo." A o Isus vačarda lese: "Gija si, šukar vačardan."

⁴⁴ Thaj irisajlo premali džuvli em vačarda e Simonese: "Dičhe li kala džuvlja! Me aviljem ane čo čher, paj ni andan me pingrende,Š a voj pe jasvencar thoda len, a pe balencar koslja len. ⁴⁵ Ni čumidipe ni dijan man, a voj sar aviljem ni ačhili te čumidol me pingre.* ⁴⁶ Uljesa ni makhljan mo šoro, a voj mirisesa makhlja me pingre. † ⁴⁷ Golese vačarav tuće: 'Baro manglipe sikada mande, golese so si laće oprostime but bare grehura. Al kase zala oprostime, sikavol zala manglipe.' " ⁴⁸ A laće vačarda: "Oprostime si čire grehura."

⁴⁹ Thaj ane peste lije te vačaren kola so si lesa pašo astali: "Savo si kava so e grehura šaj oprostil?"

⁵⁰ A e džuvljaće vačarda: "Čo pačajipe ikalda tut. Dža ano mir."

8

Džuvlja save sledina e Isuse

¹ O Isus pale gova delo ane forura thaj ane gava. Sikada thaj vačarda taro Lačho lafi taro Carstvo e Devleso thaj e dešuduj apostolura dele lesa ² thaj nesave džuvlja save sesa sastarde tare benga thaj nasvalipe: i Marija (savi akhardola Magdalena,

‡ **7,35** O Isus kala izrekasa manglja te phenol da e manuša trubuje te prihvatin e Isuse em e Jovane. Š **7,36** Sasa običaj kana e murša džana ke gasave večere, dok xana bešenasa pašljindoj pašo astali. * **7,37** Sasa o adeti ane gova vreme e manuša save naj sesa akharde ko xape šajine te aven thaj te dičhen thaj te šunen al ni xana e akhardencar. † **7,39** dolol le O Simon mislisada i džuvli te dolda e Isuse, o Isus ka avol andral melalo. Golese mislisada da o Isus naj proroko. ‡ **7,41** srebrenjakura Jekh srebrno para počinola pe jekh dnevnicar. Š **7,44** E čherutneso adeti sasa te anol paj thaj kotor kosimase paše pire gostura te šaj thoven thaj te šučaren pire pingre palo phiripe pe melale droma. * **7,45** I džuvli čumidija e Isusesu pingre mesto lese čhama te bi sikavola piro čačukano pokajipe thaj po poniznost. † **7,46** Kava sasa adeti kana ađučarol pe e gosto. I džuvli but počastisada golesa so čerda e Isusesu. Voj sikada po baro poniznost gija so makhlja lese pingre mesto leso šoro. O Isus vadži sikavola i razlika maškare Simoneso ađučaripe e gosto thaj goja džuvli so čerda.

kastar iklile eŧa bilačhe duxura), ³ thaj i Jovana (romni e Huzosi savo sasa upravitelji ko Irod) thaj i Suzana thaj avera but džuvlja save kandije pumare parencar e Isuse thaj lese sikaden.

O Isus vačarol taro manuŧ savo čhudol o seme ki phuv

(Mt 13,1-23; Mk 4,1-20)

⁴ Thaj kana čidije pe but manuŧa tare sa e forura avile paŧo Isus thaj vov vačarda lenđe paramič: ⁵ “Iklilo o manuŧ savo čhudola o seme pi phuv. Thaj kana sejisada, nesavo seme pelo ko drom thaj uŧade le e manuŧa thaj e čiriklja sa xalje le. ⁶ Nesavo seme pelo pe bara, barilo thaj ŧučilo, golese kaj naj sasa paj ani phuv. ⁷ A nesavo seme pelo ke kangre thaj o seme barilo e kangrencar thaj e kangre tasade le. ⁸ A nesavo seme pelo pi ŧukar phuv thaj barilo thaj anda ŧel droma po but.” Kana vačarda kava dija vika: “Kas isi kana te ŧunol, nek ŧunol.”*

E manuŧa si sar lačhi thaj bilačhi phuv

(Mt 13,10-23; Mk 4,10-20)

⁹ A e sikade lese pučlje e Isuse: “Vačar amende savi si kaja paramič?” ¹⁰ A vov vačarda: “O Dol tumende dija te džanen o garajipe tare leso Carstvo, a averende vačarav ane paramiča, te pherdol okova so ačhol ano Sveto lil:

‘Te dikhlje

ni ka shvatin,

Thaj te ŧunde

ni ka haljaren.’

¹¹ Kaja paramič phenol kava: O seme si sar o Lafi e Devleso. ¹² O seme savo pelo po drom si manuŧa save ŧunen o Lafi e Devleso thaj avol o beng, lol o Lafi andaro lengo ilo, te ma pačan thaj te ni spasin pe. ¹³ A o seme savo pelo po bar gola si manuŧa save ŧunen radosno thaj len o lafi sar luludā saven naj koreno. Zala vreme pačan, a kana avol o vreme tare iskuŧenjura, tegani prestanin te pačan. ¹⁴ A o seme savo si ane kangre gola si kola manuŧa save ŧunen o Lačho lafi, al o pharipe, o barvalipe thaj o guglipe kale svetoso tasavol len thaj ni den ŧukar bijandipe. ¹⁵ A o seme savo si ki ŧukar phuv gola si manuŧa save ŧunen o Lafi thaj gova Lafi ičaren ano ŧukar thaj iskreno ilo, sa dži kaj ni anen ŧukar bijandipe.”

Savo ŧunol e Isuseso sikajipe ka barol leso duxovno džanglipe

(Mk 4,21-25)

¹⁶ Khoni ni phabarol i svetiljka te bi učharola la e čaresa thaj ni čhuvola talo than e sojimaso. Čhuvol la ke svetiljkako than te ŧaj okola save den andre dičhen o svetlo savo phabol. ¹⁷ Sa so si garado ka avol pučardo thaj so si čerdo garandoj ka ikljol ko dičhipe. ¹⁸ Golese pazin sar ŧunen, golese kas isi, ka dol pe lese,[†] a kas naj, ka lol pe lestar[‡] i kova zala so dol gođi kaj isi le.

E Isusesi čačukani familija

(Mt 12,46-50; Mk 3,31-35)

* **8,8** Ano original ačhol: “Kas isi kana, nek ŧunol.” † **8,18** kas isi, ka dol pe lese Taro kontekst dičhol pe kaj o Isus phenol taro razumipe thaj taro pačajipe. Kava značil: “Kas isi razumipe ka dol pe lese po but razumipe”, il: “O Dol ka čerol kolende save pačan o čačipe te razumin po but.” ‡ **8,18** kas naj, ka lol pe lestar Kava značil: “Al kas naj razumipe ka hasarol thaj i okova so dol gođi kaj razumil” il: “Al o Dol ka čerol okolende save ni pačan ano čačipe te ni razumin ni kova zala so den gođi kaj razumin”.

¹⁹ Avile e Isusesi dej thaj lese phralaš thaj naštine tare but manuša te vačaren lesa. ²⁰ Thaj khoni vačarda e Isusesi: “Či dej thaj će phrala ačhen avri thaj manden te dičhen tut.”

²¹ A o vov vačarda lenđe: “Mi dej thaj me phrala si kola save šunen o lafi e Devleso thaj ičaren le.”

O Isus vačarol e balvaljaće te ačhol

(Mt 8,23–27; Mk 4,35–41)

²² Jekh đive o Isus phenda pe sikadende: “Te nakha ki aver rig e jezerosi.” Dije ano čamco thaj đele. ²³ Thaj kana pojdisade o Isus zasuta. Thaj uštili bari balval, o čamco lija te pherdol paj thaj lije te tason thaj but darajle so sesa ano baro bilačhipe.

²⁴ Thaj e sikade avile pašo Isus thaj lije te den vika: “Gospode! Gospode! Ka tasiva!” Thaj o Isus uštilo thaj vačarda e balvaljaće thaj e bare pajese te ačhen thaj von ačhile thaj pale gova khanči ni šundilo. ²⁵ A o Isus vačarda lenđe: “Kaj tumaro pačajipe?”

A e sikade darajle thaj čudisajle thaj jekh averese vačarde: “Savo si kava so e balvaljende thaj e pajese vačarol te ačhen thaj von šunen le?”

O Isus ikalol e melale duxura taro manuš

(Mt 8,28–34; Mk 5,1–20)

²⁶ Tegani resle paši Gerasinsko phuv savi si ki aver rig tari Galileja. ²⁷ Thaj kana iklilo o Isus taro čamco, avilo paše leste jekh manuš andaro foro ane kaste sesa benga. But berša sasa nango thaj ni bešlo ano čher, nego bešlo ke limora. ²⁸ Thaj kana dikhlja e Isuse, dija vika thaj pelo ke pe koča angle leste thaj vačarda: “So mande mandar, Isuse Čhaveja embare Devleso? Moliv tut ma mučima.” ²⁹ Golese so o Isus već vačarda e bilačhe duxose te ikljol andaro manuš, ane kaste sasa o beng but vreme. E manuša phandena le ane sindira thaj aračhena le, a vov čhinola e sindira thaj o beng inđarola le ani pustinja.

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar si čo alav?” Vov phenda: “Legija* (but džene sam amen)”, golese kaj but beng a sesa ane leste. ³¹ Thaj molisade e Isuse e beng a te ma bičhalol len ano bezdan.†

³² Paše gothar sasa jekh brego kaj sesa pherdo bale save čarona, a e beng a molisade e Isuse te mučhol te džan ane bale. Thaj o Isus mukhlja te džan. ³³ Tegani iklile e beng a andaro manuš thaj đele ane bale, a e bale taro brego čhudiye pe ano paj thaj tasile.

³⁴ Kana dikhlje so sasa e manuša save arakhlje e balen, našle thaj đele te vačaren ano foro thaj ane gava. ³⁵ Thaj iklile vadži manuša te dičhen so sasa. Kana avile pašo Isus, arakhlje e manuše kastar iklile e beng a. A o manuš bešol urado thaj godaver paše Isusesi pingre thaj von darajle. ³⁶ A kola save gova dikhlje vačarde averende sar o Isus sastarda e manuše ane kaste sesa e beng a. ³⁷ Thaj sa e manuša tari Gerasa thaj tare pašutne thana phende e Isusesi te džal lendar, golese kaj but darajle. A o Isus dija ano čamco thaj irisajlo palal ani Galileja.

³⁸ O manuš kastar o Isus ikalda e benden molisada e Isuse te džal lesa, a o Isus mukhlja le vačarindo: ³⁹ “Iri tut ane čo čher thaj vačar sa so čerda tuće o Dol.” O manuš đelo thaj vačarda maškaro sa o foro so čerda lese o Isus.

O Isus sastarol e džuvlja thaj vazdol e čhejora tare mule

(Mt 9,18–26; Mk 5,22–43)

Š **8,19** Kava sesa e Isusesi po terne phrala, a vera čhave e Marijaće thaj e Josifese save sesa bijande palo Isus. Sar so si e Isuseso dad o Dol, a lengo dad o Josif, von sesa lese phrala tari dej. * **8,30** Legija si grupa vojnika tare 6 milje vojnika. † **8,31** bezdan si phanglipe paše beng a (melale duxura).

⁴⁰ Thaj kana irisajlo o Isus tare aver rig e jezerosi, e manuša sesa bahtale kana dikhlje le, golese kaj savore ađučarde le. ⁴¹ Thaj dikh, avilo jekh manuš kaso alav sasa Jair, savo si angluno ani sinagoga, avilo thaj pelo ke koča anglo Isus. Thaj molisada le te avol ane leso čher, ⁴² golese kaj sasa le jekhori čhej tare dešuduj berš thaj voj sasa dži o meripe.

Thaj kana pojdisada o Isus e Jairesa ane leso čher, ćićidije le e manuša. ⁴³ Thaj maškare manuša sasa jekh nasvali džuvli tare rateso thavdipe dešuduj berš. I džuvli sa po barvalipe so sasa la dija e sastarutnende thaj ni jekh naštine te sastarol la. ⁴⁴ Voj avili od palā e Isusese thaj dolda pe tare leso teluno kotor taro fostano thaj sigate ačhada la o ratvalipe lako.

⁴⁵ Thaj vačarda o Isus: "Ko dolda pe gova pe mande?"

Dži jekh lendar phende da naj von, a vačarda o Petar [thaj kola save sesa lesa]: "Gospode! But manuša si paše tute thaj ćićiden tut [a tu puče: 'Ko dolda pe pe mande?']"

⁴⁶ A o Isus vačarda: "Neko dolda pe pe mande, golese kaj osetisadem zor kaj iklili mandar. ⁴⁷ Thaj kana dikhlja i džuvli kaj našti garadol, avili darandoj, peli ke pe koča angle leste thaj vačarda angle sa e manuša sose dolda pe pe leste thaj sar tare jekh drom sastili." ⁴⁸ Thaj o Isus vačarda laće: "Mi čhej! Čo pačajipe sastarda tut. Dža ano mir."

⁴⁹ Dok o Isus vačarda e džuvljaće, avilo jekh andare Jaireso čher thaj vačarda lese: "Jaire, muli ći čhej. Ma muči e učitelje."

⁵⁰ Kana šunda gova o Isus, vačarda lese: "Ma dara, samo pača. Voj ka uštol."

⁵¹ A kana o Isus avilo ano čher, ni dija khoni te džal andre sem o Petar, o Jovane thaj o Jakov thaj e čhejorako dad em i dej. ⁵² Thaj savore ruje andaro ođi pale late, a o Isus vačarda: "Ma roven. Ni muli. Sovol."†

⁵³ Thaj asaje e Isusese golese kaj džanglje so muli. ⁵⁴ Vov dolda e čhejora taro va thaj dija vika vačarindoj: "Čhejoriye, ušti!" ⁵⁵ Thaj irisajlo lako duxo thaj uštili sigate thaj o Isus vačarda lenđe te den la te xal. ⁵⁶ Thaj lako dad thaj laći dej sesa začudime. A vov vačarda lenđe khanikase te ma vačaren so sasa.

9

O Isus bičhalol e dešudujen apostoluren (Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)

¹ O Isus dija vika e apostoluren thaj dija len zor thaj vlast pe sa e benga, thaj te sastaren taro nasvalipe. ² Thaj bičhaldala len te vačaren taro Carstvo e Devleso thaj te sastaren e nasvalen. ³ Thaj vačarda lenđe: "Khanči ma len dromese, ni rovli, ni trasta, ni so te xan, ni pare thaj te ma avol tumen po duj fostanura. ⁴ Kana džan an nesavo than, bešen an jekh čher, dži kaj ni pojdin an aver than.* ⁵ Te ni manglje tumen ane gova than, ikljen gothar thaj tresin o praho tar tumare pingre,† sar svedočanstvo so ni lije o Lafi e Devleso."

⁶ Thaj e sikade đele taro than ko than thaj vačarde o Lačo lafi thaj sastarde e manušen ke sa e thana.

O Irod si bunimo kolestar so šunda taro Isus (Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

‡ **8,52** O Isus džanglja kaj i čhej muli. Phenda kaj sovol golese so džanglja kaj ka vazdol la tare mule. O Isus koristisada lafi "sovol" sar te bi phenola tare Lazareso meripe (dikh Jov 11,11-14), avere osobaće kas vazdija tare mule. * **9,4** Trubul te aven zadovoljna xamase so den len gothe e manuša; ni smin te roden khanči bolje sojmase. Al, šaj džan ke avera čhera kaj ka vačaren o Lačo lafi. † **9,5** Gova si ani tradicija e Jevrejende. Znako pašo baro odbipe, golesa sikade kaj ni manglje ni i prašina tar gova foro pe lenđe pingre

⁷ Thaj kana šunda o Irod o vladari,[‡] tar sa so o Isus ćerda, sasa vadži ano čudo golese kaj nesave vaćarde kaj o Jovane o Krstitelj uštilo tare mule. ⁸ Avera vaćarde kaj sikadilo ki phuv o Ilija, a nesave vaćarde kaj uštilo tare mule nesavo proroko taro purano vreme.

⁹ Thaj vaćarda o Irod: "E Jovaneso šoro me čindem, a savo si akana kava kastar gasave čudura šunav?" Thaj manglja te dičhol e Isuse.

O Isus parvarol pobut tare pandž milje manušen

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ Kana irisajle e apostolura, vaćarde e Isusesa sa so ćerde. O Isus thaj lese sikade dele pašo foro savo akhardol Vitsaida te šaj aven zala korkore. ¹¹ Al but manuša šunde kaj đelo o Isus thaj lije te džan pale leste. O Isus phenda lenđe kaj šukar avile. Thaj lija te vaćarol lenđe taro Carstvo e Devleso thaj sastarda e nasvalen. ¹² Kana lija o đive te načhol, avile e dešuduj apostolura pašo Isus thaj vaćarde: "Te mukha e manušen? Nek džan ane pašutne gava thaj ane thana kaj šaj te aračhen khanči xamase thaj kaj šaj te soven, golese kaj sam ko than kaj naj khanči."

¹³ A o Isus vaćarda lenđe: "Den len tumen te xan."

Thaj von vaćarde lese: "Amen isi samo pandž mangre thaj duj mačhe. Amen li te dža te ćina sa kale manušenđe te xan?" ¹⁴ A gothe sesa paše pandž milje murša.Š

A o Isus vaćarda pe sikadende: "Čjuven len te bešen po pinda džene." ¹⁵ Thaj ćerde gija thaj bešljarde len savoren. ¹⁶ O Isus lija gola pandž mangre thaj gole dujen mačhen, dikhlja ano nebo, blagoslovisada len thaj phaglja e mangre, thaj dija ke sikade te den e manušen. ¹⁷ Thaj xalje thaj čalile savore, thaj čidiye dešuduj korpe okolestar so ačhilo so xalje e manuša.

O Petar dikhlja thaj vaćarda kaj si o Isus o Hrist

(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ Jekh đive, kana o Isus molisajlo korkoro thaj lesa sesa lese dešuduj sikade. Vov pučlja len: "So vaćaren e manuša, ko sem me?"

¹⁹ A e sikade vaćarde lese: "Nesave manuša vaćaren kaj san o Jovane o Krstitelj, a avera kaj san o Ilija o proroko, a nesave vaćaren kaj san jekh tare purane prorokura savo uštilo tare mule."

²⁰ A o Isus pučlja len: "A tumen so phenen, ko sem me?"

A o Petar vaćarda: "Tu san o Hrist, bičhaldo taro Dol."

O Isus vaćarol tare piro meripe

(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

²¹ A o Isus vaćarda e sikadende te ma vaćaren khanikase kaj si vov o Hrist. ²² Thaj phenda: "Golese so me o Čhavo e manušeso, trubul te avav but mučimo thaj e phuredera, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono,* ka čhuden ma thaj ka mudaren ma thaj trito đive me ka uštav."

So trubul manuš te ćerol te šaj avol e Isuseso sikado

(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)

²³ A o Isus savorende vaćarda: "Ko mandol te džal pale mande nek ačhavol korkoro pes thaj nek lol o krsto† piro svako đive thaj nek džal pale mande. ²⁴ Golese ko mandol

‡ 9,7 Irod o vladari "tetrarh" kate vaćarol pe taro Irod Antipa savo sasa vladari jekh tare štar kotora taro Izrael. Š 9,14 Gothe sesa 5 milje murša, e džuvlja em e čhavore ni đinglje pe. * 9,22 E starešine, e šorutne sveštenikura thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono zajedno prestavisade sa e Jevrejende vođen. † 9,23 Manuš savo sasa već osudimo te merol raspimo, inđarola bi o upruno kotor taro krsto dži ko than kaj ka mudaren le. Kale vaćarimasa, o Isus manglja te phenol: 1. te mangljam te ava lese sikade, mora odrekni amen tare amare želje ke kaja phuv, thaj mora te ava spremna te šuna e Isuse; il 2. kaj trubul te ava spremna svako đive te trpi i te mera golese so sam lese sikade; il 3. solduj upruno opcije (rečenice).

po džuvdipe te aračhol, ka hasarol le, a ko hasarol po džuvdipe paše mande vov ka aračhol le. ²⁵ Thaj savo šukaripe ka avol e manuše ako sa o sveto dobil, a pes hasarol il pese bilače ćerol?† ²⁶ Golese ko ladžal mandar thaj tare me lafura lestar i me o Čhavo e manušeso ka ladžav kana ka avav ani slava mingri savi si slava me Dadesi thaj e svetone melekurendi. ²⁷ Čače vačarav tumende, nesave tumendar save sen kate ni ka meren dok ni dičen o Carstvo e Devleso.”

O Mojsije thaj o Ilija sikadile e Isuseso

(Mt 17,1-13; Mk 9,2-13)

²⁸ Thaj kana nakhle ohto đive pale gova, o Isus lija e Petre e Jovane thaj e Jakove thaj iklilo ko brego te molil pe e Devlese. ²⁹ Thaj kana molisajlo leso muj ćerdilo averčhande thaj lese šeja ćerdile parne thaj sjajna. ³⁰ Thaj dikh, tar jekh drom iklile duj manuša thaj lije te vačaren e Isusesa. Gola sesa o Mojsije thaj o Ilija. ³¹ Sikadile ani slavaš thaj vačarde tare leso meripe* savo trubuja te avol ano Jerusolim.

³² A o Petar thaj kala so sesa lesa von zasute, čim džungadile dikhlje e Isuse ani slava thaj duje manušen sar lesa ačen. ³³ Thaj kana lije te crden pe o Mojsije em o Ilija, o Petar phenda e Isuseso: “Gospode! Šukar kaj sam kate thaj te ćera trin senice: Jekh tuće, jekh e Mojsijase thaj jekh e Ilijase.” Ni džanglja so te vačarol ³⁴ A dok vov gova vačarda avilo o oblako thaj von darajle kana učarda len o oblako.

³⁵ Thaj šunde glaso andare oblakura savo vačarda: “Kava si mingro manglo čhavo save me birisadem, le mangav te šunen.” ³⁶ Thaj kana šundilo o glaso, e sikade dikhlje e Isuse korkore. Thaj von khanči ni vačarde khanikase tar gova so dikhlje.

O Isus ikalol o melalo duxo taro čhavo

(Mt 17,14-19; Mk 9,14-29)

³⁷ A thearinto đive o Isus em lese sikade sar ulile taro brego, but manuša avile ko Isus. ³⁸ Thaj dikh, tare but manuša akharda le jekh: “Učitelju! Moliv tut dikh pe mo čhavo golese kaj si jekhor.” ³⁹ Thaj dikh, dolda le o bilačo duxo thaj tari jekh drom lija te dol vika thaj te ikljol lestar i spuma taro muj, thaj o duxo ni ačhavol le thaj uništil le. ⁴⁰ “Molisadem ćire sikaden te ikalen e bilače duxo, a von naštine.”

⁴¹ O Isus vačarda lenđe: “O, bipačace thaj bilače manušalen†! Tumencar sem sa kava vreme, a tumen vadži ni pačan, pučav man vadži kozom trubul te trpiv tumen. An će čhave akari!” ⁴² A dok avola o čhavoro premal leste o bilačo duxo perada e čhave ki phuv ane grčura thaj lija te tresil le. A o Isus phenda e bendese te ikljol thaj sastarda e čhave thaj dija le lese dadese. ⁴³ Savore sesa divime e Devlese zuralimasa. Thaj savore divisajle sa okolese so o Isus ćerola, a o Isus vačarda pe sikadende:

⁴⁴ “Šukar šunen e lafura kala: Me o Čhavo e manušeso trubul te avav dindo ane vasta e manušende.” ⁴⁵ A e sikade ni haljarde kala lafura, golese kaj sasa lendar garado te našti haljaren thaj darajle te pučen le kale lafese.

E ponizna si embare ane Devlese jakha

(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)

⁴⁶ Thaj e sikade lije te vačaren maškar pumende ko si lendar embaro. ⁴⁷ A o Isus džanglja so si ane lenđe ile, vov lija e čhavo čhuta le angle peste, ⁴⁸ thaj o Isus vačarda lenđe: “Savo primil kale čhavo ane mingro alav, man primil thaj ko man

‡ **9,25** Ano original ačhol: “So o manuš ka postignil ako prelol sa i phuv a hasarol thaj upropastil pes?” § **9,31**

il sjaj * **9,31** Lafi savo si kate irime ki romani čhib si meripe, a ki grčko čhib si Izlazak (Iklipe). Ano Purano savez “Iklipe” odnosil pe po putaripe (oslobodipe) e Izraelsko narodo taro egipatsko phanglipe. E Hristeso meripe ko krsto si “Iklipe”, a gova si, delo taro okupljenje, savesa o Dol ikalol e manušen taro phanglipe tare grehura.

† **9,41** manušalen Ano original ačhol: “generacija” il “naraštaj”.

primil, primil me Dade savo bičhalda man, golese ko si maškare tumende emcikno, le o Dol dičhol embare.”

*Ko naj protiv tumende tumencar si
(Mk 9,38–40)*

⁴⁹ A o Jovane vačarda e Isuse: “Gospode! Dikhljam jekhe sar će alavesa tradol e benđen thaj amen vačardam lese te ma ćerol gova, golese kaj ni džal amencar pale tute.” ⁵⁰ Thaj o Isus vačarda lese: “Mučhen le, golese ko naj protiv tumende tumencar si.”

E samarijancura ni manglje e Isuse

⁵¹ Thaj kana sesa paše e đivesa te iril pe ko nebo, o Isus pojdisada ano Jerusolim. ⁵² Thaj bičhalda glasnikuren angle peste thaj von đeje thaj dije ano gav ani Samarija te lačharen lese kaj te sovol. ⁵³ Thaj ni manglje le gothe e manuša, golese kaj dikhlje kaj džal ano Jerusolim.† ⁵⁴ Kana dikhlje e sikade lese o Jakov thaj o Jovane pučlje e Isuse: “Gospode! Mandē li te phena te uljol i jag taro nebo thaj sa te phabarol len [sar gova ćerda o Iliaj]?” ⁵⁵ A o Isus irisajlo thaj dija vika pe lende. [Phenda: “Ni džanen tar savo duxo sen. ⁵⁶ Golese kaj me o Čhavo e manušeso ni aviljem te mudarav e manušengo džuvdipe nego te spasiv.”] Thaj đeje ane aver gav.

*O Isus mandol sa te mukha thaj te dža lese dromesa
(Mt 8,19–22)*

⁵⁷ A sar đeje dromesa nesavo manuš vačarda e Isuse: “Me ka džav tusa kaj tu dža.” ⁵⁸ Thaj o Isus vačarda: “E lisicen isi jazbina thaj e čirikljen isi len gnezdura: Me, o Čhavo e manušeso, naj man kaj mo šoro te pašjarav.”Š ⁵⁹ A o Isus avere manušese vačarda: “Phir pale mande.” A o manuš vačarda: “Gospode! Muk ma angleder te džav te prahov me dade.”* ⁶⁰ A o Isus vačarda lese: “Ačhav e mule, nek prahon pe mulen,† a tu ajde vačar taro Carstvo e Devleso.” ⁶¹ A aver vačarda: “Gospod! Me ka džav pale tute, al muk ma te džav te oprostiv man mingre čherutnencar.” ⁶² A o Isus vačarda lese: “Ni jekh naj pogodno pašo Carstvo e Devleso savo čhuvo po va ko plugo te oril, a dičhol palal.”‡

10

*O Isus bičhalol eftavardeš thaj dujen sikaden te navestin o Carstvo e Devleso
(Mt 11,21–27; 13,16–17)*

¹ A pale gova odredisada o Gospod averen eftavardeš thaj dujen (72) sikaden* thaj bičhalda len duj po duj te džan angle leste ane sa e forura thaj ane thana kaj manglja te džal. ² A o Isus vačarda lenđe: “O ćidipe† si baro a e bućarne si zala, golese

‡ **9,53** E Samarijancura em e Jevreja ni manglje pe maškar peste. Golese e Samarijancura ni manglje te pomognin e Isuse pe leso džajipe ano Jerusolim, glavno foro e Jevrejengo Š **9,58** O Isus iril e vačarimasa te sikavol e manuše sar si gova kana si leso sikado. O Isus phenol lese golesa te gova manuš džala pale leste, šaj gova manuš ni ka avol le čer. * **9,59** Naj jasno dal o dad gole manušeso mulo thaj vov sigate ka prahol le il mandol o manuš nesavo pobaro vreme te ačhol dži kaj leso dad ni merol pa tegani te prahol le. Poenta si ane gova kaj o manuš mandol khanči te ćerol angleder so džal palo Isus. † **9,60** O Isus baš gija ni dol gođi kaj e mule ka prahon averen mulen. O značenje paše “mule” šaj avol: 1. Gova si metafora paše kola save sigate ka meren; il 2. Gola si kola save ni džanen pašo Isus thaj duxovno si mule. Akate si poenta kaj o sikado nisose ni smil te ačhavol le golestar te džal palo Isus. ‡ **9,62** Khoni ni dičhol palal kana oril i phuv našti vodil o plugo kaj trubul te džal. Gova manuš trubul leso dičhipe te avol anglal te bi lačhe orila i phuvSo bi vačharasa manuš savo džal e Devlesa našti iril pe palal an po džuvdipe savo sasa le ano sveto. * **10,1** Ane nesave grčka rukopisura ačhol: “eftavardešen” (thaj ano stiho 10:17) † **10,2** gađikane “žetva”

tumen molin e gospodare taro cidipe te bičhalol e bučarnen ke po cidipe.‡ ³ Džan, ak bičhalav tumen sar terne bakren maškare ruva. ⁴ Ma inđaren kese parencar ni traste ni sandale thaj dok phiren ma ačhen te vačaren ko drom khanikasa te ma hasaren tumaro vreme.

⁵ Kana den an nesavo čher angleder vačaren: 'Mir ane kava čher.' ⁶ Ako gola so bešen ano čher manden o mir, o mir ka avol pe lende, ako ni manden ka iril pe tumende tumaro mir. ⁷ Kana džan an nesavo čher, ma tar gova čher džan ke aver. Ačhen ke gova čher thaj xan thaj pijen so isi len,§ golese kaj o bučarno dostojno si pe plataće. ⁸ Kana den ane nesavo foro thaj gothe manden tumen, xan so anen angle tumende. ⁹ Sastaren e nasvalen save si ane gova foro thaj vačaren lende: 'Kava sikavol tumende kaj si o Carstvo e Devleso paše.' ¹⁰ A kana džan an nesavo foro thaj ni manden tumen gothe, ikljen ko drom lengo thaj vačaren: ¹¹ 'Thaj o praho taro tumaro foro savo si pe amende kosa amendar sar znako da o Dol ka sudil tumende.* Al te džanen paše avilo tumende o Carstvo e Devleso.' ¹² Vačarav tumende kaj e Sodomaće† ka avol po lokho ko đive e Sudoso nego gole manušenje tar gova foro!"

Kazne e bipokajime forurende

(Mt 11,20-24)

¹³ "Pharo tumende, manušalen taro Horazin! Pharo tumende, manušalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon‡ sar tumende so čerdile, dumutane bi pokajina pe thaj bi bešena urade ano dorikalo čaršafi thaj ano praho.§ ¹⁴ A e manušenje taro Tir thaj e manušenje taro Sidon ka avol poloche ko sudo nego tumende. ¹⁵ A tumen manušalen taro Kafarnaum! Dži o nebo li ka ušten? Ka peren dži ko than kaj si e mule – Had."

¹⁶ Thaj vačarda pe sikaden: "Ko tumen šunol, man šunol thaj ko tumen čhudol, man čhudol. Ko čhudol man, čhudol e Devle savo bičhalda man."

O Isus sikavol e sikaden so si emvažno

¹⁷ Kana irisajle kola eftavardeš thaj duj sikade radosno vačarde e Isuses: "Gospode, e benga pokorisajle amende ke čiro alav."*

¹⁸ A o Isus vačarda lende: "Me dikhljem e Satana sar pelo taro nebo sar munja.† ¹⁹ Ak dijem tumen zor te ačhen pe sapa thaj pe škorpije‡ thaj pe sa o vlast e dušmaneso§ thaj khanči ni ka avol tumende. ²⁰ A golese tumen ma aven radosna so e duxura pokorin pe tumende, nego aven radosna so si tumare alava pisime ko lil e Devleso ano nebo." *

‡ **10,2** O Isus podrazumil kaj isi but manuša save si spremna te den ane Devleso Carstvo, al naj but sikade te pomožin em te sikaven e manušen. § **10,7** O Isus ni vačarda da von trubul te ačhen an gova čher sa e đivesa dok bešen ano foro, nego kaj trubul te soven an gova čher sa e raća dži kaj si odori; avere lafurencar, "Ma soven ane avera čera sa e raća". * **10,11** Gova si simbolično bući savasa sikadol pe kaj čhuden e manušen tare gova foro; il: "Gija, sar tumen so čhudijen amen, thaj o Dol gija čhudol tumen." † **10,12** O Dol uništisada e sumporne jagasa e manušen ano foro Sodoma golese so sesa bilače (dikh 1. Mojs 19,24-28). ‡ **10,13** Horazin! Pharo tumende, manušalen tari Vitsaida! Golese te bi čerdona e čudura ano foro Tir thaj ano foro Sidon Manuša save bešle ano Horazin thaj ani Vitsaida si Jevreja pa trubuje te ađučaren e Mesija. Manuša save bešle ano Tir thaj ano Sidon naj Jevreja gija da von ne bi ađučarena kaj ka avol o Mesija. Okova so o Isus kate vačarol kaj čak i okola so naj Jevreja trubul te pindžaren kaj si vov o Mesija golese so čerda sa gola čudura. § **10,13** An goja kultura, e manuša bi phiravena šeja čerde taro dorikalo čaršafi, savo našti phiravol pe thaj naj udobno, thaj bi bešena ano praho, te bi sikavena da lende žal so grešisade anglo Dol. * **10,17** Kate o "alav" odnosil pe ke Isuseso moć em autoritet. † **10,18** O Isus koristil kaja paramič te bi uporedila sar o Dol pobedisada e Satana, dži kaj lese 72 sikade propovedisade ane forura, odnosno Satana pelo taro nebo sar i munja savi čalavol premali phuv. ‡ **10,19** Verovatno si e sapa thaj e škorpionura metafora za ke bilače duxura. § **10,19** O Dušmano si o Satana. * **10,20** O Dol pisisada lende alava, sar građanura ano nebo, thaj gova značil kaj isi len džuvdipe bizo meripe.

Blagoslovime si sa okola save prihvatin e Isuseso Lafi

(Mt 11,25-27; 13,16-17)

²¹ Ane gova sato o Isus pherdilo radost ano Sveto Duxo thaj phenda: "Hvaliv tut, Dade, Gospode e phuvako thaj e neboso, so garadan čo čačipe tare but džangle thaj tare razumna a vačardan e ciknende.† Va, Dade, golese kaj si gova čiri volja."

²² Thaj irisajlo o Isus ke pe sikade thaj vačarda: "Sa mande dija o Dad mingro thaj khoni ni džanol ko si o Čhavo sem o Dad, ni ko si o Dad sem o Čhavo thaj okola kase o Čhavo mandol te vačarol.‡"

²³ Thaj irisajlo e sikadende kana sesa korkore thaj vačarda lende: "Blagoslovime si e jakha so dičhen so tumen dičhen. ²⁴ Golese vačarav tumende kaj but prorokura thaj carura manglje te dičhen man thaj ni dikhlje, thaj manglje te šunen man thaj ni šunde."

O Isus sikavol taro džuvdipe bizo meripe

(Mt 22,34-40; Mk 12,28-31)

²⁵ Thaj uštilo jekh tare učitelja taro Mojsijaso zakono te iskušil e Isuse thaj pučlja le: "Učitelju! So trubul te ćerav te avol ma džuvdipe bizo meripe?"

²⁶ A o Isus vačarda lese: "So si pisimo ane Mojsijaso zakono? Sar tu gova haljare?"

²⁷ A vov phenda e Isuses: "Mang e Gospod e Devle ćire sa e ilesa ćiresa, sa dušasa ćirasa thaj sa e zorasa ćirasa thaj sa e gođasa ćirasa thaj mangš će pašutne kozom mande korkore tut."

²⁸ A o Isus vačarda lese: "Šukar vačardan. Čher gova thaj ka avol tut džuvdipe bizo meripe."

²⁹ A o učitelji taro zakono manglja te opravdil pe, pa pučlja e Isuse: "Ko si mo pašutno?"*

³⁰ A o Isus vačarda lese: "Jekh manuš ulilo taro Jerusolim ano foro savo akhardol Jerihon thaj dolde le e čora, save uljarde lese šeja thaj marde le. Ćele pese thaj ačhade le opaš mule pašo drom."

³¹ Thaj slučajno gole dromesa nakhlo nesavo jevrejsko svešteniko thaj dikhlja le em crdija pe lestar ki aver rig thaj nakhlo. ³² Gija thaj o levito e sveštenikoso sluga kana avilo ke gova than avilo paše, dikhlja le thaj nakhlo. ³³ A nesavo Samarijanco† avilo paše leste, dikhlja le pa pelo lese žal. ³⁴ Thaj avilo koslja e manušese rane‡ uljesa thaj moljasa thaj pačarda len, čhuta le ke po her thaj inđarda le ani mehana thaj dikhlja pe leste. ³⁵ Thaj theara đive kana lija te džal ikalda duj srebrenjakura§ dija ko manuš kasi sasa i mehana thaj phenda lese: 'Dikh pe leste thaj te trošisadan po but me ka počinav kana ka irima.' "

³⁶ "So den gođi akana?" Pučlja o Isus. "Tare kala trin džene ko sikadilo lese thaj sasa pašutno kolese so dolde le e čora?"

³⁷ A učitelji e zakoneso phenda lese: "Okova savo ćerda milosrđe."

A o Isus vačarda lese: "Dža thaj tu ćer gija."

E Isuseso Lafi trubul te avol amende ko angluno than

† **10,21** Kava odnosil pe pe kola save naj len but sikajipe, al si spremna te prihvatin e Isuseso sikajipe sar so e cikne čhavore save si spremna te šunen kolen ane kaste pačan. ‡ **10,22** Vlast, autoritet, zor, čačipe, thaj aver. § **10,27** voli, čumide * **10,29** Kava manuš manglja te džanol kas trubul te mandol, avere lafurencar: "Kas trubul te dikhav pašutne thaj te mangav sar korkore man?" † **10,33** Samarijanco E Samarijancura sesa e jevrejende potomkura save lije pe avere narodosa. Von ni slavisade e Devle ko Jerusolim sar e Jevreja so ćerde. E Jevreja sesa holjame pe Samarijancura thaj ni pačaje kaj e Samarijancura sesa e Devleso narodo. ‡ **10,34** i mol koristisade te čistin e rane, a o ulje verovatno koristisade te sprečil pe infekcija. § **10,35** Ko original ačhol: duj dinara save si duj dnevnic.

³⁸ A kana đele premalo Jerusalem, o Isus thaj lese sikade avile ane jekh gav, a jekh džuvli, akhardola Marta, dija len vika ane po čher. ³⁹ Thaj la sasa phen, akhardola Marija, savi bešli paše pingre e Isusese thaj šunda leso vačaripe. ⁴⁰ A i Marta dikhlja po but ani bući em sar emlačhe te kandol le, avili pašo Isus thaj vačarda lese: "Gospode! Šukar li si kava so mi phen ačhada man korkora te kandav tut? Vačar laće te pomožil ma."

⁴¹ A o Isus vačarda laće: "Marto! Marto! Sikiri tut thaj trudi tut butese. ⁴² A samo jekh trubul. I Marija či phen birisada khanči po šukar, te šunol mo Lafi savo ni ka lol pe latar."

11

O Isus sikavol pe sikaden sar te molin pe

(Mt 6,9-13; 7,7-11)

¹ Kana o Isus molisajlo thaj kana ačhilo e molitvasa, jekh tar lese sikade vačarda lese: "Gospode, sikav amen te moli amen, sar o Jovane o Krstitelj so sikada pire sikaden."

² O Isus vačarda lenđe: "Kana molin tumen, vačaren:

'Dade [amareja ko nebo],

te svetil pe čo alav,*

te avol čo carstvo,†

[te avol čiro manglipe

ki phuv sar ko nebo!]

³ Xamase so trubul amen

de amen svako đive,

⁴ thaj oprosti amare grehura,

sar amen so oprosti

okolende so čeren grehura premal amende!‡

Thaj crde amen taro iskušnje.' "

⁵ Thaj o Isus vačarda: "Den gođi sar bi avola kana bi khoni tumendar džala ke po amal ki opaš i rat thaj te rodol mangro lestar thaj te vačaren lese: 'Amala, de ma trin mangre, pa ka iriv tuće. ⁶ Golese kaj avilo taro drom mo amal ke mande thaj naj so te čhuvav angle leste.' ⁷ A vov andral te phenol: 'Ačhav ma ko miro! Mo vudar si phanglo thaj me čhave si mancar ano than e pašljimaso thaj našti uštav te dav tut!'

⁸ Vačarav tumende: Ako ni uštalo golese kaj si leso amal, ka uštalo te dol le golese so si biladžutno thaj uporno."§

⁹ Vačarav tumende: "Manđen thaj ka dol pe tumende! Roden thaj ka aračhen! Maren thaj ka putavol tumende! ¹⁰ Golese kaj savore save manđen, dol pe lenđe, save roden aračhen, save maren, putardol lenđe.

¹¹ Savo dad tumendar, kana bi o čhavo rodola [mangro, vov bi dola le bar? Il bi rodola] mačhe, vov bi dola le sape? ¹² Il te manglja angro te dol le škorpija? ¹³ Kana tumen, bišukar manuša, džanen šukar buća te den tumare čhaven, kobor pobut tumaro Dad taro nebo ka dol tumen Sveto Duxo kolende save molin le?"

* **11,2** Savore nek den će alavese čast tuće Devlese. † **11,2** Kava značil te širil pe te bi barola e Devlesi vladavina ki phuv. ‡ **11,4** Gova si poniznost, a ponizno manuš uvek oprostil averende so čerde lese bilačipe. Golese amen o Isus sikavol te phena, "Thaj oprosti amare grehura, sar amen so oprosti okolende so čeren grehura premal amende." Da sar i amende so si dindo. Oprosti isto gija sar so i oprostimo si amende. § **11,8** O Isus vačarol kaja paramič sar te sikavol kroz i usporedba kaj tumaro amal ka pomožil tumende ako isi tumen bari potreba thaj molin le više droma za ko pomoć. Ko gasavo način o Dol ka dol tumen okova so tumende trubul te mangljen lestar uporno. Ako čak i o komšija, savo ni mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi ladž rode, kobor više o Dol, savo si šukar dad thaj kova savo mandol tut, ka dol tut okova so trubul će kana bizi ladž moli tut lese.

E Isuseso zuralipe avol taro Dol

(Mt 12,22-30; Mk 3,22-27)

¹⁴ Jekh drom o Isus tradija e benđe taro manuš savo naštine te vaćarol. Kana iklilo o beng lestar vov lija te vaćarol thaj zadivime sesa e manuša. ¹⁵ A nesave lendar vaćarde: "E Veelzevulese* zorasa savo si šorutno e bendengo tradol e benđen." ¹⁶ A avera iskušisade e Isuse gija so rodije znako te dičhen dal si bičhaldo taro Dol.

¹⁷ Thaj o Isus džanglja so den godi thaj phenda lenđe: "Dži jekh carstvo† savo si ulado ka properol. Čher‡ an savo naj sloga ka properol. ¹⁸ Gija i o bengŠ te ulada pe korkoro pestar, sar ka aćhol leso carstvo? Vaćaren kaj e Veelzevulesa tradav e benđen. ¹⁹ Ako me e Veelzevulese zorasa tradav e benđen, save zorasa traden len tumare sikade?*" Thaj von korkore ka osudin tumen. ²⁰ Thaj ako me e Devlese zorasa† tradav e benđen, onda avilo tumende o Carstvo e Devleso."

O Isus si po zuralo taro beng

²¹ Thaj o Isus vaćarda: "Kana okova savo si zuralo manuš‡ naoružil pe, thaj araćhol po čher, leso barvalipe si šukar arakhado. ²² Al kana avol po zuralo lestar, pobedil le thaj lol sa leso oružije ane savo paćaja thaj ulavol pirencar so lija taro slabo manuš.Š

²³ Savo naj mancar, protiv mande si thaj ko mancar ni ćidol, vov onda čhorol."*

Araćhen tumen te ma iril pe o bilaćho duxo

(Mt 12,42-45)

²⁴ "Kana o bilaćho duxo ikljol andaro manuš, džal ke thana kaj naj khanći† te rodol than kaj šaj odmoril pe thaj kana ni araćhol than vaćarol: "Te irima ano mo manuš kotar ikliljem.'‡ ²⁵ Thaj kana iril pe o melalo duxo araćhol kaj si gova manuš sar čučo čher savo si šulado thaj namestimo andral. ²⁶ Tegani džal thaj araćhol efa averen duxuren pobilaće pestar thaj aven andre te bešen thaj avol e manušese po bilaće nego angleder."

Čaćukano blagoslov

²⁷ Kana gova vaćarda o Isus, jekh džuvli savi šunda le dija vika zurale: "Blagoslovimi i dej savi inćarda tut an po vođi thaj dija tut čuči!"

²⁸ A o Isus vaćarda: "Vadži po blagoslovime si kola save šunen o Lafi e Devleso thaj ćeren le."

E Jonaso znako

(Mt 12,38-42; Mk 8,12)

²⁹ Po but manuša lije te ćiden pe, a o Isus lija te vaćarol lenđe: "Tumen e manuša so živin ke kava vreme sen bilaće manuša. Tumen roden o znakoŠ thaj ni ka dol pe

* **11,15** Veelzevul si dujto alav e Satanaso, vladari e bendengo. † **11,17** Akate o "carstvo" vaćarol tare manuša an leste: "Kana e manuša tare nesavo carstvo maren pe maškar peste, von ka uništin pumaro carstvo." ‡ **11,17** Akate o "čher" vaćarol tari porodica: "Kana e čherutne maškar peste maren pe, ka uništin pumari porodica." Š **11,18** o beng Ano original aćhol "Satana". Kate "Satana" vaćarol tare demonura save služin e Satana thaj e Satanesa: "Kana o Satana thaj e manuša tar leso carstvo maren pe maškar peste." * **11,19** Kate vaćarol pe tare farisejska sikade save traden e demonuren † **11,20** Ano original aćhol: "e Devlese najesa" (dikh 2. Mojs 8,19) ‡ **11,21** Satana Š **11,22** Kava vaćarol taro Isus savo pobedil e Satane thaj lese demonen sar te phene o Isus po zuralo manuš savo lol so pripadil e zurale manušese * **11,23** ko mancar ni ćidol, vov onda čhorol O Isus vaćarol taro ćidipe e sikadengo save džana pale leste: "Ko ni teril e manušen te aven thaj te phiren pale mande, vov teril len te džan dur mandar." † **11,24** thana kaj naj khanći Ano original aćhol: "thana bizo paj" savo vaćarol tare "tare thana kaj naj khanći" kaj e melale duxura phiren. ‡ **11,24** Ano original aćhol: "ano čher tar savo ikliljem" Š **11,29** znako Avere lafurencar: "Mandol mandar te ćerav čudo sar znako kaj aviljem taro Dol."

tumende znako sem e čudura so cerde pe e Jonase e prorokose.* ³⁰ Gova so sasa e Jonase, sasa znako kaj o Dol bičhalda le e manuŝende save živisade ani Niniva.† Gija mancar so ka avol, ka avol znako kaj man, e Čhave e manuŝese, o Dol bičhalda kale manuŝende.

³¹ Ko dive kana ka avol e Devleso sudo, i carica so angleder vladisada e južnone‡ phuvasa ka uŝtol thaj ka osudil manuŝen tar kava bijandipe, golese kaj odural avili tare empalune phuva te ŝunol e caro e Solomone savo sasa but mudro, a ake, kate si khoni po baro taro Solomon, a tumen ni manden te ŝunen le. ³² Ko dive kana ka avol e Devleso sudo, e manuŝa so beŝle ano purano foro Niniva ka uŝten i ka osudin kale manuŝen tar kava bijandipe, golese kaj kajisajle kana o Jona sikada len, a ake kate si khoni po baro taro Jona, a tumen ni pokajisaljen!”

O svetlo em i tama ano telo

³³ “Khoni ni phabarol i svetiljka pa te čuvol la talo garado than ni talo čaro, nego čuvol la ko than e svetiljkako te šaj dičen o svetlost okola so den ano čer.Š ³⁴ Čiri jakh si sar svetiljka e telose. Ako gija čiri jakh si sasti, sa čo telo ka avol osvetlimo. Ako si čiri jakh bilači, čo telo ka avol ani tama. ³⁵ Golese vodi redo ma gova svetlost sosi ane tute te avol tama. ³⁶ Golese ako si sa čo telo osvetlimo thaj naj nisavo kotor ani tama, ka avol sa osvetlimo sar kana i svetiljka osvetlil tut.”

O Isus ukoril e jevrejskone šorutnen (Mt 23,1-36)

³⁷ Thaj kana o Isus vačarola, jekh tare fariseja akharda le te xal mangro ke leste. Thaj o Isus đelo ke leste thaj beŝlo ki sinija. ³⁸ A o farisej čudisajlo kana dikhlija so o Isus beŝlo a angleder golestar ni thoda pe vasta* anglo xape. ³⁹ A o Gospod o Isus vačarda lese: “Akana tumen e fariseja thoven od avral o tahtaj thaj o čaro, a andral si pherde pohlepa thaj bilačhipe. ⁴⁰ Bigodaće! Naj li o Dol kova savo cerda e manuŝe od andral thaj od avral? † ⁴¹ A kava si po ŝukar: den e čororende okova so isi tumen andre, so halaneste garaven ane tahtaja em ane čare thaj ka aven thode od andral em od avral.

⁴² Pharo tumende e farisejende so den deŝto kotor tare začinura‡ thaj taro sa o povrće, a ni marin te ceren averende okova so si ŝukar thaj te manden e Devle. Trubul te den deŝto kotor e Devlese, al ma te bistren te ceren okova so pobut trubul.

⁴³ Pharo tumende e farisejende! So volin te beŝen ke anglune thana ane sinagoge thaj kana dičen tumen e manuŝa, pherde poštujipe premal tumende, te pozdravin tumen ke trgura. ⁴⁴ Pharo tumende! Tumen sen opasnost sar e neprimetna limora pe save e manuŝa uŝtaven a ni džanen kaj uŝtaven len.”Š

⁴⁵ Phenda e Isuse nesavo učitelji tare Mojsijaso zakono: “Učitelju, kava so phene i amen ladžare!”

* **11,29** čudura so cerde pe e Jonase e prorokose O Jona sasa proroko ano Stari zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Pale trin dive džuvdo ikliło tare bare mačheso vodi, sar o Isus so ka ikljol tar o trito dive taro grobo.

† **11,30** Manuŝa kase o Jona vačarda taro Dol sesa but bilače manuŝa. Živisade ani Niniva, glavno foro e Asirijako, thaj sesa duŝmaja e Izraelese (dikh Jona 3). ‡ **11,31** I Carica tari Saba (ko danaŝnjo Jemen) putujisada prekale 1500 kilometra te ŝunol e Solomoneso mudrost. Živisada 1 000 berš angleder o Hrist (dikh 1. Car 10,1-13; 2. Dnev 9,1-12).

Š **11,33** Stihura 33-36 si metafora savasa o Isus vačarol tar po sikajipe kaj o “svetlo” za savo mandol lese sikade te aven poslušna thaj te delin le averencar. Vov vačarol tare manuŝa save ni džanen il ni prihvatin leso sikajipe kaj si gola manuŝa ani “tama”. * **11,38** Pale Jevrejengo adeti trubuja te cerol obredno thojipe pe vasta te bi avena čista anglo Dol. † **11,40** O Isus pučol kava te ukoril e farisejen so ni haljaren kaj gova so isi len ane ile si važno e Devlese. ‡ **11,42** začinura ano original ačhol: “nana thaj ruta”. Š **11,44**

Kala limora sesa hunde rupe ko than kaj e muleso telo sasa prahome. Ni sasa len parne bara save e manuŝa čuvena pe limora te šaj dičen pe. Kana e Jevreja phirena prekale limora, tegani avena melale palo adeti. Kala neprimetna limora ceren len ne namerno te aven duxovno melale.

⁴⁶ A o Isus vačarda lende: “Pharo i tumende e učitelja tare Mojsijaso zakono! So čuven pharipe but pharo inđarimase, a ni tumaro naj ni manden te crden te pomožin nekase. ⁴⁷ Pharo tumende! So čeren limora e prorokurende, saven tumare kuštika mudarde. ⁴⁸ Golese sikaven kaj odobrin gova so čerde tumare kuštika: von mudarde len, a tumen vazden lende limora.* ⁴⁹ Golese so o Dol an po mudrost vačarol tumendar: ‘Ka bičhalav lende prorokuren thaj apostoluren, a nesaven lendar ka mudaren, a e dujtonen ka progonin.’

⁵⁰ Tumari generacija ka avol bandi za ko rat e prorokurengo savo thavdija taro čeripe o sveto, ⁵¹ taro Aveljeso rat dži e Zaharijaso rat,† savo mudardo maškaro žrtveniko thaj o sveto than e Hrameso. Va, phenav tumende, ka rodol pe tari tumari generacija.‡

⁵² Pharo tumende učiteljuralen tare Mojsijaso zakon! Golese so garaden i klidi taro džanglipe e Devlese carstvose.§ Korkore ni den andre ano carstvo, a save manglje te den andre, tumen ni dijen len.”

⁵³ A kana o Isus ikילו gothar, lije e učitelja tare Mojsijaso zakon thaj e fariseja te holjavon thaj te pučen le but khanči, ⁵⁴ thaj rodi je so te phenol sosa bi bandarena le posle.

12

O Isus sikavol te ma ava dujemujende

(Mt 10,26–27)

¹ Kana čidije pe but milja manuša, gači kaj lije te uštaven jekh avere, a o Isus angleder golestar lija te vačarol pe sikadende: “Aračhen tumen taro kvasaco o farisejsko, so si dujemujengo.* ² Golese kaj naj khanči garado so ni ka pučardol thaj sa so si garado ka šundol angle savorende. ³ Golese so si vačardo ki tomina ka šundol ko svetlo thaj sa so vačarden čorale ane phangle sobe, ke krovura ka šundol!”

Ma daran, tumen sen dragocena e Devlese

(Mt 10,28–33; 12,31–32; Mk 3,28–29)

⁴ “Al vačarav tumende amalalen, ma daran tare kola so šaj mudaren samo o telo, golestar aver khanči našti čeren tumende! ⁵ Ka vačarav tumende kastar te daran. Daran taro Dol savo šaj mudarol thaj čhudol ani jag savi ni ačhol. Va, phenav tumende, Lestar daran!

⁶ Ni li bičindon pandž čiriklja baše duj pare? Thaj ni jekha ni zabistrol o Dol. ⁷ A tumende i tumare bala ko šoro si đinde.† Golese ma daran. Tumen sen po vredna tare pherdo čiriklja.”

* **11,48** O Isus ukoril e farisejen thaj e učiteljuren tare Mojsijaso zakono. Von džanen za ko mudaripe e prorokunengo, al ni osudin pe kuštika golese so von mudarde e prorokuren. Avere lafurencar: “Umesto te osudin len, tumen potvrdin thaj složin tumen lencar. Thaj naj sen poslušna baše proroštvara sar von so ni sesa poslušna e prorokurende.” † **11,51** O Avelj sasa prvo manuš mudardo ano Stari zavet (1. Mojs 4,1–16) thaj o Zaharija emposlednjo manuš mudardo ano Stari zavet (2. Dnev 24,20–22). ‡ **11,51** Jekhore prorokura saven poštujin si e mule prorokura! Baš sar lende kuštika so ni šunde e prorokuren ano Stari zavet, gija kala fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ni šunen e Isuse thaj ni ka šunen e apostoluren saven o Isus ka bičhalol. Ka avol krajo za ko strpljenje e Devleso thaj vov ka sudil e Izraele paše sa e berša so čhudije leso lafi. § **11,52** O Isus vačarol tare Devleso čačipe sar te phene kaj si ano čer ke savo e učitelja ni manden te den, al ni mučen ni averen te avol len klidi (ključo) te šaj den. Akava značil kaj e učitelja ni džanen e Devlese, al ni mučen ni averen te upoznajin e Isuse. * **12,1** Sar so o kvasaco so širil pe maškar sa o humer, gija lengo licemerje širisajlo maškar sa i zajednica. “Aračhen tumen taro licemerje e farisejengo, savo si sar kvasaco” il “Pazin te na aven licemerna sar o fariseja.” Lengo bišukar ponašanje utičil pe savorende isto gija sar so o kvasaco utičil po humer.

† **12,7** Šaj pouzdaji amen ano Dol. Vov džanol po but nego amen so džana. Ni džana ni kobor bala isi amen ko šoro, al o Dol gova džanol thaj vadži po but amendar.

Trubul te priznaji e Isuse angle manuša

(Mt 10,32-33; 12,32; 10,19-20)

⁸ "Gija vačarav tumende: Savo kate ki phuv priznajil kaj pripadil mande, me, o Čhavo e manušeso, le angle melekura ka priznajiv. ⁹ A savo man čhudol ke kaja phuv me lestar ka odreknima angle Devlese melekura. ¹⁰ Thaj savo vačarol protiv mande, protiv o Čhavo e manušeso, ka oprostil pe lese, a savo vačarol bilače taro Sveto Duxo ni ka oprostil pe lese.

¹¹ Thaj kana ka anen tumen anglo sudo ke sinagoge thaj angle šorutne thaj anglo vlast ma daran sar thaj so ka vačaren il so ka phenen. ¹² Golese kaj ka sikavol tumen o Sveto Duxo ane gova sato so trubul te vačaren."

Paramič taro barvalo bigođako manuš

¹³ Thaj vačarda khoni tare manuša e Isuse: "Učitelju, vačar me phralese te ulavol mancar okova so ačhada amende amaro dad."

¹⁴ Thaj o Isus vačarda lese: "Manušeja, ko man čhuta sudija il delioc pe tumende?" ¹⁵ Thaj vačarda savorende o Isus: "Dičhen thaj aračhen tumen tari pohlepa. I sa gači barvalipe te avol manuše, leso džuvdipe ni avol golestar so isi le."

¹⁶ Thaj o Isus vačarda lende jekh paramič: "Nesave barvale manušesi phuv bijanda but bijandipe. ¹⁷ Thaj dija gođi ane peste vačarindoj: 'So ka ćerav? Naj ane soste te ćidav e milajeso ćidipe.' ¹⁸ Thaj vačarda: 'Džanav! Ak kava ka ćerav! Ka peravav me thana taro điv thaj ka ćerav len po bare thaj gothe ka ćidav mo điv thaj sa mo šukaripe. ¹⁹ Thaj ka vačarav korkoro mande kaj isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj odmoriv, ka xav, ka pijav, ka veseli man!'

²⁰ A o Dol lese vačarda: 'Bigođaleja! Kaja rat ka lav ći duša tutar. Thaj kase ka ačhol sa gova so ćerdan bući?'

²¹ Gija si kolesa savo ćidol pese barvalipe ki phuv, a ni ćidol barvalipe savo si šukar ane Devlese jakha."

Ma daran nisose

(Mt 6,25-34)

²² A o Isus pe sikadende phenda: "Golese vačarav tumende: Ma daran za sa e đivesa tumare dal ka avol tumen so te xan, ni tumare telose so ka uraven!† ²³ Golese kaj si o džuvdipe po but taro xape thaj tumaro telo po but taro urajipe. ²⁴ Dičhen e gavranen!Š Sar ni sejin, ni ti ćiden, save naj len niti podrumo ni kaj čhuven o điv thaj o Dol parvarol len, a kozom sen tumen po vredna lendar? ²⁵ A šaj li neko tumendar golesa so brinil pe te baravol po džuvdipe za jekh đive? ²⁶ Kana našti ni gova zala te ćeren, sose brinin tumen za ko sa aver?

²⁷ Dičhen e luludā ki livada sar baron! Ni ćeren bući, niti suven pese šeja, a me phenav tumende kaj ni o caro o Solomon ane pire barvale šeja naj sasa urado sar jekh lendar. ²⁸ A ako o Dol dol e čaraće gija laće šeja ko polje, savi si ađive, a theara čhudol pe ani jag, dal ni ka brinil pe tumende vadži po but? Sose gači zala pačan?

²⁹ A tumen ma brinin tumen isi tumen li so te xan il so te pijen. Ma daran golese!

³⁰ Gija ćeren e manuša save ni džanen e Devlese ke kava sveto. Tumaro Dad ano nebo džanol kaj sa gova trubul tumende. ³¹ Nego roden o Carstvo e Devleso* thaj aver ka dodol pe tumende.

† 12,22 O Dol dija tumen i tumaro džuvdipe thaj tumaro telo, sigurno šaj pačan lese kaj ka dol tumen i okova so trubul tumende za ko džuvdipe. Š 12,24 E manuša so šunena e Isuse, smatrina sar so e gavranura naj korisna golese so e Jevreja naštime te xan goja vrsta tare čiriklja. * 12,31 roden o Carstvo e Devleso Kava značil "dičhen šukar an leso carstvo" il "but roden e Devleso carstvo".

³² Ma daran, me cikne bakre! † Tumaro Dad gova manglja te dol tumen te aven ano carstvo.

³³ Bićinen so isi tumen thaj den e čororende! Čeren tumende traste za ke pare save ni phuravon thaj barvalipe ko nebo savo ni ka ciknjol. Khoni našti te avol odori te čorol tumaro barvalipe thaj ni jekh moljco ni ka xal le. ³⁴ Golese kaj si tumaro barvalipe, gothe ka avol i tumaro ilo.”

*Aven džungade pašo dujto avipe e Gospodeso
(Mt 24,45–51)*

³⁵ Thaj o Isus vačarda lende: “Aven spremna thaj urade za ki bući† thaj tumare svetiljke te aven phabarde, ³⁶ sar manuša save ađučaren pe gospodare savo iril pe taro abav, te aven spremna te putren lese kana resol thaj marol ko vudar. ³⁷ E sluge save si spremna thaj ađučaren pe gospodare te iril pe, ka aven blagoslovime. Čače vačarav tumende o gospodari korkoro ka uravol pe sar sluga thaj ka phenol lende te bešen thaj ka avol te kandol len thaj ka dol len te xan. ³⁸ O gospodari šaj ka avol ki opaš i rat il anglo uštipe taro sojipe. § Blagoslovime si e sluge save ađučaren.

³⁹ A kava džanen: kana bi džanola o čerutno ke savo sato ka avol o čor, ne bi dola te avol leso čher phago. ⁴⁰ Thaj tumen aven spremna, golese so me, o Čhavo e manušeso, ka avav kana ni ka den gođi an savo sato.”

⁴¹ A o Petar pučlja e Isuse: “Gospode! Vačare li amende e sikadende kaja paramič il savorende?”

⁴² A o Isus vačarda lese: “Savo si devlikano thaj džanglo sluga kas leso gospodari ka čhuvol upreder pe čherese sluge te dol len te xan ko vreme? ⁴³ Blagoslovimo si gova sluga kas o gospodari kana avol aračhol le sar čerol gijate! ⁴⁴ Čače vačarav tumende, o gospodari pe po sa o barvalipe ka čhuvol e sluga. ⁴⁵ Ako vačarol o sluga ane po ilo: ‘O gospodari ni ka avol sigate’ thaj lol te marol avere slugen thaj e sluškinjen thaj xal em pijol thaj matol. ⁴⁶ O gospodari ka avol ano đive kana vov ni ađučarol thaj ano sato kana ni dol gođi, ka činol e sluga ke kotora thaj ka čhuvol le maškar okola save ni pačan ano Dol.

⁴⁷ A kova sluga savo džanglja so leso gospodari mandol thaj naj spremno thaj ni čerda pale leso manglipe ka avol but mardo. ⁴⁸ A okova sluga savo ni džanglja e gospodaresi volja, a čerda khanči sose ka avol mardo, ka marol pe zala. Kase dija pe but, but ka rodol pe lestar. Kase poverimo but, po but ka rodol pe lestar.”

*E Isuseso vačaripe ka anol maškare manuša ulaipe
(Mt 10,34–36)*

⁴⁹ Thaj o Isus vačarda: “Me aviljem te čhudav i jag* e sudosi ki phuv. So bi mangava te avol već phabardi! ⁵⁰ Al me trubul te krstima† mučimasa thaj but mande pharo sa dok ni čerdol gova! ⁵¹ Dal den gođi kaj me aviljem te anav mir ki phuv? Na, me aviljem te anav ulaipe maškare manuša. ⁵² Golese od akana ka aven ulade e čherutne: trin manuša ka aven ke mingri rig, a protiv avera duj gola avera trin.

† **12,32** me cikne bakre Ano original ačhol: Mo cikno stado. O Isus dol vika pe sikaden sar bakren. Sar o čobano so brinil pe pe bakrende, o Dol brinil pe e Isuseso sikadende. Avere lafurencar, “Ma brinin tumen. Iako sen zala thaj slaba, sar cikne bakre, tumaro Dad ano nebo mandol te dol tumen te živin ano leso carstvo.” † **12,35** Ano original ačhol: “Tumare glega šėja nek aven phangle ke tumaro kaiši”. E manuša inđarde glega fistanura thaj phandena len ko kaiši te ma bi smetina len dok čerena bući. Avere lafurencar: “Čhuvon tumare šėja ke tumaro kaiši te šaj te aven spremna te kanden”. Il “Aven urade thaj spremna te kanden.” § **12,38** Ano original ačhol: “dujto aračhipe (straža), thaj ko trito aračhipe.” * **12,49** Me aviljem te čhudav i jag Šaj te značil: 1. O Isus avilo te sudil e manušen, il 2. O Isus avilo te pročistil e vernikuren, il 3. O Isus avilo te čerol podela maškar e manuša. † **12,50** krstima Kate o “krstipe” odnosil pe okova so o Isus trubul te trpil. Sar o paj so učarol manušo kana krstil pe, gija e Isuse ka učaren e muke.

⁵³ Ka uštol o dad protiv o čhavo thaj o čhavo protiv o dad, i dej protiv i čhej thaj i čhej protiv i dej, i sasuj protiv i bori thaj i bori protiv piri sasuj.”

*O Isus vaćarol e manušenđe te spremin pe baše okova so ka avol
(Mt 16,2-3; 5,25-26)*

⁵⁴ Thaj o Isus vaćarda e manušenđe: “Kana dičhen kaj e kale oblakura ćiden pe nakaro zapad tumen phenen: ‘Ka dolpese bršnd’, i gija avol. ⁵⁵ Kana dičhen taro jug phurdol vaćaren: ‘Ka avol tatipe’ thaj gija avol. ⁵⁶ Dujemujenđe!‡ O muj e phuvako thaj neboso pindžaren, a sar ni pindžaren akala znakura so ćerdon akana?§

⁵⁷ Tumen korkore trubul te džanen so si šukar! ⁵⁸ Te khoni tužil tumen zbog o dugo savo ni irisaden thaj inđarol tumen ko sudo, odrumal miri tut lesa, te ma vucil tut ko sudo, golese so o sudija šaj osudil tut thaj te dol tut ke piro manuš te phandol tut ano phanglipe. ⁵⁹ A ako phandol tut vaćarav tuće: Ni ka iklje gothar dok ni počine dži i paluni para.*”

13

Savore mora te iri amen e Devlese

¹ Ane gova vreme avile nesave manuša thaj vaćarde e Isusesse kaj o Pilat o rimsko upravniko bičhalda te mudaren nesave Galilejcuren. Thaj mudarde len dok prinosisade kurbanen ano jerusalimsko Hram.* ² Thaj o Isus vaćarda lenđe: “Tumen li den gođi kaj gola Galilejcura so sesa mudarde si po grešna tare avera Galilejcura? ³ Na! Phenav tumenđe, i tumen gija ka mudardon ako ni irin tumen e Devlese. ⁴ Il, so si kole dešohtonecar pe kaste pelo o toranj o Siloamsko thaj mudarda len? Tumen li den gođi kaj von sesa po grešna tare avera Jerusalcura? ⁵ Na! Phenav tumenđe, i tumen gija ka mudardon† ako ni irin tumen e Devlese.”

O kaš savo ni anol bijandipe: ni ačhilo but vreme pašo pokajipe

⁶ O Isus vaćarda lenđe kaja paramič: “Jekhe manuše sasa smokva sadime an po vinograd. Thaj avilo te dičhol dal anda bijandipe, al ni arakhlja pe late khanči. ⁷ Tegani vaćarda e manušese savo ćerda bući ko vinograd: ‘Ak trito berš sar avav thaj rodav bijandipe pi kaja smokva thaj ni arakhav. Čhin la! Sose te šućarol i phuv?’ ⁸ A o manuš so ćerol bući ko vinograd vaćarda lese: ‘Barutneja! Ačhav la vadži kava berš te hunav paše late thaj te čhudav laće gunoj. ⁹ Šaj ka bijanol aver berš. Ako na, ka čhine la.’”

O Isus sastarol ko savato

¹⁰ Thaj kana o Isus sikavola ani jekh sinagoga ko savato ¹¹ thaj dikh, sasa gothe jekh džuvli savi sasa bandarde dumesa thaj sasa nasvali taro bilačo duxo dešohto berš thaj naštime te ačhol šukar. ¹² Thaj kana dikhlja la, dija la vika o Isus thaj phenda laće: “Džuvlije! Oslobodimi san tar čo nasvalipe!” ¹³ Thaj čhuta pe late pe vasta. Thaj i džuvli sigate ispravisajli thaj hvalisada e Devle.

¹⁴ A o vođa tari sinagoga holajlo but sose o Isus sastarda ko savato thaj vaćarda e narodose: “Isi šov đive ano kurko ke save šaj ćerol pe bući! Aven ke gola đive te sastardon, a na ko savato!”

‡ **12,56** Dujemujenđe Gola manuša sesa džangle te pindžaren e znakura kaj avol o bršnd il o tato vreme. Al odbisade te priznajin kaj e Isusesse čudura sesa znakura save sikaven kaj si vov kova save o Dol bičhalda te spasil o sveto. § **12,56** Avere lafurencar: “Trubul te džanen o značenje so o Dol ćerda kroz mande kala đivesa!”

* **12,59** O Isus vaćarda e manušenđe kaja paramič te upozoril len kaj trubul te mirin pe e Devlesa angleder nego so avol o vreme te osudil len. * **13,1** Ano original ačhol: “o Pilat mešisada e Galilejcurengo rat thaj e kurbanengo”. † **13,5** mudardon Kate vaćarol pe taro duxovno meripe.

¹⁵ A o Gospod o Isus tegani vačarda lenđe: “Dujemujenđe! I tumen čeren bući ko savato. Tumen li ni putren tumare guruve il e here tari jasla thaj ni indaren le te pijol paj? ¹⁶ A kala čheja tare Avraamesi kuštik sava o Satana phanglja ak dešohto berš, sose te na putrol pe ko savato?” ¹⁷ A kana kava šunde ladžajle savore save sesa protiv leste, a sa aver narodo sesa bahtale paše sa e šukar buća o Isus so čerda.

E Devleso carstvo si sar cikno seme savo barol
(Mt 13,31–32; Mk 4,30–32)

¹⁸ A o Isus vačarda lenđe: “Savo si o Carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ¹⁹ Vov si sar seme e gorušicako, savo lol o manuš thaj čhudol le ano po vrt. Thaj barol thaj čerdol baro kaš thaj e čiriklja aven thaj čeren pese gnjezdura.”

E Devleso carstvo si sar humer savo uštol
(Mt 13,33)

²⁰ Thaj pale vačarda: “Savo si o Carstvo e Devleso? Thaj sosa te uporediv le? ²¹ Vov si sar kvasaco savo i džuvli dospil ani bari vangla aresa,‡ sa dži kaj ni šukljol.”

Okola save si palal ka aven anglal

²² Thaj o Isus, dok phirda pe dromesa ano Jerusalem, nakhlo maškare forura thaj e gava thaj sikavola e manušen. ²³ Thaj khoni pučlja le: “Gospode, dal samo zala ka aven spasime?”

Thaj o Isus vačarda lenđe: ²⁴ “Trudin tumen te den ko tesno vudar e nebeskoneso, golese kaj but džene ka manden te den, al ni ka šaj. ²⁵ Kana o čherutno phandol e vudara tar po čher, ka avol tumenđe but kasno. Ka ačhen avral, ka čalaven ko vudar thaj ka phenen: ‘Gospode! Putar amende e vudara!’ Thaj vov ka vačarol tumenđe: ‘Ni pindžarav tumen, katar sen.’

²⁶ Tegani ka vačaren: ‘Amen xaljam thaj piljam tusa thaj pe amare droma sikadan!’

²⁷ A vov ka vačarol lenđe: ‘Vačarav tumenđe: Ni pindžarav tumen katar sen.Š Crden tumen mandar save bilačhipe čeren!’

²⁸ Gothe ka roven thaj ka aven but holjame,* kana ka dičhen e Avraame e Isaako thaj e Jakove thaj sa e prorokuren ano Carstvo e Devleso, a tumen ka aven ikalde avral. ²⁹ Thaj but džene ka aven taro istok thaj taro zapad thaj taro sever thaj taro jug thaj ka bešen ko astali ano Carstvo e Devleso.† ³⁰ Thaj dikh, kola so si akana anglal odori ka aven empalal, a okola save si empalal odori ka aven emanglal.”

O Isus rovol e Jerusalmese
(Mt 23,37–39)

³¹ Ane gova đive avile nesave fariseja te phenen e Isuseso: “Iklji thaj dža akatar, golese so o caro o Irod mandol te mudarol tut!”

³² Thaj o Isus vačarda lenđe: “Džan thaj vačaren gole lisicaće:‡ ‘Ak ikalav e benden thaj sastarav ađive thaj theara, a trito đive ka završiv.’ ³³ Ađive thaj theara thaj prektheara trubul te džav, golese kaj o proroko našti mudardol avral taro Jerusalem.Š

³⁴ Jeruslime, Jeruslime, tu savo mudare e prorokuren thaj gađi barencar okolen manušen saven o Dol bičhalda! Kozom droma mangljem te garavav e čhavoren čiren sar i khanji pe pujoren tari pi phak thaj ni mangljen! ³⁵ Ak, ka avol tumaro čher

‡ **13,21** Ano original ačhol: “trin mere” (otprilike 40 kile aro). § **13,27** Ni pindžarav tumen katar sen Avere lafurencar: “Naj sen me amala niti me pašutne thaj naj sen akharde ko xape thaj ko pijipe mande.” * **13,28** but holjame ko original ačhol: “ka tresin dandencar” † **13,29** But Jevreja save pretpostavisade kaj si kotor tare Devleso carstvo ni ka aven ane leste. Al but save naj Jevreja tare sa e krajura taro sveto ka aven ano carstvo e Devleso. ‡ **13,32** lisicaće Sar lisica, o Irod sasa lukavo thaj štetno, al kukavica thaj beznačajno. § **13,33** E jevrejska šorutne mudarena e manušen save vačarena tar o Dol ano Jerusalem.

pusto,* a me vačarav tumende: Ni ka dičhen ma sa dok ni vačaren: 'Blagoslovimo si kova savo avol ano alav e Gospodeso.' "†

14

O Isus palem sastarol ko savato

¹ Thaj ke jekh savato o Isus đelo ko jekh šorutno e farisejengo te xal mangro ke leste thaj savore so sesa gothe dikhlje an leste so ka ćerol. ² Thaj dikh, avilo nesavo manuš anglo Isus kase vasta em pingre šuvlile taro paj.* ³ Thaj o Isus pučlja e učiteljuren taro Mojsijaso zakono thaj e farisejen: "Premale Mojsijaso zakono šaj li te sastara ko savato il našti?" ⁴ Von khanči ni vačarde. Thaj o Isus dolda e nasvale manuše, sastarda le thaj phenda lese kaj šaj džal. ⁵ Thaj vačarda lende: "Savo tumendar ni ćerol bući ko savatno đive? Te perol ćo čhavo il ćo gurv ano bunari ni li ka ikale le sigate ano savatno đive?" ⁶ Thaj ni sasa len so te phenen ke lese lafura.

O Isus sikavol taro poniznost

⁷ Kana o Isus dikhlja sa e manušen save avile te xan, sar roden pese šukar thana kaj te bešen anglal, vov vačarda lende kaja paramič: ⁸ "Kana akharen tumen ko abav, ma bešen ke lačhe anglune thana. So ako si akhardo po baro manuš tutar? ⁹ Te okova manuš so akharda tut te avol thaj te vačarol: 'De gova than kalese.' Thaj ka ladžare tut i ka crde tut ko bilo savo than savo ačhilo savo si empalal.

¹⁰ Gija kana khoni akharol tut ko abav, kana ave beš ko poslednjo than, te vačarol tuće kova so akharda tut: 'Amala! Arakhljam tuće po šukar than.' Tegani ka aven tusa ko baripe kola save bešen tusa ko astali. ¹¹ Golese savo pes vazdol, ka peravol pe, a e perade ka aven vazdime."

¹² Thaj o Isus vačarda okolese so akharda le: "Kana de xamase il račako xape, ma akhar će amalen niti ćire phralen, ni će familija, ni će barvalen pašečherutnen, golese so i von tut ka den vika ko xape. ¹³ Gija kana ćere abav,† akhar e čororen, e banden, e sakaten, e koren. ¹⁴ Len naj len sar te irin tuće. Gija ka ave blagoslovimo, golese so o Dol ka nagradil tut kana ka vazdol e pravednikuren taro meripe."

Savore si akharde ke Devleso xape thaj pijipe, al zala lendar prihvatisade

(Mt 22,1-14)

¹⁵ A kana kava šunda jekh tare manuša savo bešlo pašo astali vačarda e Isuseso: "Blagoslovimo si kova savo ka xal mangro ano Carstvo e Devleso!"

¹⁶ A o Isus vačarda lese: "Jekh manuš ćerda baro abav‡ thaj akharda pherdonen. ¹⁷ Thaj kana sasa o vreme e xamaso, bičhalda pe sluga te vačarol pe akhardende: 'Sa si postavimo ko astali. Aven!' ¹⁸ Thaj savore lije te vačaren kaj našti te aven thaj jekh vačarda lese: 'Ćindem njiva thaj džav te dikhav savi si. Moliv tut vačar odori e manušese kaj golese našti te avav.' ¹⁹ Thaj aver phenda: 'Ćindem pandž jarmura guruvenš thaj džav te probiv len sar orin. Moliv tut vačar odori e manušese kaj golese našti avav.' ²⁰ Trito vačarda: 'Andem mande romnja. Golese našti avav.'*

* **13,35** E Jerusalmiska manuša odbacisade e Isuse sar Mesija. O Dol akana odbacil len i ni ka štitil len više. Pale gova i rimsko vojska uništisada o Jerusalem (70 berš palo Hrist). † **13,35** O Isus palem ka avol ki phuv. Tegani e manuša taro Jerusalem ka pindžaren le kaj si vov Mesija. * **14,2** kase vasta em pingre šuvlile taro paj Il: "kas sasa pajalo nasvalipe" † **14,13** abav Ano original ačhol: "gozba" (kaj xal pe thaj pijol pe). ‡ **14,16** abav Ano original ačhol: "gozba" (kaj xal pe thaj pijol pe). § **14,19** pandž jarmura guruven "10 guruva" * **14,20** Gola manuša save sesa akharde ko hajipe uvredisade e caro. Taro xape thaj pijipe džanglje vadži angleder, a akana, kana trubuje te džan, von xoxaven thaj ikalen pese lafura. Sose bi neko činola polje savo nikad ni dikhlja il te činol guruven saven ni dikhlja, il te ačhol čhere te bi avola stalno pe romnjasa? Dičhen piro barvalipe thaj pe familija sar po važno nego e gospodare. O Isus upozorisada ke pare, barvalipe thaj ki familija nikad ne bi trubula te avol amende po važno taro Dol (dikh: 25-33 po tele).

²¹ Thaj avilo o sluga thaj phenda pe gospodese so phende lese. O Gospod holajlo thaj vačarda pe slugase: 'Dža sigate ke droma e forose thaj an akari e čororen, e banden, e sakaten thaj e koren.' ²² Kana gova čerda vačarda o sluga pe gospodese: 'Čerdem sar so vačardan thaj isi vadži thana.' ²³ A o Gospod vačarda e slugase: 'Ikli ke droma thaj pale ograde thaj čhuv len te aven te pherdol o čher. ²⁴ Golese vačarav tumende kaj ni jekh okolendar anglunendar kas akhardem ni ka xal tare abaveso xape.' "†

So trubul te čere te ave e Isuseso sikado
(Mt 10,37–38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ Dele e Isusesa but manuša. Vov irisajlo dikhlja len thaj vačarda lende: ²⁶ "Ako neko mandol te avol mo sikado, trubul te mandol po but man nego‡ pe da em pe dade, pe romnja thaj pe čhaven, pe phralen, pe phejen, po but nego čak i po džuvdipe. Savo ni čerol gija našti avol mo sikado. ²⁷ Thaj ako khoni mandol te avol mo sikado, mora phiravol po krsto thaj te džal pale mande.Š

²⁸ Thaj ko mandol te čerol kula na li angleder ka đinol kozom ka trubul lese thaj ka dičhol šaj li te završil la?*" ²⁹ Te čerda samo o temelji thaj te ni ačhilo le pare te završil la, savore save ka dičhen gova ka maren muj lesa ³⁰ thaj ka vačaren: 'Kava manuš lija te vazdol i kula thaj naštime sa čerol la.'

³¹ Il savo caro kana džal te marol pe avere carosa, a angleder golestar ni bešol i ni dičhol dal ka šaj pe deše miljencar te marol pe okolesa so inđarol pesa biš milje? ³² Thaj te našti, vov bičhalol manušen ko aver caro, dok si kava dur thaj molil le te mirin pe. ³³ Gija akana khoni tumendar savo ni mučhol sa so isi le našti avol mo sikado."†

E Isuseso sikade si sar lon
(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Thaj o Isus vačarda: "O lon si šukar, a kana hasarol po londipe, sosa ka londarol pe? ³⁵ Naj lačno ni e phuvaće niti gunojese, gijate o lon čhudol pe avral. Kas isi kana te šunol, nek šunol!"

15

Paramič tari hasardi bakri
(Mt 18,12–14)

¹ Thaj pašo Isus čidije pe pherdo carincura thaj but grešnikura te šunen le so sikavol. ² A e fariseja thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono vačarena maškar peste: "Kava džal e grešnikurencar thaj xal lencar."*

† **14,24** Nesave grčka rukopisura dodajin: "Golese but si akharde, a zala odabirime" (dikh Mt 22,14). ‡ **14,26** Ano original ačhol: "mora mrzin pe" Kana o Isus phenol kaj mora "mrzi", vov koristil hiperbola. Vov phenol kaj Le mora više te manga, nego korkoren amen thaj amare čherutnen. Š **14,27** Kaja metafora značil da trubul te pokorin pe e Devlese thaj te aven spremna te patin ko bilo savo način sar te šaj aven e Isuseso sikade. O Isus ni mislil kaj dži jekh hrišćanino bi trubula te avol kovimo ko krsto. E Rimljanura često terisade e manušen te inđaren pe krstura angleder nego so kovisade len pe lende sar znako da pokorin pe za ko Rim. * **14,28** Averčhande: Dok ni džanen kobor gova ka koštil tumen thaj dok naj sen spremna, ma aven pale mande. † **14,33** Šukar si te mandol pe te avol pe e Isuseso sikado, al ako khoni mandol te džal palo Isus a te na inđarol po krsto i odreknil pe tar sa so isi le, vov si beskorisno sar graditelji savo naštime te završil i kula il o caro savo đelo ko maripe ke savo naštime te pobedil. * **15,2** xal lencar E fariseja ni xalje ane čhera e manušende save ni poštujisade lende stroga zakonura pašo thojipe, thaj dešto kotor thaj xape tari nesavi hrana, golese so darajle kaj ka čerdon e fariseja duxovno melale thaj taro Dol ni ka aven prihvatiše.

³ A o Isus vačarda lenđe kaja paramič: ⁴ “Ako e manuše isi šel bakre thaj jekh lendar hasardol, so vov ka ćerol? Ni li ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja† thaj te džal te rodol gola jekha so hasajli sa dok ni aračhol la? ⁵ Thaj kana aračhol la, čhuvol la radosno ke po piko thaj inđarol la čhere. ⁶ Thaj kana avol čhere dol vika pe amalen thaj e pašutnen vačarindoj: ‘Aven radosna mancar! Arakhljem me hasarde bakra!’ ⁷ Vačarav tumenđe kaj savore ano nebo ka radujin pe po but pašo jekh grešniko savo iril pe e Devlese nego baše enjavardeš thaj enja čačutne savenđe ni trubul pokajipe.”‡

Paramič tari srebrno parava

⁸ O Isus vačarda thaj kava: “Savi goja džuvli sava isi la deš srebrenjakura, i kana hasarol jekh srebrno parava, ni phabarol i svetiljka thaj ni šulavol o čher thaj ni rodol šukar sa dok ni aračhol la? ⁹ Thaj kana aračhol la, akharol pe amalinjen thaj e pašečherutnjen: I phenol lenđe ‘Radujin tumen mancar! Me arakhljem o srebrenjako so hasardem!’ ¹⁰ Gija, vačarav tumenđe kaj i e melekura e Devlese ano nebo ka radujin pe jekhe grešnikose savo iril pe ko Dol.”

Paramič taro hasardo čhavo

¹¹ Thaj o Isus vačarda: “Jekhe manuše sesa duj čhave. ¹² Thaj o cikneder vačarda e dadese: ‘Dade! De ma so preperol taro amaro barvalipe mande.’ Thaj o dad ulada lenđe o barvalipe.

¹³ Thaj pale nesavo đive, ćidija o cikneder čhavo sa piro, đelo ani durutni phuv, odori xalja sa o barvalipe thaj živisada dilikane. ¹⁴ Thaj kana xalja sa e pare, sasa but baro bokhalipe ane goja phuv thaj ni sasa le so te xal. ¹⁵ Thaj đelo ki jekh manuš thaj rodija bući thaj gova manuš bičhalda le ane piro polje te aračhol e balen.Š ¹⁶ Thaj o čhavo sasa gija bokhalo kaj bi xala i gova so* xan e bale, al khoni ni dija le ni gova.

¹⁷ Thaj kana avilo ane peste, vačarda: ‘Kobor e bućarne ke mo dad isi len so te xan, a me kate merav bokhalo! ¹⁸ Ka džav mande čhere, ke mo dad, pa ka vačarav lese: “Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol. ¹⁹ Našti te akhardivav ćiro čhavo. Le man sar jekhe tar ćire bućarne.”’

²⁰ Tegani uštalo em đelo ke po dad. A kana sasa po dur tar po čher, dikhlja le leso dad thaj pelo lese žal thaj prastija lija le ani angali thaj čumidija le. ²¹ A o čhavo vačarda lese: ‘Dade, grešisadem angle tute thaj anglo Dol! Našti te akhardivav ćiro čhavo.’

²² A o dad phenda e slugenđe pirende: ‘Ikalen emlačho fostano thaj uraven le thaj čhuvlen lese angrustik ko va† thaj pođipe ke pingre!‡ ²³ Thaj anen okole terne thule guruve čhinen le, te xa thaj te raduji amen. ²⁴ Golese kaj mingro čhavo sasa mulo thaj irisajlo ko džuvdipe, sasa hasardo thaj akana arakhadilo!’ Thaj lije te radujin pe.

²⁵ A leso čhavo o phureder sasa ano polje thaj kana avilo pašo čher šunda čhelipe thaj bašalipe. ²⁶ Thaj dija vika jekhe sluga thaj pučlja le: ‘Sosi gova?’ ²⁷ A vov vačarda lese: ‘Ćiro phral avilo thaj ćo dad čhinda terne thule guruve, so dikhlja le džuvde thaj saste.’

† 15,4 ka ačhavol e enjavardeš thaj enja ki pustinja Gova verovatno sasa pašnjako ke savo xalje čar. A paše sesa verovatno i avera čobanura save dikhlje pe gola bakre. ‡ 15,7 enjavardeš thaj enja čačutne savenđe ni trubul pokajipe O Isus vačarol kaj e fariseja xoxadon kaj den gođi kaj lenđe ni trubul pokajipe. Avere lafurencar: “Enjavardeš thaj enja manuša sar e fariseja save den gođi kaj si pravedna thaj ni trubun len pokajipe.” Š 15,15 O jevrejsko zakono vačarda kaj si e bale melale životinje. Premal kava zakono, e Jevreja ni smisade te xan balano (dikh 2. Mojs 11,7). Golese so o jevrejsko narodo mrzisada e balen em e manušen save arakhlje e balen. * 15,16 gova so Ano original vačarol: “ljuske tare mahune”, gova sesa ljuske tare mahune save baron ko kaš tari rogača. † 15,22 angrustik Angrustik sasa znako taro čast thaj autoritet. ‡ 15,22 pođipe ke pingre Okova savo phiravola sandale sikadola kaj sasa slobodno manuš a na robo.

²⁸ Thaj o phureder phral holajlo thaj ni manglja te avol andre. Tegani ikילו leso dad thaj molisada le te dol ano čher. ²⁹ A vov vačarda pe dadese: 'Ak kandav tut sar robo gači berša thaj nikad ni phagljem čo lafi thaj mande ni jekh drom ni dijan ni buzore te radujima me amalencar. ³⁰ A kana avilo čo čhavo savo čo barvalipe čhorda e bludnicencar, čhingan lese terne thule guruve.'

³¹ A o dad vačarda lese: 'Mo čhavo! Kaj džav mancar san thaj sa mingro čiro si. ³² Trubul te ave radosno thaj baxtalo, golese kaj čo phral sasa mulo thaj irisajlo ko džuvdipe, sasa hasardo thaj arakhadilo.' "

16

Okola save si verna ane cikne buća ka aven nagradime

¹ O Isus vačarda kaja paramič pe sikadende: "Jekhe barvale manuše sasa jekh upravitelji savo vodila leso barvalipe, save se phende kaj xalja leso barvalipe. ² Thaj akharda le o barvalo thaj vačarda e upraviteljese: 'So šunav kava tutar? Sikav mande o đinipe tar či bući pe mo barvalipe, golese kaj našti pe mo barvalipe te ave upravitelji.'

³ A o upravitelji vačarda ane peste: 'So ka ćerav? O barvalo barutno mingro ka lol mandar i bući. Te hunav našti. Te mangav, ladž mande. ⁴ Džanav so ka ćerav! Kana ka ćerav sa gova ka manden ma savore ane pire čhera* kana ka ačhav bizi bući.'

⁵ Thaj dija vika sa kolen save sesa lese barutnese dužna thaj pučlja e prvone: 'Kobor duguji me barutnese e barvalese?' ⁶ A vov phenda: 'Šel bačve† taro maslinsko ulje.' Thaj vačarda lese o upravitelji: 'An o lil čiro thaj sigate le thaj pisi pinda.'

⁷ A pale gova e dujtone pučlja: 'Kobor duguji?' A vov vačarda: 'Šel mere điv.‡ Thaj vačarda lese: 'Le čiro lil thaj pisi ohtovardeš.'

⁸ Thaj o barvalo hvalisada pe bičačutne upravitelje, kobor si džanglo so gija ćerda. Golese kaj e čhave tar kava svetoŠ si po snalažljiva ane buća slična e manušencar save si sar von, nego e čhave e svetlose.* ⁹ Thaj me vačarav tumende: so isi tumen barvalipe kale svetoso den averende te ćeren tumende amalen. Kana ni ka avol tumende više korisno o barvalipe kale svetoso, ka aven primime ane čhera sa e đivesende ano nebo.†

¹⁰ Savo si verno ane cikne buća vov ka avol ke po bare buća verno thaj ko naj verno ano cikne buća, ane po bare buća ni ka avol verno. ¹¹ Gijate te naj sen verna ane kale svetoso barvalipe, ko ka dol tumen nebesko barvalipe?‡ ¹² Thaj ako ane avereso barvalipe naj san verno, ko ka dol tumen tumaro?

¹³ Ni jekh sluga našti kandol tar jekh drom dujen barutnen. Il jekhe ni ka mande, a dujtone ka mande, il jekhe ka šune, a e dujtone ni ka šune. Našti kanden e Devle thaj o barvalipe."

¹⁴ A kava so šunde e fariseja, save sesa pohlepna parende, marde muj e Isusesa. ¹⁵ Thaj o Isus phenda lende: "Tumen ćeren tumen pravedna angle manuša, al o Dol džanol tumare ile. So si baro ane manušende jakha, ane Devlese jakha si gadno."

* **16,4** ka manden ma savore ane pire čhera Vov nadil pe kaj gola manuša ka den le bući il aver khanči so lese trubul pašo džuvdipe. † **16,6** Šel bačve Ano original ačhol: "Šel bate". Kava sasa sar 3 000 litre. ‡ **16,7** Šel mere Ano original ačhol: "Šel korova". Kava sasa sar 20 000 kila. § **16,8** e čhave tar kava sveto Kate vačarol pe paše nepravedna upravitelja save ni pindžaren il ni daran taro Dol. Avere lafurencar: "manuša tar kava sveto".

* **16,8** čhave e svetlose "Svetlo" kate mandol te vačarol kana sen šukar premale čorore em pomožin lende, von (il o Dol thaj lese anđelura) ka primin tumen an po čher ko nebo. † **16,9** ka aven primime ane čhera sa e đivesende ano nebo. Kava značil kaj: 1. o Dol, savo si zadovoljno so e parencar pomognin e manušen, il 2. e amalen, kas pomognisaden tumare parencar, ka adučaren tumen ano nebo. ‡ **16,11** nebesko barvalipe Ano original ačhol: "čačukano barvalipe".

E Devleso zakono vadži važil
(Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)

¹⁶ O Isus vačarda: "Sikljona sa e Mojsijaso zakono thaj e lila save pisade e prorokura, sa dži kaj o Jovane o Krstitelj ni avilo. Od tegani vačara o Lačho lafi taro Carstvo e Devleso thaj phena savorende te den ane leste. ¹⁷ Al gova ni značil kaj o Zakono više ni vredil, golese so po ločhe si te načnen o nebo thaj i phuv nego nesavo slovo andar o Zakono te perol.

¹⁸ Sar savo mučhol pe romnja thaj lol avera, preljuba ćerol, savo lol ačhade džuvlja, preljuba ćerol."§

O barvalo thaj o Lazar

¹⁹ O Isus vačarda vadži jekh paramič: "Nesavo manuš sasa barvalo, savo urado sasa ane barvale šeja thaj živisada ano barvalipe xalja thaj pilja sa e đivesa. ²⁰ A sasa jekh čoro, leso alav sasa Lazar, savo pašljola angle leso vudar phumbalo*. ²¹ Thaj čeznila te čaljol e troškendar so perena tare barvaleso astali thaj e džukle avena thaj čarena e phumba lese. ²² A kana mulo o čoro, e melekura inđarde le ani angali e Avraamese.† Thaj posle i o barvalo mulo thaj prahosade le. ²³ Thaj o barvalo sasa ano than kaj si e mule‡ ane muke thaj vazdija pe jakha thaj odural dikhlja e Lazare ani angali e Avraamese.

²⁴ Thaj dija vika: 'Dade Avraame!§ Dikh pe mande thaj bičhal e Lazare te čuvol po naj ano paj, te šudarol mi čhib, golese kaj mučima ane kaja jag.'

²⁵ O Avraam vačarda lese: 'Čhaveja! De tut gođi kaj ane čo džuvdipe sa sasa tut šukar, a e Lazare sa bilačipe thaj akana lese kate šukar, a tu muči tut. ²⁶ Thaj prekale sa gova maškare amende si bari provalija. Kola save manden te načnen katar odori tumende, našti, ni gothar amende te načnen.'

²⁷ Tegani vačarda: 'Moliv tut, dade Avraame, te bičhale e Lazare ano čher me dadeso. ²⁸ Golese kaj isi man pandž phrala. Nek vačarol lenđe te ne bi i von avena ke kava than e mučimaso.'

²⁹ Thaj vačarda lese o Avraam: 'Len isi okova so pisisada o Mojsija thaj e prorokura. Len nek šunen.'

³⁰ A vov vačarda lese: 'Na, dade Avraame! Te avilo lenđe neko tare mule ka pokajin pe.'

³¹ A o Avraam vačarda lese: 'Te ni šunde e Mojsija thaj e prorokuren, ni ka šunen ni te uštilo neko tare mule.' "

17

O Isus vačarol taro oprostipe thaj taro kandipe
(Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ A o Isus pe sikadende vačarda: "O iskušenje mora te avol, al pharo okole manušese prekal kaste avol o iskušenje. ² Pošukar ka avol lese te umlavol pe e baresa tari vodenica thaj te čhudol pe ano more, nego te navodil ko greh jekhe tare kala cikne.* ³ Aračhen tumen!" Te grešisada čo devlikano phral, vačar lese kaj gova naj šukar, pa ako pokajil pe, oprosti lese. ⁴ Thaj ako ehta droma ko đive grešil premal tute thaj ehta droma avol tute thaj vačarol: "Kajima", oprosti lese.

§ **16,18** I dži kaj phena e manušende taro carstvo e Devleso, o stiho si primer kaj o Zakono e Mojsijaso vadži vredil. * **16,20** Phumbalo značil but čirevi. † **16,22** ani angali e Avraamese Kava phenol kaj o Avraam thaj o Lazar pašlile jekh paš avereste ki gozba, o pašljipe si grčko način sar xan mangro ki svečano gozba. Ano lafi e Devleso o radost ko nebo but droma sikavol pe kala slikasa. ‡ **16,23** Ano original ačhol "Had". Nazivura "Had" i "Šeol" koristin pe ani Biblija za ko than kaj e mule manušende duše džan kana meren. § **16,24** Akharda le "dade" golese so o Avraam sasa osnivači Jevrejskone nacijako. * **17,2** Kava odnosil pe pe manuša save si vadži cikne ane po pačajipe.

⁵ Thaj vačarde e apostolura e Gospodese: "Pher amen pačajimasa."

⁶ A o Gospod vačarda: "Kana bi avola tumen pačajipe gači cikno sar e gorušicako seme, bi vačarena kale dudinkače: 'Ikal tut taro koreno thaj sadi tut ano more!' Ka šunola tumen.

⁷ Savo tumendar ka phenol pe slugase, savo hunol i phuv il aračhol e bakren, kana iril pe andaro polje: 'Av akari, beš te xa mangro'? Na, nijekh tumendar. ⁸ Mesto gova ka vačaren: 'Čer mande te xav! Čhuv tuće i kecelja thaj kande ma dok xav thaj pijav! A pale gova šaj i tu te xa thaj te pije.' ⁹ E slugase ni zahvalil pe o barutno, golese so si gova lesi buči. ¹⁰ Gija i tumen kana šunen e Devle vačaren: 'Naj sam vredna hvalače. Samo sam sluge save čera amari buči.' "

O Isus sastarol dešen gubavcuren

¹¹ Thaj kana đele ano Jerusolim, o Isus nakhlo maškari granica ki phuv i Samarija thaj i phuv i Galileja. ¹² Thaj kana dija ane jekh foro, arakhlje le deš gubavcura, save ačhena dur. ¹³ Thaj vazdije po glaso vačarindoj: "Isuse, Gospode! Smiluji tut pe amende!"

¹⁴ Kana o Isus dikhlja len vačarda: "Džan thaj sikaven tumen e sveštenikurende."† I gija phirindoj sastile.

¹⁵ A jekh lendar dikhlja kaj sastilo, irisajlo thaj hvalisada e Devle andaro sa o glaso.

¹⁶ Thaj pelo angle Isusese pingre thaj zahvalisajlo. Thaj gova sasa Samarijanco.

¹⁷ A o Isus pučlja le: "Na li sastiljen deš džene? Kaj si kola enja? ¹⁸ Sar maškar lende ni arakhlja pe nijekh te iril pe te zahvalil e Devlese, nego samo kava manuš andari aver phuv?" ¹⁹ Thaj vačarda lese: "Ušti thaj dža! Sastarda tut čo pačajipe ane mande."

O Isus upozoril pe sikaden te aven spremna baše leso dujto avipe

(Mt 24,23–28, 37–41)

²⁰ E fariseja pučlje e Isuse: "Kana ka avol o Carstvo e Devleso?"

A o Isus vačarda lende: "O Carstvo e Devleso ni ka avol te dičhol pe jakhencar. ²¹ Ni ka vačarol pe: 'Aktalo, kate si', il: 'Odori si' O Carstvo e Devleso si maškar tumende."

²² A e sikadende phenda: "Ka avol o vreme kana ka manden te dičhen ma barem jekh đive kana me, o Čhavo e manušeso, ka vladiv sar caro, al ni ka šaj. ²³ E manuša ka vačaren tumende: 'Ak kate si', il: 'Ek odoring!' Al ma ikljen thaj ma prasten te roden man. ²⁴ Golese so me, o Čhavo e manušeso, kana ka avav sar i munja so strefil andaro nebo thaj ka svetliv sa so si talo nebo. ²⁵ Al angleder trubul but te avav mučimo thaj kala kuštika mora čhuden man pestar.

²⁶ Thaj sar sasa ano vreme e Nojaso gija i ka avol ane đivesa kana me, o Čhavo e manušeso, ka avav. ²⁷ Xalje, pilje, lije pe, dije pe dži kova đive dži kana o Noj dija ani barka thaj avilo o baro paj thaj tasile sa okola save ni sesa ani barka.

²⁸ Gija sasa i ane Loteso vreme kana sasa vov džuvdo. E manuša ano foro i Sodoma xalje pilje, činde, bičinde, sadisade, vazdije čhera. ²⁹ A o đive kana iklilo o Lot andari Sodoma, čalada i jag thaj pele žuta bara save phabon‡ taro nebo thaj mudarda sa okolen so ačhile ano foro. ³⁰ Gija tar jekh drom kana ka avav me, o Čhavo e manušeso. ³¹ Ane gova đive savo ka avol ko krovo,§ a lese šeja ano čher andre, ma te uljol te lol len! Savo si ano polje, ma te iril pe ano foro pale pe šeja. ³² Den tumen gođi sar muli e Lotesi romni!* ³³ Golese savo dičhol te aračhol po džuvdipe, ka hasarol le, a ko hasarol po džuvdipe, ka aračhol le. ³⁴ Vačarav tumende, ane goja rat kana ka

† 17,14 sikaven tumen e sveštenikurende E gubavcura trubeje te roden potvrda taro svešteniko kaj sastile tari guba. ‡ 17,29 žuta bara save phabon sumpor § 17,31 Lende krovura sesa ravna thaj e manuša šajine te phiren pe lende il te bešen. * 17,32 Voj okrenisajli thaj dikhlja premali Sodoma thaj o Dol kaznisada la thaj e manušen tari Sodoma.

avav, tare duj manuša save pašljon ko than e pašljimaso, jekh ka lol pe, a dujto ka ačhol ko than e pašljimaso. ³⁵ Tare duj džuvlja save meljin ano mlin, jekh ka lol pe, a i dujto ka ačhol. ³⁶ [Duj ka aven ki njiva, jekh ka lol pe, dujto ka ačhol.]”

³⁷ Thaj e sikade pučlje e Isuse: “A kaj gova, Gospode?”

A vov vačarda lende kaja paramič: “Kaj si mulikano, odori čiden pe e čiriklja save xan mulikano mas.”†

18

O Isus sikavol te ava ustrajna ani molitva

¹ O Isus vačarda pe sikadende paramič te sikavol len sar trubul te molin pe thaj te ačhen ane gova. ² Vačarda: “Ane jekh foro sasa jekh sudija savo ni darajlo e Devlestar thaj ni marisada e manušende. ³ Ane gova foro sasa jekh romni savako rom mulo thaj avola stalno leste thaj vačarola: ‘De ma pravda angle kova savo tužil man!’ ⁴ Vov jekh vreme ni manglja te pomožil laće, al kana nakhlo nesavo vreme vačarda korkoro pese: ‘I ako ni darav taro Dol thaj ni mariv e manušende, ka pomoživ laće. ⁵ Ka braniv kala udovica golese so avol but droma ke mande, te ma avol te dosadil man!’ ”

⁶ Tegani vačarda o Gospod o Isus: “Šunen so vačarda o bičačutno sudija!* ⁷ A so ka čerol o Dol? Ni li ka branil okolen kas vov birisada save vapin lese rat em đive? Vov li ka ačhavol len te ađučaren? ⁸ Vačarav tumende, kaj ka aračhol len. Al me, o Čhavo e manušeso, kana ka avav ki phuv ka arakhav li gasavo pačajipe?”

O Isus sikavol te moli ano poniznost

⁹ Tegani o Isus vačarda jekh paramič okolende save dije gođi pese kaj si čačutne thaj korkore pes dikhlje po baren averendar: ¹⁰ “Duj manuša đele ano Hram te molin pe e Devlese: Jekh si fariseji, a dujto carinco. ¹¹ O farisejo ačhilo thaj molisada: ‘Devla! Hvaliv tut kaj najsem sar kala avera manuša: čora, bičačutne, preljubnikura il sar kava o carinco. ¹² Postiv duj droma ko kurko, dav tu dešto kotor tare sa so isi man.’

¹³ A o carinco odural ačhilo, ni manglja ni pe jakha te vazdol ano nebo thaj čalada pe ano kolin te sikavol kobor lese pharo thaj vačarda: ‘Devla, av milostivno mande, e grešnikose!’ ¹⁴ Vačarav tumende: o carinco đelo čhere opravdimo anglo Dol, a na kava o farisejo. Golese, savo korkoro pes vazdol, ka avol ponizime, a savo korkoro pes ponizil ka avol vazdime.”

O Isus blagoslovil e čhavoren

(Mt 19,13-15; Mk 10,13-16)

¹⁵ Ande anglo Isus thaj e cikne čhavoren te čhuvol pe vasta pe lende thaj te blagoslovil len. A kana dikhlje gova e sikade vačarde lende te ni čeren gova. ¹⁶ A o Isus vačarda pe sikadende: “Mučhen e čhavoren ke mande thaj ma ačhaven len, golese so gasavende preperol o Carstvo e Devleso! ¹⁷ Čače vačarav tumende, savo ni primil o Carstvo e Devleso sar čhavoro, ni ka dol ane leste!”

Pharo e barvalende te den ano Carstvo e Devleso

(Mt 19,1-30; Mk 10,17-31)

¹⁸ Thaj pučlja e Isuse jekh šorutno: “Učitelju šukareja, so te čerav te avol ma džuvdipe bizo meripe?”

¹⁹ A o Isus phenda lese: “Sose akhare man šukareja?† Khoni naj šukar samo o

† **17,37** Kana e manuša dičhen kaj e lešinara čiden pe ko jekh than, džanen kaj odori isi khanči mulo. Ko isto način, savorende ka avol očitno kana e Devleso sudo avol. * **18,6** Avere lafurencar: “Kava sudija sasa nepravedano, al obratin pažnja ke okova so vov odlučišada te čerol!” † **18,19** šukareja O Isus pučlja e manuše te dičhol da li šukar haljarol e Isuseso identitet, odnosno kaj si o Isus Dol. Ako o manuš prihvati le sar Devle, vov onda ka prihvati le Isuseso poziv te bikhlo sa so isi le i te džal pale leste.

Dol. ²⁰ E Devlese zapovestura džane: 'Ma čher preljuba', 'Ma mudar', 'Ma čor', 'Ma svedoči xoxavne', 'Poštuji će dade thaj će da!' "

²¹ A o šorutno vačarda: "Sa kava ćerdem taro mo ternipe."

²² A kana šunda kava o Isus vačarda lese: "Vadži jekh trubul tut: bićin sa so isi tut thaj de e čororende thaj ka avol tu barvalipe ko nebo. Thaj posle ava pale mande!"

²³ A kana gova šunda o barvalo, sasa bibahtalo, golese kaj sasa but barvalipe i ni manglja te bićinol sa.

²⁴ A kana dikhlja le o Isus kaj sasa bibahtalo, vačarda: "Kobor si pharo e barvalende te den ano Carstvo e Devleso! ²⁵ Poloche si e kamilaće te načol maškare kana e suvaće nego o barvalo te dol ano Carstvo e Devleso!"

²⁶ A kola save šunde le, pučlje le: "A ko šaj te spasil pe?" ‡

²⁷ A o Isus vačarda: "So si nemoguće e manušenje, e Devlese si moguće."

²⁸ Thaj o Petar phenda: "Ak, amen sa ačhadam sa so sasa amen thaj pale tute dža."

²⁹ A o Isus vačarda lenđe: "Čače vačarav tumende: Sa jekh savo ačhada po čher, il e romnja, il e phralen, il e dade thaj pe deja, il e čhaven pašo Carstvo e Devleso ³⁰ ka primil akana po but ke akava sveto okolestar so ačhada thaj ka primil džuvdipe bizo meripe ko sveto savo avol."

O Isus vačarol vadži jekh drom tar po meripe

(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ Čidija o Isus e dešudujen apostoluren thaj vačarda lenđe: "Ake dža upre ano Jerusolim. Odori ka ćerdol sa okova so e prorokura pisisade ano Sveto lil mandar taro Čhavo e manušeso. ³² Kaj ka den ma ke manuša save ni džanen e Devleseš thaj ka maren muj mancar, ka ladžaren ma thaj ka čhungaren ma. ³³ Thaj ka šibin ma thaj ka mudaren ma, a o trito đive ka uštav tare mule."

³⁴ Thaj e sikade khanči ni haljarde tar gova so vačarda o Isus. O značenje tar kala lafura sasa lendar garado thaj ni džanglje so sasa lenđe vačardo.

O Isus sastarol e kore manuše

(Mt 20,29-34; Mk 10,46-52)

³⁵ A kana o Isus reslo pašo foro Jerihon, sasa jekh koro manuš savo bešindoj mangljaro ko drom. ³⁶ Thaj kana o koro šunda kaj pherdo manuša načhen, pučlja: "So si gova?" ³⁷ Thaj vačarde lese kaj načol o Isus taro foro Nazaret. ³⁸ Thaj o koro dija vika: "Isuse, Čhaveja e Davideso,* smiluji tut pe mande." ³⁹ Thaj nesave manuša save đele anglo Isus phende lese te ma dol vika gaći thaj vov pozurale dija vika: "Čhaveja e Davideso, smiluji tut pe mande!"

⁴⁰ O Isus šunda le thaj ačhilo thaj vačarda te anen e kore manuše paše leste. Kana ande le pučlja le o Isus: ⁴¹ "So mande te ćerav tuće?"

A vov vačarda: "Gospode! Mangav te dikhav!"

⁴² A o Isus phenda lese: "Ćo pačajipe sastarda tut. Ake, dikh!" ⁴³ Thaj sigate dikhlja, đelo palo Isus thaj hvalisada e Devle. Thaj savore save dikhlje kava hvalisade e Devle.

19

O Zakej o carinco prihvatisada e Isuse

‡ **18,26** E Jevreja mislisade kaj o manuš ćerdilo barvalo golese so o Dol blagoslovisada le golese sosi gova manuš pravedno. Mislisade kaj e čorore manuša verovatno ni sesa pravedna. I kana e manuša, save šunde e Isuse, šunde kaj naj moguće e barvale manušese te dol ano carstvo e Devleso, predpostavise kaj e čorore manuša našti te nadin pe kaj o Dol ka spasil len taro sudo. § **18,32** Ke Rimljanura * **18,38** O Isus sasa potomko e Davideso, o izraelsko emvažno caro. "Čhavo e Davideso" sasa titula/naziv za ko Mesija.

¹ Thaj kana dija o Isus ano foro Jerihon, dok nakhlo gothar, ² avilo nesavo manuš so akhardola Zakej, savo sasa šorutno e carincurengo thaj sasa barvalo. ³ Thaj manglja te dičhol e Isuse, te dičhol ko si vov thaj naštine tare but manuša, golese kaj o Zakej sasa cikno. ⁴ Thaj prastaja po anglal, uštalo pi divljo smokva te dičhol le, golese kaj džanglja kaj o Isus ka načhol gothar.

⁵ Thaj kana avilo o Isus ke gova than, dikhlja le upre thaj vačarda lese: "Zakej! Ulji sigate! Ađive trubul te avav gosto ane čo čher."

⁶ Thaj o Zakej sigate ulilo taro kaš thaj anda le an po čher radosno. ⁷ Thaj savore, kana dikhlje kava, vačarde maškar peste kaj ne bi trubula te avol ano čher e grešnikoso.*

⁸ A o Zakej ačhilo thaj vačarda e Gospodese: "Gospode! Ak opaš mo barvalipe ka dav e čororende thaj ako nekas phabardem ka iriv lese štar droma po but."

⁹ A o Isus vačarda lese: "Avilo ađive spasenje kale čherese,† golese kaj si i kava čhavo e Avraameso! ¹⁰ Golese kaj me o Čhavo e manušeso aviljem te rodav thaj te spasis so si hasardo."

*Kas isi ka dol pe lese, kas naj ka lol pe lestar
(Mt 25,14–30)*

¹¹ But manuša gova šunde thaj o Isus vačarda lenđe jekh paramič, golese kaj sesa pašo Jerusolim thaj dije gođi kaj akana ka avol o Carstvo e Devleso.‡ ¹² Thaj o Isus vačarda gijate: "Jekh manuš tari prešundi familija đelo ani durutni phuv te postavin le za ko caro thaj te iril pe. ¹³ Angleder so đelo akharda dešen piren slugen thaj dija len po opaš kila srebroš thaj vačarda lenđe: 'Trgujin sa dži kaj ni avav.' ¹⁴ A e manuša tar lesi phuv mrzísade le thaj bičhalde pe manušen te vačaren e po bare carose: 'Ni manga vov te caruil pe amende.'

¹⁵ Thaj kana irisajlo sar caro, vačarda te akharen okolen slugen kase dija e srebrenjakura, te dičhol so čerde. ¹⁶ Tegani avilo o angluno thaj vačarda: 'Barutneja! Čerdem deš droma po but srebro nego so dijan ma.' ¹⁷ Thaj vačarda lese o caro: 'But šukar. Tu san šukar sluga! Kana sana mande šukar ko cikno ak dav tut te ave pe deš forura embaro.'

¹⁸ Thaj avilo o dujto thaj vačarda: 'Gospodarona! Čerdem pandž droma po but srebro nego so dijan ma.' ¹⁹ O caro vačarda: 'Šukar! Tu av embaro pe pandž forura.'

²⁰ O trito avilo thaj vačarda: 'Gospodarona! Ake čo srebro. Garadem le ano kotor e šejengo ²¹ golese kaj daraljem tutar. Golese kaj san zuralo manuš. Le so naj čiro thaj čide so ni sejisadan.'*

²² A o caro vačarda lese: 'Pale će lafura ka sudiv tut, bilačheja slugo! Džangljan kaj sem zuralo manuš, kaj lav okova so naj mingro thaj čidav so ni sejisadem? ²³ Pa sose ni dijan mo srebro e trgovcurende thaj me kana ka avav ka čidav gova kamatencar?'

²⁴ Thaj vačarda averende so ačhile angle leste: 'Len gova srebro lestar thaj den le okolese so isi le pandž kile srebrenjakura.'

²⁵ Thaj vačarde lese: 'Gospodarona! Le isi le pandž kile srebro.'†

* **19,7** E Jevreja mrzísade e carinikuren thaj dije gođi kaj nijekh manuš ne bi trubula te družil pe lencar. † **19,9** Avilo ađive spasenje kale čherese Avere lafurencar: "O Dol spasisada e manušen save živin an kava čher."

‡ **19,11** akana ka avol o carstvo e Devleso E Jevreji pačaje kaj o Mesija ka uspostavil o carstvo čim resol ano Jerusolim. Avere lafurencar: "kaj o Isus ka počnil te vladil pe Devleso carstvo". § **19,13** Ano original ačhol:

10 mine (svakonese jekh mina, so ke goja doba sasa otprilike trine čhonendi plata). * **19,21** le so naj čiro thaj čide so ni sejisadan Kava sasa verovatno izreka. Manuš savo lol taro than kaj garavol il tari banka okova so garada, il savo lol okova savo khoni aver sadisada si metafora nekase ko koristil e manušen save čeren phare buća. † **19,25** Ano original ačhol: deš mine.

²⁶ A o caro vačarda lenđe: 'Golese kaj vačarav tumende kole so isi ka dol pe lese, a kole so naj ka lol pe lestar i okova zala so isi le. ‡ ²⁷ A kolen me dušmajen, save ni manglje te avav lengo caro pe lende, anen len akari thaj činen len angle mande.' "

O Isus avol ano Jerusolim sar Mesija

(Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)

²⁸ Thaj kana vačarda lenđe gova o Isus ěelo anglal thaj ěelo upre ano foro Jerusolim. ²⁹ Kana avile pašo gav Vitfaga thaj o gav Vitanija pašo Maslinsko brego, bičhalda pe dujen sikaden. ³⁰ Thaj vačarda lenđe: "Džan ane gova gav angle tumende thaj ka aračhen cikne here phanglo pe savo vadži nijekh manuš ni uklilo.Š Putren le thaj anen le. ³¹ Thaj ako khoni pučol tumen: 'Sose putren le?', gija vačaren lese: 'E Gospodese trubul.' "

³² Kana ěele, arakhlje sar so vačarda lenđe o Isus. ³³ A kana putarde e cikne here pučlje len e manuša kaso sasa o cikno her: "Sose putren e cikne here?"

³⁴ A von vačarde: "E Gospodese trubul." ³⁵ Thaj ande le ko Isus thaj čhute pe fistanura po cikno her thaj bešljarde e Isuse pe leste.

³⁶ Thaj kana ěelo o Isus nakaro Jerusolim, e manuša čhute pe fistanura ko drom te den čast e Isuse. ³⁷ Kana avilo pašo than kaj počnil o Maslinsko brego, lije but sikade te radujin pe thaj te hvalin e Devle tare sa o glaso baše čudesura so dikhlje.

³⁸ Vačarde:

"Blagoslovimo o caro

savo avol ano alav e Gospodeso!

Mir ko nebo

thaj slava e Devlese ko učipe!"

³⁹ Thaj nesave fariseja save sesa maškare manuša vačarde lese: "Učitelju! Vačar će sikadende te ma phenen gova!"

⁴⁰ Thaj o Isus vačarda lenđe: "Phenav tumende, ako von ni vačaren, e bara ka vačaren!"

O Isus rovol e Jerusalmese kaj ni pindžarda le

⁴¹ Thaj kana avilo o Isus pašo Jerusolim dikhlja o foro thaj ruja lese. ⁴² Vačarda: "O, so bi mangava i tu ađive te džane so ka anol će mir!* Akana si kasno i o mir garado tutar. ⁴³ Golese kaj ka aven e ěivesa kana e dušmanura ka vazden tuće bare duvara, ka opkolin tut thaj ka ćićiden tut tare sa e riga. ⁴⁴ Ka peraven tut thaj ka mudaren kolen save bešen ane tute. Thaj ni ka ačhaven nijekh bar ko leso than, golese kaj ni džangljan o vreme kana avilo tute o Dol."†

O Isus tradol e trgovcuren andaro Hram

(Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)

⁴⁵ Kana dija ano Hram o Isus lija te tradol okolen save bićinena ane leste.

⁴⁶ Vačarda: "Ano Sveto lil ačhol: 'Mo čher ka avol čher e molitvako', a tumen ćerden le 'čher kaj garaven pe e čora.' "

⁴⁷ Thaj o Isus sikada ano Hram dži jekh ěive. Thaj e šorutne e sveštenikurende, e učitelja tare Mojsijasno zakono katane e manušende šorutnencar dikhlje sar te mudaren e Isuse. ⁴⁸ Al ni arakhlje so te ćeren lese, golese kaj sa e manuša džana pale leste thaj šunde sa lese lafura.

‡ **19,26** Avere lafurencar: "Sa okola save koristin ko šukar okova so dol pe lende, ka dol pe lende po but ... taro manuš savo ni koristol šukar okova so dol pe lese, ka lol pe lestar..." Š **19,30** savo vadži nijekh manuš ni uklilo Ponekad rodiye pe životinje pe savende khoni ni uklilo golese kaj von si prikladna e Devlese il e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). * **19,42** O Isus sikavol pi žal kaj e manuša taro Jerusolim propustisade i prilika te aven mirime e Devlesa. † **19,44** Ke 70. berš palo Hristeso bijandipe, i rimsko vojska opkolisada o Jerusolim thaj mudarda buten manušen.

20

E Isuseso vlast

(Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ Jekh đive kana o Isus ano Hram sikada e manušen thaj vačarda o Lačo lafi, avile e šorutne sveštenikura, e učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e phuredera. ² Thaj pučlje le: "Vačar amende kotar tuće pravo kava te ćere? Ko dija tut kava pravo?"

³ A o Isus vačarda lende: "I me tumen ka pučav. Vačaren mande: ⁴ O Dol li vačarda e Jovanese te krstil e manušen, il e manuša vačarde lese gova te ćerol?"

⁵ Thaj von vačarde maškar peste: "Te vačardam kaj si taro Dol, ka vačarol sose ni pačajam e Jovane. ⁶ A te vačardam kaj si tare manuša, savore ka čhuden bara pe amende, golese kaj savore pačaje kaj o Jovane o Krstitelj sasa proroko." ⁷ Thaj von vačarde e Isuse: "Ni džana ko dija pravo e Jovane te krstil."

⁸ A o Isus vačarda lende: "Ni me ni ka vačarav tumende kotar mande kava pravo."

O Isus barabil e jevrejskone vođen e bilače manušencar saven isi vinograd

(Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Thaj o Isus lija te vačarol kaja paramič: "Jekh manuš sadisada drakha ane vinograd thaj iznajmisada e manušenje i phuv te ćeren bući gothe, a vov đelo ko foro te bešol pherdo berša. ¹⁰ Thaj kana barili i drakh, bičhalda pe sluga ke gola manuša te ćidol o kotor taro bijandipe e drakhako so lese preperol. A e manuša save ćerde bući ki drakh marde le thaj bičhalde le čuće vastencar. ¹¹ Thaj bičhalda avere sluga, a i gole marde thaj ladžarde thaj bičhalde le čuće vastencar. ¹² Thaj bičhalda tritone, a le ratvarde le thaj tradije le.

¹³ Tegani o manuš kasi sasa i drakh vačarda: 'So te ćerav? Te bičhalav me mangle čhave, šaj le ka pošujin.'

¹⁴ A e manuša save ćerde bući ki drakh kana dikhlje lese čhave, vačarde jekh averese: 'Kava si leso čhavo. Aven te mudara le te ačhol gova amende so si leso!'

¹⁵ Thaj ikalde le avral tare drakha thaj mudarde le.

So den gođi so ka ćerol o manuš so si lesi drakh kale manušenje kana ka šunol so ćerde? ¹⁶ Ka avol thaj sa ka mudarol e bućarnen thaj i drakh ka iznajmil averende."

A kala save šunde vačarde e Isuse: "Ma te dol o Dol gova te avol!"

¹⁷ A o Isus dikhlja ane lende thaj vačarda: "A so ačhol ano Sveto lil: 'O bar so čhudije e manuša save vazden e duvara

ćerdilo emglavno bar taro ugao?'

¹⁸ Savo perol pe gova bar, o bar ka phađol le ke kotora, a ako perol gova bar pe nekaste ka mudarol le."

¹⁹ Thaj dikhlje e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ane gova sato te vazden po va pe leste, al darajle tare but manuša, golese kaj haljarde kaj o Isus kaja paramič vačarol lendar.

E sveštenikura manglje te bunin e Isuse gija so pučlje le taro porez

(Mt 22,15-22; Mk 12,13-17)

²⁰ E učitelja tare Mojsijaso zakono thaj e šorutne sveštenikura dikhlje po Isus thaj bičhalde ke leste špijunuren, save ćerde pe čačutne, te bi dolen e Isuse kaj vačarol khanči bilače te bi dena le ko rimsko upravitelji. ²¹ Thaj pučlje e Isuse: "Učitelju! Džana kaj šukar vačare thaj sikave thaj ni diče ko si ko, nego čače sikave o drom e Devleso. ²² Vačar amende trubul li te da o porezi e carose il na?"*

* **20,22** Nadisajle kaj o Isus ka vačarol il "va" il "na." Te vačarda "va," onda e Jevreja ka aven holjame pe leste so vačarol lende te poćinen o porezi za ko strano vlast. A te vačarda "na," onda e verska anglune šajine vačaren e Rimljanurende kaj o Isus sikavol e manušen te phađen e rimska zakonura.

²³ A o Isus dikhlja lengo lukavstvo thaj vačarda lende: ²⁴ “Sikaven mande jekh srebrno parava† savesa počinen o porezi. Kaso muj si kate ke pare thaj kaso alav?”

A von savore vačarde: “E caroso.”

²⁵ A o Isus vačarda lende: “Den so si e caroso e carose, a so si e Devleso den e Devlese.” ²⁶ Thaj naštine te aračhen khanči bilače ane lese lafura angle manuša thaj divisajle pašo leso vačaripe thaj khanči ni vačarde.

E manuša saven o Dol dičhol sar dostojna, ka ušten tare mule

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ Gija avile nesave sadukejura‡ save vačarena kaj khoni ni ka uštol tare mule thaj pučlje e Isuse: ²⁸ “Učitelju! O Mojsije pisisada amende kava zakono kana merol nekaso phral thaj ačhavol romnja a ni sasa len čhave. Gova manuš trubul te lol pe phralese romnja te šaj bijanol čhave save se ka preperol sa o barvalipe e muleso thaj te phiravol leso alav. ²⁹ Sesa ešta phrala, a angluno lija romnja thaj mulo bize čhave, ³⁰ thaj o dujto lija la thaj vov mulo, ³¹ thaj o trito lija la, i gija so ešta. Thaj ni ačhade čhaven pale peste thaj savore mule. ³² Thaj empalal muli i romni. ³³ Kana ka ušten e mule, kasi romni ka avol golese kaj sasa so eštanendi romni?”

³⁴ Thaj o Isus vačarda lende: “Manuša kale svetose len pe thaj den pe. ³⁵ A okolen saven o Dol dičhol sar dostojna te ušten tare mule thaj ka aven džuvde an kova sveto savo avol, ni ka len pe thaj ni ka den pe. ³⁶ Golese kaj ni ka meren, ka aven sar melekura. Von si e Devlese čhave, golese so o Dol ka vazdol len tare mule. ³⁷ A kaj e mule ka ušten thaj i o Mojsije vačarda ando Sveto lil so pisil taro grmo savo phabol. Gothe vov e Gospode dol vika sar Devle e Avraameso thaj Devle e Isaakoso thaj Devle e Jakoveso. ³⁸ A o Dol naj Dol e mulengo nego e džuvdengo, golese so si lese savore džuvde.”Š

³⁹ A nesave učitelja tare Mojsijaso zakono vačarde e Isuse: “Učitelju! Šukar vačardan.” ⁴⁰ Darajle thaj khoni ni tromaja te pučol le khanči.

O Hrist si po baro taro caro o David

(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Thaj o Isus pučlja len: “Sar gova šaj vačaren kaj si o Hrist čhavo e caroso e Davideso? ⁴² Kana korkoro o David vačarol ane po Psalm savo ačhol ano Sveto lil: ‘Vačarda o Gospod e Gospodese mingrese:

Beš ko počasno than paše mande*

⁴³ dži kaj ni pašjarav e dušmanen tale pingre čire.’

⁴⁴ O David akharda e Hriste Gospode, pa sar šajine te avol leso čhavo?” †

O Isus upozoril pe sikaden te aračhen pe tare učitelja tare Mojsijaso zakono

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Thaj angle sa e manuša, o Isus vačarda pe sikadende: ⁴⁶ “Aračhen tumen tare učitelja tare Mojsijaso zakon save manden te džan ane bare fistanura thaj roden e manuša te pozdravin len thaj te den len poštujipe ke trgura thaj te ačhaven lende anglune thana te bešen ke sinagoge thaj ke abava, ⁴⁷ save ko xoxaipe len o imanje e udovicengo, xoxavne thaj dugačko molin pe e Devlese. Von ka aven but osudime.”

† **20,24** Ano original ačhol “dinari”, rimska srebrenjakura pare. ‡ **20,27** sadukejura Glavno jevrejsko versko thaj političko grupa. Prihvatisade samo anglune pandž knjige tari Purani Sovli (Stari Zavet) i ni veruisade ano džuvdipe palo meripe. Š **20,38** Sar kala manuša fizički mule, von mora te aven vadži uvek duxovno džuvde. Avere lafurencar: “nego o Dol okolende kaso duxo si vadži džuvdo, iako šaj lengo telo si mulo golese so lengo duxo vadži živil ane Devleso prisutnost.” * **20,42** Beš ko počasno than paše mande Ano original ačhol: “ki desno strana mandar”. † **20,44** Sar o David akharda e Mesija “Gospod”, gova značil kaj o Hrist si po baro taro David i naj samo e Davideso potomko.

21

I udovica dija sa so isi la e Devlese

(Mk 12,41-44)

¹ Thaj ano Hram o Isus dičhola sa e barvalen sar čhuven daro e Devlese ani hramsko riznica. ² Thaj dikhlja jekha čora udovica sar čhuta duj emcikne pare.* ³ Thaj vačarda: "Čače, vačarav tumenđe, kaja čorori udovica čhuta po but e Devlese savorendar! ⁴ Golese kaj savore lendar čhute so sasa len pobut, a voj gija čorori, sa dija so sasa la."

O Isus vačarol tar okova so ka avol e Hramesa

(Mt 24,1-22; Mk 13,1-20)

⁵ Thaj kana nesave sikade lije te vačaren taro Hram kaj si lačhardo lače barencar thaj ukasurencar save e manuša dije e Devlese, a o Isus vačarda: ⁶ "Ka avol o đive, tare sa kava so dičhen, ni ka ačhol ni bar po bar. Sa ka avol crdimo."

⁷ A e sikade pučlje le: "Učitelju, kana ka avol gova? Save znakosa ka sikadol gova so ka avol?"

⁸ A o Isus vačarda lende: "Aračhen tumen ma te xoxaven tumen! Golese kaj but ka aven ane mingro alav i ka phenen pese da si Mesija† vačarindoj: 'Avilo o vreme!' Ma pačan ane lende."

⁹ A kana šunen za ko maripe thaj pobune, ma daran. Golese so sa gova trubul te avol, al o krajo ni ka avol sigate."

Znakura thaj progonstvo save ka aven

¹⁰ Tegani o Isus vačarda lende: "Ka maren pe e manuša e manušencar thaj o carstvo po carstvo ka uštol. ¹¹ Thaj i phuv ka tresil pe thaj ka avol bokhalipe thaj nasvalipe ke but thana ki phuv. Ka aven bare znakura ko nebo savendar e manuša ka pherdon dar."

¹² A angleder sa golestar ka dolen tumen thaj ka traden tumen thaj ka den tumen ke sudije e sinagogende thaj ka phanden tumen ano phanglipe. Ka indaren tumen angle carura thaj angle vladara golese so sen me sikade. ¹³ A gova ka avol tumenđe te bi vačarena lende mandar. ¹⁴ Ma daran so ka phenen kana ka trubul te branin tumen. ¹⁵ Golese so ka dav tumen lafura thaj mudrost savaće našti te protivil pe nijekh manuš. ¹⁶ A ka izden tumen i tumare dada, tumare deja thaj phrala thaj tumare pašutne thaj amala. Nesave tumendar ka mudaren. ¹⁷ Thaj savore ni ka manden tumen golese so sen me sikade. ¹⁸ Al o bal tumare šorestar ni ka perol.‡ ¹⁹ Ako ni ačhon te pačan an mande, ka avol tumen džuvdipe bizo meripe."

O uništipe e Jerusalimeso

(Mt 24,15-21; Mk 13,14-19)

²⁰ O Isus vadži vačarda: "A kana dičhen kaj o Jerusalem opkolimo e vojskasa, te džanen kaj avilo o vreme te avol pusto. ²¹ Tegani e manuša save si tari Judeja nek našen ke bregura. Thaj e manuša save si taro Jerusalem nek ikljen avral thaj save si avral ma te irin pe an leste. ²² Golese kaj gola đivesa ka avol e Devlesi kazna, savasa ka pherdol sa okova so si pisimo ano Sveto lil. ²³ Al pharo e khamnjende thaj kolende save den čuči ane gola đivesa! Golese kaj ka avol baro bilačhipe ki phuv thaj bari holi pe kala manuša. ²⁴ Von ka mudaren kalen manušen e oštrone mačosa

* **21,2** Ano original ačhol "lepton". Lepton sesa pare tare emcikno vrednost. † **21,8** Ano original ačhol: "ke mo alav i ka phenen 'Me sem' " ‡ **21,18** Al o bal tumare šorestar ni ka perol O Isus vačarol taro emcikno kotor ko telo e manušeso. Ke gova način naglasil pe kaj ni trubul te brinin pe pašo lengo sigurnost. I te nesave lendar ka meren, golese kaj si lese sledbenukura, lende telura palem sigurno ka ušten tare mule ko đive bizo meripe ko buduće sveto. Golese paše lese sledbenukura o meripe nak khanči sostar te daran.

thaj ka inđaren len ano phanglipe maškare sa e manuša ki phuv. Thaj o Jerusolim ka uštaven e manuša save ni džanen e Devlese sa dok ni načhol o vreme lengo.”

O Isus vaćarol kaj ka iril pe ki phuv

(Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ Vadži o Isus vaćarda: “Thaj ka aven e znakura ano kham thaj ano čhon thaj ane čerenja, a ki phuv e manuša ni ka džanen so te čeren tari dar golese so o more ka šundol but thaj e talasura. ²⁶ E manuša ka meren tari dar thaj taro ađučaripe so ka avol e svetosa, golese kaj e neboso zuralipe ka tresil pe. ²⁷ Tegani man, e Čhave e manušese, ka dičhen man sar avav pe oblakura e zuralimasa thaj ani bari slava. ²⁸ A kana ka lol te avol gova, ušten thaj vazden tumare šore, golese kaj tumaro Osloboditelji avol tumende.”

Paramič tari smokva

(Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Thaj o Isus vaćarda lenđe i paramič: “Dičhen pi smokva thaj sa e kašta. ³⁰ Kana dičhen kaj ikljen e luluda lenđe džanen kaj paše si o milaj. ³¹ Gijate tumen kana dičhen kaj sa avol gija sar so phendem, džanen kaj si paše o Carstvo e Devleso. ³² Čače vaćarav tumenđe, kaj kaja generacija ni ka načhol dok sa kava ni avol.Š ³³ O nebo thaj i phuv ka načhen, a mo lafi ni ka načhol.”

Aven džungade

(Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ Pale gova o Isus vaćarda: “Al aračhen tumen ma tumare ile te aven opteretime ano halanipe thaj matipe thaj e brigencar kale svetose thaj ma gova đive te resol tumen tari jekh drom. ³⁵ Golese so ka avol sar zamka pe sa e manuša so živin pi kaja phuv. ³⁶ Golese aven džungade sa o vreme thaj molin tumen te bi šaj crdena tumen taro sa o bilačipe so akana avol thaj te ačhen bizi ladž ano radujipe angle mande, anglo Čhavo e manušeso.”

³⁷ O Isus svako đive sikada ano Hram a ki rat suta ko Maslinsko brego. ³⁸ Thaj sa e manuša avena sabalin ke leste te šunen le ano Hram.

22

O Juda mandol te izdol e Isuse

(Mt 26,1–5, 14–16; Mk 14,1–2, 10–11; Jn 11,45–53)

¹ Paše sasa e bare đivesa tare bikvasacoso mangro savo akhardol Pasha. ² Thaj e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono vaćarde maškar peste sar te mudaren e Isuse, al darajle e manuša te na bunin pe.

³ Tegani o Satana dija ano Juda Iskariotsko, savo sasa jekh tare dešuduj apostolura. ⁴ Đelo thaj vaćarda e šorutne sveštenikurencar thaj e hramese zapovednikurencar sar ka izdajil e Isuse. ⁵ Thaj von radujisajle thaj vaćarde e Judase kaj ka počinen lese gova. ⁶ Thaj o Juda dija po lafi. Thaj vov rodija šukar vreme te predol e Isuse dok ni sesa gothe but manuša.

Š **21,32** kaja generacija Isi različita načinura te razumin kava: 1. kaja generacija značil okola save sesa ano vreme dok o Isus vaćarda, a gova značil kaj o uništipe o Jerusolim thaj avera znakura save ka anen ova generacija znači one koji su bili živi u vrijeme dok je Isus govorio, a to znači da će se uništenje Jerusolim thaj avera znakura save ka anen dži e Hristeso iripe ka počnin te avol dži kaj si džuvde. 2. kaja generacija značil manuša save si bišukar thaj suprostavin pe e Isuse, a gova značil kaj uvek isi manuša save ni pačan ano Dol save ka suprostavin pe e Isuse sa dži kaj vov iril pe ki phuv; 3. kaja generacija značil “kaja rasa” thaj odnosil pe pe Jevreja, so značil kaj i jevrejsko rasa ni ka načhol angleder so o Isus iril pe, il 4. kaja generacija značin manuša save ka živin ano vreme taro krajura, i gova značil kaj, kana ka aven kala događajura save si spomenutime ane stihura 25-26, o Isus ka iril pe pi phuv pašo džuvdipe kale genaracijako.

Angluno ðive tare bikvasacose mangre

(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)

⁷ Thaj avilo o angluno ðive e bikvasacose mangrengo, ke savo trubuja te činol pe o pashalno bakroro, ⁸ o Isus vaćarda e Petrese thaj e Jovanese: "Džan thaj ćeren amende Pasha te šaj te xa."

⁹ A von pućlje le: "Kaj mande te ćera la?"

¹⁰ A o Isus vaćarda: "Kana ka den ano foro, ka araćen manuše savo inđarol ano khoro paj. Džan pale leste ane savo čher vov džal, ¹¹ thaj pućen gole čerutne: 'O učitelji pućol an savi soba šaj xal i Pasha pe sikadencar?' ¹² Thaj vov ka sikavol tumende bari upruni soba savi si postavimi. Gothe ćeren i Pasha." ¹³ Thaj o Jovane thaj o Petar ċele ano foro i arakhlje sar so vaćarda lende o Isus thaj gothe ćerde i Pasha.

Poslednjo večera kaj o Isus ćerol o Nevo Savez

(Mt 26,20-30; Mk 14,17-26; Jn 13,21-30; 1. Kor 11,23-25)

¹⁴ Thaj kana avilo o sato, o Isus bešlo ki sinija, pe dešudujen apostolurencar. ¹⁵ Thaj vaćarda lende: "But mangljem te xav kaja Pasha tumencar angleder so ka avav mudardo. ¹⁶ Golese vaćarav tumende kaj od akana ni ka xav i Pasha dok ni pherdol ano Carstvo e Devleso."*

¹⁷ Thaj lija o tahtaj e moljasa thaj dija hvala e Devlese thaj vaćarda: "Len thaj ulaven la maškare tumende. ¹⁸ Vaćarav tumende, od akana ni ka pijav i mol sa dok ni avol o Carstvo e Devleso."

¹⁹ Thaj lija o mangro, dija hvala, thaj phaglja le thaj ulada e sikadende vaćarindoj: "Kava si o telo mingro savo dol pe tumende. Kava ćeren te den tumen gođi mandar."

²⁰ A palo xape lija o tahtaj e moljasa thaj vaćarda: "Kava tahtaj si mo rat, rat taro nevo savez savo chordol tumende.

²¹ A ak mo izdajniko bešol mancar kate ki sinija. ²² Thaj me, o Čhavo e manušeso, mora te merav sar so si phendo, al pharo e manušese savo ka izdol man!" ²³ Thaj e sikade lije maškar peste te pućen pe ko bi ćerola gova lendar.

Savo si embaro ano carstvo e Devleso trubul te kandel

(Mt 20,25-28; 19,28; Mk 10,42-45)

²⁴ Thaj lije te ćeren čingara maškare peste ko lendar bi avola embaro. ²⁵ A o Isus vaćarda lende: "E carura tar kaja phuv gospodarin pe pire manuša thaj isi len vlast pe lende. Von korkore pese vaćaren kaj si 'manuša save but den šukaripe'. ²⁶ A tumen ma ćeren gijate! Nego ko si tumendar embaro te avol emcikno thaj savo si vođa nek avol kova savo kandel. ²⁷ Golese ko si embaro? Kova savo bešol ko astali il savo kandel? Naj li kova savo bešol ko astali? A me sem maškar tumende okova so kandel. ²⁸ A tumen sen gola save ačhile mancar ane mo bilačhipe. ²⁹ Thaj ačhavav tumende o carstvo sar mo Dad so ačhada mande ³⁰ te xan thaj te pijen ko astali mingro ane mingro carstvo thaj te bešen ko tron thaj te sudin pe dešuduj plemenura e Izraelese."

Ispunil pe ano Sveto lil so si pisimo taro Isus

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Jn 13,36-38)

³¹ Thaj vaćarda o Isus: "Simone! Simone! Ak o Satana mandol te sejil tumen sar so sejil pe o ðiv.† ³² A me molisaljem tuće ćo paćajipe ma te aćhol. A tu kana ka iri tut ke mande, te zurave će phralen!"

* **22,16** I Pasha dola gođi e izraelskone narodo pe gova sar o Dol ikalda len andaro ropstvo andaro Egipto kana dije kurbano cikne bakrore thaj čute leso rat ke vudara pire čerende. Ko slično način, o Isus si e Devleso cikno bakroro thaj e Isuse ratesa oslobodil pire narodo taro ropstvo e grehoso. O Isus palem ka avol thaj ka vladil sar caro, a pale gova e vernikura ka ćeren baro xape thaj ka slavin e Devle savo ikalda len. † **22,31** O beng manglja te crdol len taro Isus, sar o gavutno manuš so crdol o ðiv tari ljuska.

³³ A o Petar vačarda lese: "Gospode! Spremno sem ano phanglipe thaj ano meripe tusa te džav!"

³⁴ A o Isus vačarda lese: "Vačarav tuće, Petre! Ađive ni ka đilabol o bašno dok tu trin droma ni vačare kaj ni pindžare man."

³⁵ Thaj vačarda lenđe: "Kana bičhaldem tumen bize kese parencar thaj bize traste thaj bizo pođipe, so naj sasa tumen?"

A von vačarde lese: "Khanči."

³⁶ A o Isus vačarda lenđe: "A akana kas isi kesa te lol la! Gijate i pi trasta! A kas naj mačo nek biknol po fostano thaj nek činol pese.† ³⁷ Golese vačarav tumende kaj trubul te pherdol okova so ačhol ano Sveto lil mandar: 'Thaj e manuša dikhlje le sar jekhe manuše lendar save phađen o zakono.' Golese sa so pisisade e prorokura mandar ka avol sa čače."

³⁸ A von vačarde lese: "Gospode! Ak, isi amen duj mačura."

A vov vačarda lenđe: "Šukar si!"§

O Isus molil pe ki Maslinsko gora

(Mt 26,36–46; Mk 14,32–42)

³⁹ Thaj iklindoj gothar, pale po adeti, đelo ko Maslinsko brego. A pale leste đe e sikade lese. ⁴⁰ Thaj kana resle o Isus vačarda lenđe: "Molin tumen te ma peren ano iskušenje!"

⁴¹ Thaj crdijape lendar gaći kobor šaj te čhudol pe bar thaj pelo ke pe koča em molisajlo e Devlese: ⁴² "Dade! Te mangljan le mandar te ma pijav tar kava tahtaj e bilačhimaso. Al nek avol sar tu so mande, a na sar so me mangav." ⁴³ Tegani sikadilo lese o meleko taro nebo thaj zurada le. ⁴⁴ A kana dolda le bari muka, but pozurale molisajlo, a znoj leso sasa sar kaplje taro rat save perena ki phuv.* ⁴⁵ Pali molitva uštilo thaj avilo ke pe sikade thaj arakhlja len sar soven taro pharipe kobor sasa lenđe. ⁴⁶ Thaj o Isus vačarda lenđe: "Sose soven? Ušten, molin tumen e Devlese te ma peren ano iskušenje!"

O Juda izdol e Isuse

(Mt 26,47–56; Mk 14,43–50; Jn 18,3–11)

⁴⁷ Thaj dok o Isus vačarda, e manuša thaj o Juda, jekh tare dešuduj sikade, avena premal leste. Avilo o Juda pašo Isus thaj čumidija le.† ⁴⁸ A o Isus vačarda lese: "Judo! Čumidimasa li izdaji man, e Čhave e manušese?"

⁴⁹ A kana e sikade dikhlje so ćerdol, vačarde "Gospode! Te maramen li? Isi amen mačura." ⁵⁰ Thaj čalada jekh tare sikade e sluga e šorutnese e sveštenikurende thaj činda leso desno kan.

⁵¹ A o Isus vačarda: "Mučhen len! Nek ćeren gova!" Thaj dolda leso kan thaj sastarda le. ⁵² A o Isus vačarda e manušende so avile pale leste, e šorutne sveštenikurende, e zapovednikurende e hramese thaj e phurederende: "Aviljen pale mande sar po čor čhurencar thaj kaštencar te dolen ma! ⁵³ Sose ni dolden ma dok sema ano Hram? Svako đive sema tumencar odori. Al akana si tumaro sato, kana i sila e kalimasi vladil."‡

† **22,36** Kana e sikade lije te vačaren o Lafi e Devleso, o Isus sasa popularno, thaj e manuša pherde ilesa ćerena gostoprinstvo kolende save vačarena e Isuseso haberi. E buća akana promenisađe akana but manuša suprostavin pe e Isuses thaj lese haberese, pa e sikade mora te aračhen pe thaj te aven spremna paše pire potrebe thaj i zaštita. § **22,38** Šukar si Značenjura save šaj te aven si: 1. von isi len dovoljno mačura, avere lafurencar: "Akana isi amen dovoljno mačura", il 2. O Isus mandol te prestanin te vačaren golestar kaj isi len mačura: "Dosta vačarden tare mačura." Kana o Isus vačarda lenđe kaj trubul te ćinen pese mačura, vov vačarda lenđe tare opasnostura savencar ka aračhen pe. Vov ni manglja čače von te ćinen mačura em te maren pe. * **22,44** An nesave purane grčka rukopisura naj 43. i 44. retka. † **22,47** Nekobor purane rukopisura dodajin: "Golese kaj gija dija znako: 'Kas čumidav gova si.' " ‡ **22,53** sila e kalimasi vladil značil "vreme kaj o Satana delujil".

O Petar odreknil pe taro Isus

(Mt 26,67-75; Mk 14,66-72; Jn 18,15-18, 25-27)

⁵⁴ Kana dolde e Isuse, inđarde le ke šorutne sveštenikoso čher. A o Petar odural delo pale lende. ⁵⁵ A e stražara phabarde jag ani avlin, bešle savore katane thaj o Petar bešlo lencar. ⁵⁶ Dikhlja le jekh sluškinja sar bešol paši jag thaj dikhlja nakar leste thaj vačarda: "Kava sasa lesa!"

⁵⁷ A o Petar xoxada vačarindoj: "Džuvlije! Me ni pindžarav le!"

⁵⁸ Nekobor pale gova pindžarda le aver thaj vačarda: "Tu san jekh lendar!"

A o Petar vačarda: "Manušeja, naj sem."

⁵⁹ Thaj kana nakhlo paše jekh sato nesavo manuš uporno vačarda taro Petar: "Čače thaj kava manuš sasa lesa. Galilejco si!"

⁶⁰ A o Petar vačarda: "Manušeja! Ni džanav so tu phenel!" Thaj sigate dok vov vačarda o bašno đilabija. ⁶¹ Thaj irisajlo o Gospod thaj dikhlja e Petre thaj o Petar dija pe gođi so vačarda lese: "Ađive ni ka đilabol o bašno dok tu trin droma ni vačare kaj ni pindžare man." ⁶² Thaj o Petar ikילו avral thaj zurale ruja.

⁶³ A e čuvara lije te maren e Isuse thaj te maren lesa muj. ⁶⁴ Thaj učarde lese jakha thaj marde le thaj pučlje le: "Prorokuji ko čalada tut?" ⁶⁵ Thaj but avera bilače buća vačarde pe leste.

O Isus angle jevrejska vođe

(Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Jn 18,19-24)

⁶⁶ Thaj kana sasa sabalin, čidije pe e narodna phuredera thaj e šorutne e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono. Ande e Isuse angle manuša e Bare sudose ⁶⁷ vačarindoj: "Tu li san o Hrist? Vačar amende."

A o Isus vačarda lenđe: "Ako i vačarav tumende, ni ka pačan ma. ⁶⁸ Te pučljem tumen khanči, ni ka vačaren mande. ⁶⁹ Al od akana me, o Čhavo e manušeso, ka bešav ko časno than pašo Zuralo Dol."

⁷⁰ Savore vačarde: "Tu li san o Čhavo e Devleso?"

A o Isus vačarda lenđe: "Korkore vačarden kaj sem me."

⁷¹ A von vačarde: "So trubul amen po but dokazura? Golese kaj korkore amen šundam tare leso muj."

23

Inđarde e Isuse ko Pilat thaj ko Irod

(Mt 27,11-14; Mk 15,1-5; Jn 18,28-37)

¹ Tegani sa e bare manuša e jevrejska uštile thaj inđarde e Isuse ko Pilat, o rimsko upravniko. ² Thaj lije te vačaren bilače e Isusestar: "Arakhljam le sar xoxavol amare manušen thaj ni dol te poćinen o porezi e carose, a pese vačarol kaj si o Hrist, caro."

³ A o Pilat pučlja le: "Tu li san o caro e Jevrejengo?"

A o Isus irindoj vačarda lese: "Gija si sar so tu vačare."

⁴ A o Pilat vačarda e šorutne sveštenikurende thaj e manušende: "Me ni arakhav nisavo bandipe ane kava manuš."

⁵ A von dije zor vačarindoj: "Vov pire sikajimasa e manušen bunil ki sa i phuv e jevrejendi. Poćnisada ki Galileja thaj avilo sa dži kate ano Jerusolim!"

⁶ Thaj kana šunda o Pilat, pučlja: "Vov li si tari Galileja?" ⁷ Thaj kana šunda o Pilat kaj si o Isus tari Galileja bičhalda le ko Irod, golese so o Irod vladisada ani Galileja. A vov sasa ane gola đivesa ano Jerusolim.

⁸ Kana dikhlja o Irod e Isuse sasa but radujimo, golese kaj odavno manglja te dičhol le, golese kaj but šunda lestar thaj dija gođi kaj o Isus ka ćerol nesavo čudo angle leste.

⁹ Thaj o Irod pučlja baše but buća, a o Isus khanči ni vačarda lese. ¹⁰ A e šorutne

e sveštenikurende thaj e učitelja tare Mojsijaso zakono ačhile thaj baro bilačhipe vačarde lestar. ¹¹ A o Irod thaj lese vojnika ladžarde le thaj asaje e Isuse, urade le ano carsko fostano thaj bičhalda le palal ko Pilat. ¹² Thaj ane gova đive mirisajle o Pilat thaj o Irodo maškare peste, a angleder golestar sesa ane čingara.

E Isuse osudin ko meripe

(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat čidija e šorutnen e sveštenikurende thaj e barutnen thaj e manušen thaj ¹⁴ vačarda: “Anden mande kale manuše thaj phenen kaj e manušen bunil. Ake me angle tumende pučljem le thaj ni arakhav ni jekh bandipe so tumen čhuven pe leste. ¹⁵ A i o Irod ni arakhlja bandipe pe leste, golese bičhalda le palal amende thaj ak, khanči ni čerda sosa bi zaslužila te avol mudardo. ¹⁶ Golese ka šibi le thaj ka mukha le.” ¹⁷ [A trubuja ko prazniko te mučen jekhe phangle manuše.]

¹⁸ A e manuša sa dije vika vačarindoj: “Le akale a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varnava sasa čhudimo ano phanglipe golese so čerda pobuna ano Jerusalem thaj mudarda nekas.) ²⁰ A o Pilat vadži jekh drom vačarda kaj bi vov mučhola e Isuse.

²¹ A von dije vika: “Čhu le ko krsto, čhu le ko krsto!”

²² Thaj o Pilat trito drom vačarda: “Savo bilačhipe vov čerda? Me khanči ni dikhav sosa bi zaslužila te avol mudardo, gija ka šibiv le thaj ka mukhav le.”

²³ A e manuša ni ačhile te vazden po glaso thaj manglje te čhuven e Isuse ko krsto. I lendi vika sasa po zurali thaj po zurali. ²⁴ Thaj golese o Pilat vačarda te avol sar so e manuša manden. ²⁵ Thaj mukhlja e Varnava, savo sasa ano phanglipe paši pobuna thaj pašo mudaripe, a e Isuse dija lende sar so manglje.

E Isuse čhuven ko krsto

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Thaj kana inđarde e vojnika e Isuse, dolde nesave Simone tari Kirina* savo avola taro polje thaj čhute pe leste o krsto te phiravol le palo Isus. ²⁷ A palo Isus đe pherdo manuša thaj džuvlja save ruje thaj žalisade le. ²⁸ A o Isus okrenisajlo premal lende thaj vačarda: “Čhejalen taro Jerusalem! Ma roven pale mande. Roven pale tumende thaj pale tumare čhave. ²⁹ Golese dikh, aven e đivesa† ane save ka vačaren: ‘Blagoslovime kola džuvlja save našti bijanen thaj e vođa save ni bijande thaj e čučende save ni dije čučil!’‡ ³⁰ Tegani ka vačaren e planinende: ‘Peren pe amende!’ thaj e bregurende: ‘Učharen amen!’ ³¹ Golese kaj ako akana čerol pe kava e zelenone kaštesa, so ka avol e šuće kaštesa?”§

³² Inđarde duje bilače manušen katane e Isusesa te aven mudare. ³³ Thaj kana avile ke kova than savo akhardola kokalo e šoreso,* gothe čhute ko krsto e Isuse thaj e duje bilače manušen, jekhe tari desno rig e Isusesi a avere ki levo rig.

³⁴ A o Isus vačarda: “Dade! Oprosti lende, golese kaj ni džanen so čeren.”† Thaj e vojnika čhudije i kocka thaj ulade maškar peste leso fostano.

³⁵ But manuša ačhile thaj dikhlje sa gova, a e barutne marde muj thaj vačarde: “Averen spasisada, so ni spasil korkoro pes akana, te si vov o Hrist, birimo e Devleso.”

* **23,26** Foro ani severno Afrika † **23,29** Gasavo vreme avilo 70 berš palo Hrist. I Rimsko vojska opkolisada thaj uništisada o Jerusalem thaj mudarda buten. ‡ **23,29** An gova buduće vreme čhavore ano Jerusalem ka trpin ke strašna načinura. Tegani o narodo ka mislin kaj si bolje e manušenje save naj len čhave. Naj len tuga kana dičen sar lende čhave patin il meren. § **23,31** Šuko kaš phabol po sigate taro zeleno kaš. Phabaripe si metafora za ki patnja il i kazna. O Isus sasa sar zeleno kaš golese so ni zaslužisada te phabol (trpil). Manuša save odbacisade e Isuse sesa sar šuće kašta. Zaslužisade te phabaren pe (patin) zbog pe grehura. * **23,33** Golgota † **23,34** A o Isus vačarda: “Dade! Oprosti lende, golese kaj ni džanen so čeren.” Ane nesave purane grčka rukopisura ni ačhol kaja rečenica.

³⁶ A e vojnatura marde muj lesa thaj avile paše leste thaj dije le šut.† ³⁷ Thaj vačarde e Isusesa: “Te san tu caro e Judejako, spasi korkoro tut.” ³⁸ A sasa pe leste upre pisimoš kala lafura: “Kava si Caro e Jevrejengo.”

³⁹ A jekh tare bilače manuša so sesa ko krsto e Isusesa marda muj thaj vačarda lese: “Te san tu o Hrist, spasi tut thaj amen!”

⁴⁰ A o dujto ko krsto so sasa dija vika pe leste thaj vačarda: “Tu li ni dara taro Dol? Kana san i tu korkoro gija osudimo? ⁴¹ Amen sam čače osudime, golese sam kate amare bućenđe, a vov nisavo greh ni ćerda.” ⁴² Thaj vačarda e Isusesa: “Isuse, de tut gođi pe mande thaj av mande milostivno kana ka rese ane po carstvo.”*

⁴³ Thaj vačarda lese o Isus: “Čače vačarav tuće: ađive ka ave mancar ano raj.”

E Isuseso meripe

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ A sasa popodne kana peli i rat ki sa i phuv dži ke trin popodne, ⁴⁵ golese so kalilo o kham. A i hramsko fironga† pharadili ke opaš. ⁴⁶ Thaj o Isus dija vika andar sa o glaso: “Dade! Ane ćire vasta mukhav mo duxo.” Thaj gole lafurencar mulo.

⁴⁷ A kana dikhlja o kapetano so sasa, lija te hvalil e Devle thaj vačarda: “Čače kava manuš sasa čačukano devlikano manuš!” ⁴⁸ Thaj sa e manuša save ćidije pe te dičhen kava, kana dikhlje so sasa, irisajle thaj mardepe ane pire kolina tari žal. ⁴⁹ A kola so džanglje e Isuse thaj e džuvlja so avile lesa tari Galileja ačhile po dur thaj dikhlje kava.

E Isuse čhuvan ano limori

(Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Jn 19,38–42)

⁵⁰ Sasa jekh manuš palo alav Josif, savo sasa jekh tare bare manuša e jevrejende. Sasa šukar manuš thaj čače devlikano ⁵¹ tari Arimateja, foro e Judejako. Vov ni složisajlo golesa so ćerde e Isusesa thaj ađučarda o Carstvo e Devleso. ⁵² Đelo ko Pilat thaj rodije o telo e Isuseso. ⁵³ Thaj o Josif uljarda e Isuseso telo taro krsto thaj pačarda le čaršafesa thaj čhuta le ano limori savo sasa hundo ano bar,‡ ane savo khoni naj sasa čhuto. ⁵⁴ Ćerda gova jekh đive anglo savato,§ a o savato lija te ikljol.

⁵⁵ A e džuvlja save avile e Isusesa andari Galileja, đele palo Josif i dikhlje o limori i sar čhute e Isuseso telo. ⁵⁶ Irisajle čhere te ćeren o miris thaj so te mačhen e Isuseso telo. Kana sa ćerde, već avilo o savato i naštine ćeren khanči gova đive pale Mojsijasno zakono.

24

E Isuseso uštipe tare mule

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

¹ Ko angluno đive palo savato, rano sabalin avile e džuvlja ko limori thaj ande mirisura save ćerde ² thaj arakhlje o bar* crdimo taro limori. ³ Dije andre thaj ni arakhlje o telo e Gospodeso e Isuseso. ⁴ Thaj dok pučlje pe so sasa gova, dikh, duj manuša ačhile angle lende ane sjajna fistanura. ⁵ E džuvlja but darajle thaj perade pe šore tele nakari phuv. Thaj e duj manuša pučlje e džuvljen: “Sose roden e džuvde

† **23,36** dije le šut O šut sasa jeftino pijipe savo e obična manuša pilje. E vojnatura asaje e Isusesa gija so dije le jeftino pijipe nekase ko vačarol pese kaj si caro. § **23,38** Ane nesave rukopisura ačhol: kaj si pisimo ko grčki, latinski thaj jevrejski * **23,42** Ano original ačhol: “Detu gođi mande, Isuse, kana ka ave ane ćo carstvo”

† **23,45** firongaKaja fironga sasa bari prekale 25 metra visoko thaj odbisada o sveto than taro avera thana ano hram. ‡ **23,53** E jevreja ponekad koristisade e stene sar limora, ćerena sa rupe andral i phandena o limori bare baresa. § **23,54** đive kana e manuša spremine pe za ko jevrejsko đive te odmorin pe, đive e savatoso.

* **24,2** o bar Kava sasa baro, isklesimo, okruglo bar gaći baro kaj šajine te phandol o limori. Kana bi crdena le, but murša bi trubuna te bi crden le taro than.

maškar e mule? ⁶ Naj kate. Uštilo tare mule! Den tumen gođi so vačarda tumenđe dok vadži sasa ani Galileja: ⁷ ‘Me, o Čhavo e manušeso, trubul te avav dindo ane vasta e manušenđe e grešnonenđe thaj ka čhuven ma ko krsto thaj trito đive ka uštav.’ ”

⁸ Thaj dije pe gođi so vačarda lenđe o Isus. ⁹ Thaj irisajle taro limori thaj vačarde sa e dešujekhe apostolurenđe thaj savorenđe averenđe. ¹⁰ A gola džuvlja sesa i Marija taro foro Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesi dej thaj avera save vačarde kava e apostolurenđe. ¹¹ Thaj e apostolurenđe kala lafura sesa sar xoxaipe thaj ni pačaje e džuvljenđe. ¹² Al o Petar uštilo thaj prastaja ko limori. Kana telilo, dikhlja samo o čaršafi savo ačhilo thaj đelo thaj čudisajlo ane peste so sasa gova.

O Isus sikadilo e sikadenđe ko drom ano Emaus

¹³ Ane gova đive duj e Isusesse sikade đeje ano gav savo akhardola Emaus thaj vov sasa dur taro Jerusolim dešujekh kilometra.† ¹⁴ Thaj phirindoj vačarde maškar peste sa okova so sasa. ¹⁵ Thaj dok vačarde maškar peste thaj pučlje khanči jekh avere, korkoro o Isus avilo paše lende thaj đelo lencar. ¹⁶ Al lenđe jakhenđe ni sasa mukhlo te pindžaren le.

¹⁷ A o Isus pučlja len: “Sostar gova vačaren maškar tumende phirindoj?” Ačhile i tužnisajle.

¹⁸ A jekh ko alav o Kleopa, vačarda e Isusesse: “Tu li san jedino abandžija ano Jerusolim savo ni šunda so sasa kala đivesa odori?”

¹⁹ Thaj o Isus pučlja len: “So sasa gova?”

Thaj von phende lese: “Gova so čerdilo e Isusesa taro Nazaret. Vov sasa zuralo proroko ano vačaripe thaj ano čeripe anglo Dol thaj angle manuša. ²⁰ Amare šorutne sveštenikura thaj amare avera vladara dije le te avol osudimo ko meripe thaj čute le ko krsto. ²¹ Amen nadisajlam kaj vov ka ikalol‡ o Izrael. Ake trito đive sar sasa sa gova. ²² Thaj bunisade amen nesave džuvlja maškar amende. Save sesa sabalje ko limori, ²³ al ni arakhlje e Isuseso telo odori. Avile thaj phende amende kaj dikhlje e melekuren save phende lenđe kaj si o Isus džuvdo. ²⁴ Tegani nesave amendar đeje ko limori thaj dikhlje kaj si o limori čučo, sar so vačarde e džuvlja, al ni dikhlje e Isuse.”

²⁵ A o Isus vačarda lenđe: “O bigodaće manušalen! Pharo tumenđe te pačan so vačarde e prorokura ano Sveto lil! ²⁶ Ni li von vačarde kaj o Hrist ka načol sa gova bilačhipe angleder so o Dol ka proslavil le?”Š ²⁷ Thaj lija te objasnil lenđe o Isus so si pisimo taro Hrist, so pisada o Mojsije thaj sa e prorokura ano Sveto lil.

²⁸ Thaj kana avile pašo gav ane savo đeje, o Isus čerda pe kaj mandol te džal po dur lendar. ²⁹ Thaj von ačhade le vačarindoj: “Ač amencar! Nakhlo o đive thaj i rat lija te perol!” Ačhilo thaj dija lencar ano čher. ³⁰ Thaj kana sasa lencar ko astali, o Isus lija o mangro, blagoslovisada le thaj phaglja le thaj dija len. ³¹ Tegani lenđe jakha putajle thaj pindžarde le. Thaj sigate hasajlo.

³² Thaj von vačarde jekh averese: “Ni li phabile amare ile kana o Isus phirindoj vačarda amende ko drom thaj kana objasnisada amende o Sveto lil?” ³³ Thaj uštile ane gova sato thaj irisajle ano Jerusolim. Arakhlje e dešujekhen apostoluren sar bešen savore thaj save sesa lencar. ³⁴ Thaj e dešujekh sikade vačarde lenđe: “Čaće uštilo o Gospod thaj sikada pe e Simonese!” ³⁵ Thaj kala duj sikade so sesa ko drom pašo Emaus vačarde so sasa thaj sar pindžarde e Isuse kana phaglja o mangro.

† 24,13 Ano original ačhol: “šovardeš stadijumura” ‡ 24,21 ikalol oslobodil il otkupil il izbavil il spasil. (Dikh “otkupipe, te otkupil pe” ano rečnik.) Š 24,26 Kava odnosil pe ke Isuseso početak te vladil i te primil o čast thaj i slava.

O Isus sikadol pe sikadende

(Jn 20,19-23)

³⁶ A kana von gova vačarde, o Isus tar jekh drom ačhilo maškare lende thaj vačarda lende: "Mir tumende." ³⁷ A von darajle thaj sesa bunime golese kaj dije gođi kaj dičhen duxo. ³⁸ Thaj vačarda lende: "Sose daran? Thaj sose ni pačan? ³⁹ Dičhen me vasta thaj me pingre! Me sem gova! Dolen man thaj ka dičhen! Golese kaj e duxo naj telo thaj kokala sar so dičhen man isi!" ⁴⁰ Thaj dok vačarola sa gova sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto.*

⁴¹ Sesa gija začudime em radosna kaj naštime pačan thaj pučlja len: "Isi li tumen khanči xamase?" ⁴² A von dije le kotor peće mačhe. ⁴³ Thaj lija o Isus em xalja angle lende.†

⁴⁴ Thaj vačarda lende: "Kava si okova sostar vačardem tumende kana sema tumencar, kaj trubul te avol sa so pisime mandar ane Mojsijaso zakono thaj ane Lila save pisade e prorokura thaj ane Psalmura." ⁴⁵ Tegani putarda lende jakha te haljaren o Sveto lil. ⁴⁶ Thaj vačarda lende: "Gija si pisimo ano Sveto lil, kaj trubul o Hrist te mudardol thaj te uštol tare mule ko trito đive. ⁴⁷ Thaj an leso alav ka vačarol pe sa e manušende, počnindo taro Jerusalem, kaj trubul te pokajin pe te bi o Dol oprostila lende grehura. ⁴⁸ A tumen sen kola save dikhlje sa kava so sasa.

⁴⁹ Thaj dikh, me ka bičhalav o Sveto Duxo pe tumende sar mo Dad so obećisada. A tumen ačhen ano foro ko Jerusalem sa dok o Dol ni bičhalol pe tumende pi zor!"‡

O Isus iril pe ano nebo

(Mk 16,19-20; Buća 1,9-11)

⁵⁰ Thaj o Isus inđarda len dži ko gav i Vitanija. Gothe vazdija pe vasta thaj blagoslovisada len. ⁵¹ Thaj sar blagoslovisada len lija te crdol pe lendar thaj lija te uštol ko nebo. ⁵² Thaj von pele ke pire koča anglo Isus, tegani irisajle ano Jerusalem radosna. ⁵³ Thaj sesa stalno ano Hram thaj slavisade e Devle. Amin.

* **24,40** sikada pe vasta thaj pe pingre save sesa kovime ko krsto Ano original ačhol: "sikada pe vasta thaj pe pingre". Ke vasta thaj ke pingre vadži ačhile lese ožiljkura tare eksera save čhute le ko krsto. † **24,43** Gova čerda te sikavol lende kaj naj duxo, golese kaj e duxura ni xan. ‡ **24,49** Ano original ačhol: "dok naj sen urade e silasa". Devlesi sila ka učarol len ko isto način sar e šeja so učharen e manuše. Golesa ka dobin sila taro Sveto Duxo sar bi šajine te svedočin averende taro Isus.